

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA

Alvyda PURAUSKYTE

MOKSLO IR NAUJAUSIŲ TECHNOLOGIJŲ
CENTRO GALIMYBIŲ STUDIJA
MAŽEIKIUOSE

Magistro darbas

Šiauliai, 2007

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA

MOKSLO IR NAUJAUSIŲ TECHNOLOGIJŲ
CENTRO GALIMYBIŲ STUDIJA
MAŽEIKIUOSE

Magistro darbas

Socialiniai mokslai

Magistro darbo autorius Alvyda Purauskyte

Vadovas Doc.dr.Kęstutis Ališauskas

Recenzentas

.....

SANTRAUKA

Alvyda Purauskytė

Mokslo Ir Naujausių Technologijų Centro Galimybių Studija Mažeikiuose

Šio darbo tikslas - padėti įmonių vadovams esamoje situacijoje nustatyti, ar Mažeikių mokslo ir technologijų centras (toliau-MTC) reikalingas rajone, padėti parengti tolimesnį veiklos modelį ir MTC kūrimosi/plėtros scenarijų. Tyrimo metu išanalizuoti veikiančių MTC veiklos principai bei panašumai ir skirtumai ES ir Lietuvoje. Atliktas išsamus SVV įmonių Mažeikiuose tyrimas, siekiant pagrįsti, kaip centras keistų rajono įmonių veiklą, keltų verslo, pramonės ir žemės ūkio įmonių konkurencingumą. Studijoje buvo suformuotas visuminis inovacijų skatinimo modelis, kuriame buvo paskirstytos (perskirstytos) funkcijos atskiroms organizacijoms, atsakingoms už verslo plėtrą Mažeikių rajone. Pagrindinė organizacija, kuri galėtų padėti vietos verslui diegti naujausias technologijas savo veiklos vykdymui ir padėtų spręsti problemas buvo išskirta Viešoji įstaiga - "Mažeikių mokslo ir technologijų centras". Atliktas tyrimas patvirtina autorės iškeltą hipotezę, kad MTC teigiamai įtakos rajono verslo aplinką ir kels vietos įmonių konkurencingumą bei vystys žmogiškuosius išteklius.

SUMMARY

Alvyda Purauskytė

Feasibility Study of science and advanced technology center in Mažeikiai.

The aim of this work is to help company leaders to get a handle in present situation (to answer to the question do we really need science and advanced technology center (SATC) in Mažeikiai) and/or to help the center to prepare further activity model and script of SATC development. During the research it's been analyzed running SATC activity rules, their advantages and differences in European Union and in Lithuania. It's been accomplished thorough investigation of small and medium trade companies in Mažeikiai on purpose to motivate the center chances to change movements of region companies, to inspire trade, industry and rural companies competitive abilities. Furthermore present situation has been evaluated. Innovation inducement model has been structured, where functions were distributed to particular organizations responsible for trade development in Mažeikiai region. There is no functioning institution in Mažeikiai region, which could assist local business to apply advanced technologies in their activities. This circumstance has been posted as the main problem. The main organization which could assist in solving this problem is a public institution "Science and technology center of Mažeikiai". Committed analysis confirms scientific hypothesis of the author, that SATC will positively stimulate trade environment of the region, will facilitate competitive abilities of the local companies and develop human resources.

SUTRUMPINIMAI

SVV	Smulkus ir vidutinis verslas
LIC	Lietuvos inovacijų centras
BVP	Bendrasis vidaus produktas
MMTC	Mažeikių mokslo ir technologijų centras
MVA	Mažeikių verslininkų asociacija
MTVIC	Mažeikių turizmo ir verslo informacijos centras
MTTP	Moksliniai tyrimai ir technologijų plėtra

PAGRINDINĖS SĄVOKOS

1. **Klasteris**– tai tarpusavyje susijusių ir viena kitą palaikančių įmonių visuma.
2. **SSGG (SWOT)** (angl. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Treats) – metodas leidžiantis nustatyti įmonės stiprias ir silpnas puses bei suderinti tai su apalinkos galimybėmis ir pavojais.
3. **PEST analizė**– ūkio šakos (sektoriaus) arba institucijos turimų žinių, finansinių ir materialių išteklių sudėtis, struktūros ir vaidmens analizė, politiniai socialiniai, ekonominiai veiksniai.
4. **VRIO** – verslo rizikos analizė, kurią sudaro dalys - stiprybė vertė retumas unikalumas efektyvumas ir rezultatas.
5. **Lisabonos strategija** - 2000 m. kovo 23-24 d. Europos Tarybos patvirtinta Lisabonos strategija nustatė naują strateginį tikslą Europos Sąjungai siekiant padidinti užimtumą, sustiprinti ekonomines reformas ir socialinę sanglaudą žiniomis pagrįstoje ekonomikoje. Paprastai Lisabonos strategija apibūdinama nurodant jos pagrindinį tikslą – per dešimtmetį Europos Sąjungą paversti „konkurencingiausia ir dinamiškiausia žinių pagrindu augančia ekonomika pasaulyje, kurioje darni ekonominė plėtra būtų suderinta su didesniu ir geresnės kokybės užimtumu ir tvirtesne socialine sanglauda“. [11]
6. **Inovacija** - Šis žodis yra kilęs iš Vidurio Prancūzijos teritorijoje tuo metu vartoto žodžio "inovacyon", kuris pažodžiui išvertus reiškia "atnaujinimas" arba "naujo pavidalo suteikimas esančiam daiktui" (XV amžius). Lietuvių kalbos žodynuose yra vienas terminas "naujovė", bet būtų tikslinga išskirti atskirus terminus, turinčius skirtingas prasmes, nes inovaciją reikia suprasti kaip procesą, o naujovė kaip to proceso rezultatą (naujas produktas, nauja technologija, gamybos ar vadybos organizavimo metodas). Amerikiečių mokslininkas W. R. Maclaurin siūlo tokį

inovacijų apibūdinimą: “Kai išradimas yra komercializuotas taip, kad produktas yra pradėtas gaminti arba pagerintas, jis tampa inovacija”.

Japonijos vadybos sistemos specialistas K. Urabe pateikia tokį inovacijų turinio apibūdinimą: “Inovacijas sudaro naujų idėjų generavimas ir jų įgyvendinimas, naujų gaminių, procesų ar paslaugų, kurie sąlygoja tiek nacionalinės ekonomikos ir užimtumo didėjimą, tiek pelno didėjimą inovacijas diegiančioje kompanijoje”.

A.Jakubavičius inovaciją apibūdina gan lakoniškai: Inovacija – tai funkcinė, iš esmės pažangi naujovė, orientuota į seno pakeitimą nauju.[14]

Inovacija– tai naujų technologijų, idėjų, metodų kūrimas ir komercinis pritaikymas, pateikiant rinkai naujus arba patobulintus produktus ir procesus.

Inovacinė veikla apibūdinama kaip mokslinės, technologinės, projektavimo, įrangos (kompiuterinės įrangos, licencijų, know–how ir kt.) ar technologijos įdiegimas, naujų gamybos organizavimo metodų taikymas, sudarantis sąlygas gaminti naujus arba patobulintus produktus bei tobulinti procesus. Inovacinė veikla apima visas stadijas: nuo idėjos gimimo iki galutinio rezultato, bei glaudžią įmonės bei jos makroaplinkos sąveiką.

Inovacinė įmonė – įmonė, savo veikloje formuojanti ir įgyvendinanti inovacijas. Inovacijų šaltinis gali būti tiek pati įmonė, tiek išoriniai subjektai (mokslo, tyrimų, konstravimo, technologijų perdavimo tarpininkai bei kitos įmonės ir organizacijos). Įmonės ir išorinių subjektų kooperacija yra neatsiejama inovacinės veiklos dalis.

Inovacinis projektas – tai toks projektas, kuriame numatomas mokslo, technikos ar technologinių naujovių realizavimas, kuriantis konkurentabilią produkciją ar gamybą.

7. Outsorsing- outsell (outsold)

1 parduoti greičiau/daugiau (*kaip kitą prekę*)

2 parduoti daugiau (*už konkurentus*)

8. **Kurt Lewin „ledo kubelių“ organizacinių pokyčių modelis.** - Organizaciniai pokyčiai, tai tokia sąlyga, dėl kurios organizacijos gali išgyventi, prisitaikyti prie aplinkos. Organizacinių pokyčių teorijos atsirado kartu su pirmosiomis teorijomis, aprašiusiomis organizacijų aplinką. XXa. viduryje K.Lewin išvystė socialinių pokyčių teoriją, kuri socialines institucijas apibrėžė kaip tam tikrą jėgų balansą. Siame „ledo kubelių“ modelyje pokyčius sudaro trys skirtingi aktyvumo lygiai: atitirpimas, pasikeitimas ir užšalimas. Kad pokyčiai išliktų, turi būti pakeista organizacijos struktūra, atsirasti tam tikri kultūriniai artefaktai ir visa tai turi būti užšaldyta. Toks

modelis netenkino politikų, kadangi pokyčiai organizacijoje įvyksta tik sutrikdžius organizacijos stabilumą palaikanti jėgų lauką.

9. **Know how** (angl. know how) – žinau kaip) – visos žinios, kurias įgyti reikia laiko ir lėšų ir negalima patentuoti. Prie „*Žinau kaip*“ galima priskirti: žinias apie rinką, visas metodines rekomendacijas, gamybos, diagnostikos, gydymo ir operacijų atlikimo, veislių išvedimo būdus ir visas kitas nepatentuojamas žinias. „*Žinau kaip*“ saugomos jas slepiančios. Žinios apie tai niekam neskleidžiamos bet joms pasklidus drausti jomis naudotis negalima. Kartais jos atskleidžiamos vos tik pradėjus jomis naudotis, tokiais atvejais išlošiamas tik laikas, kol kiti konkurentai imsis tokios pačios veiklos, o kartais visai neslepamos o net ir siūlomos. Užpatentavus išradimą, konstrukciją ar ženklą paskelbiama kaip jį pasigaminti ar kaip jis atrodo. Tolimesnis jo naudojimas be patento savininko leidimo baudžiamas pagal įstatymą. „*Žinau kaip*“ nėra aiškiai aprašyta įstatymuose, bet įeina į sąvoką komercinė paslaptis. Patento ir komercinės paslapties tikslas vienodas – neleisti inovacijomis naudotis konkurentams ir gauti pelną dėl jų naudojimo.

TURINYS

SANTRAUKA	3
SUMMARY	3
PAGRINDINĖS SAŲVOKOS	4
ILIUSTACIJŲ IR LENTELIŲ TURINYS	8
ĮVADAS	10
1.dalis. MOKSLO IR TECHNOLOGIJŲ CENTRŲ/PARKŲ KŪRIMOSI PRIELAIDOS.....	12
1.1 Inovacijų perdavimo centrų (IPC), verslo inkubatorių (VI) ir mokslo ir technologijų parkų/centrų veiklos koncepcija	12
1.2 Mokslo ir technologijų parkų patirtis užsienyje.....	14
1.3 Mokslo ir technologijų parkų/centrų veiklos idėja ir vieta Lietuvos inovacijų sistemoje	15
1.4 Lietuvos inovatyvumo įvertinimas tarptautiniame kontekste	17
2 dalis. SMULKAUS IR VIDUTINIO VERSLO ESAMOS SITUACIJOS APIBŪDINIMAS..	20
2.1.Lietuvos ūkio ekonominis augimas	20
2.1.1.Verslo aplinkos makro analizė	21
2.1.2..Smulkaus ir vidutinio verslo apžvalga.....	27
2.2. Pramonės ir verslo būklė Telšių apskrityje.....	32
2.3.Mažeikių rajono verslo aplinkos apžvalga	34
2.3.1.Rajono geografinė padėtis	34
2.3.2. Gyventojai, gyventojų kitimo tendencijos.....	35
2.3.3. Inžinerinės infrastruktūros problemos.....	39
2.3.4. Pagrindinės įmonės vykdančios veiklą Mažeikių rajone	44
2.4. Smulkaus ir vidutinio verslo Mažeikių rajone struktūros analizė.....	45
2.4.1. Smulkaus ir vidutinio verslo struktūra	45
2.4.2. Teikiamų paslaugų verslui analizė	48
2.4.3. Verslo įmonių problemos ir poreikiai	50
2.4.4. Rajono įmonių aplinkos analizės rezultatai.....	52
3. dalis. MTC KŪRIMO PRIELAIDŲ IDENTIFIKAVIMAS IR CENTRO VEIKLOS KONCEPCIJA.....	54
3.1 Verslo paramos sistema diegiant inovacijas Mažeikių rajono įmonėms	54
3.1.1.Institucijos teikiančios pagalbą inovacijų srityje.....	58
3.1.2. Verslo rėmimo institucijos Mažeikių rajone, finansavimo galimybės.....	62
3.1.3. Verslininkus vienijančios organizacijos ir jų veikla	63
3.1.4. Verslo paramos sistemos SSGG ir VRIO analizė.....	65

3.2.	Mažeikių verslo paramos sistemos plėtros galimybių analizė	66
3.2.1.	Mokslo ir technologijų centro kūrimo prielaidų identifikavimas.....	67
3.2.2.	Mokslo ir technologijų centro veiklos koncepcija	68
3.2.3.	Veiklų modelis ir alternatyvos	70
3.3.	Mokslo ir technologijų centro raidos scenarijai	74
3.3.1.	Mažeikių mokslo ir technologijų centro plėtros ekonomionis vertinimas	76
3.3.2.	Minimalus scenarijus. Finansinis/ekonominis pagrindimas	77
Literatūra:.....		81

ILIUSTACIJŲ IR LENTELIŲ TURINYS

Paveikslas 1	Viešųjų paslaugų verslui infrastruktūra.....	16
Paveikslas 2.	Pridėtinė vertė (palyginamosiomis kainomis) bei jos pokyčiai ekonominėse veiklose.....	22
Paveikslas 3.	Investicijos ekonominėse veiklose bei jų pokyčiai (palyginamosiomis kainomis).....	23
Paveikslas 4.	Tiesioginės užsienio investicijos ekonominėse veiklose 2004 - 2005 m. (procentinė dalis).....	24
Paveikslas 5.	Lietuvos prekių importo ir eksporto struktūra pagal valstybių grupes 2005 m.....	25
Paveikslas 6.	Pajamos už parduotas prekes ir paslaugas ekonominėse veiklose bei jų pokyčiai.....	27
Paveikslas 7.	Bendrasis vidaus produktas, sukurtas šalyje bei SVV įmonėse 2001–2004 m., mln. Lt.....	28
Paveikslas 8.	Bendrojo vidaus produkto dalis, sukurta SVV įmonėse 2001–2004 m., %.....	28
Paveikslas 9.	Mažų ir vidutinių įmonių sukurtas bendrasis vidaus produktas pagal apskritis 2001–2004 m., mln. Lt.....	29
Paveikslas 10.	SVV įmonių sukurto bendrojo vidaus produkto struktūra pagal apskritis 2002–2004 m., mln. Lt.....	29
Paveikslas 11.	SVV įmonių sukurta bendroji pridėtinė vertė pagal įmonių teisinės formas 2003 m., %.....	30
Paveikslas 12.	Įmonių pasiskirstymas pagal pagrindines ekonominės veiklos rūšių grupes Telšių apskrityje ir Mažeikių rajone, 2005 m.....	34
Paveikslas 13.	Mažeikių rajono lokalizacija.....	36
Paveikslas 14.	Gyventojų nedarbo lygis Lietuvoje, Telšių apskrityje ir Mažeikių rajone 1999-2003.....	39
Paveikslas 15.	Specialistų lygio kryžminis vertinimas.....	39
Paveikslas 16.	Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis Lietuvoje, Telšių apskrityje, Mažeikių rajone atskirose ūkio šakose.....	41
Paveikslas 17.	Įmonių pasiskirstymas rajone pagal įmonių rūšis 2002m.....	47
Paveikslas 18.	Smulkaus ir vidutinio verslo įmonės (SVV) rajone pagal samdomų darbuotojų skaičių 2005 m.....	48
Paveikslas 19	Rajono gyventojų užimtumas pagrindiniuose ekonominės veiklos sektoriuose rajone 1999 – 2000 m.....	48
Paveikslas 20.	Rajono pramonės struktūrinė analizė rajone pagal įmonių skaičių 2005 m.....	49
Paveikslas 21.	Objekto raidos alternatyvos ir scenarijai.....	82
Lentelė 1.	Veikiančių ūkio subjektų skaičius.....	33
Lentelė 2.	Įmonių pasiskirstymas pagal pagrindines ekonominės veiklos rūšių grupes.....	34
Lentelė 3.	Teritorija, gyventojų skaičius ir tankumas 2006 m. Pradžioje.....	36
Lentelė 4	Gyventojų migracija 2005 m.....	38
Lentelė 5.	Vandens sunaudojimas pagal reikmes 2002-2004 m.....	42
Lentelė 6.	Paslaugų verslui prieinamumas Mažeikių regiono įmonėms.....	50
Lentelė 7.	Paramos formos Mažeikių rajono įmonėms.....	67
Lentelė 8.	Skirta parama Mažeikių rajono verslo įmonėms.....	68
Lentelė 9.	Mažeikių rajono verslo plėtros per inovacijas visuminis modelis.....	77
Lentelė 10.	Būtinai ištekliai MMTC veiklos vykdymui.....	79
Lentelė 11.	Investicijos į paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimą...85	

Lentelė 12. Visų projekto investicijų nustatymas ir įvertinimas, tūkst. Lt priedai	92
Lentelė 13. Išlaidos darbo užmokesčiui.....	93
Lentelė 14. Veiklos išlaidos objekto išlaikymui.....	93
Lentelė 15. Veiklos išlaidų ir įplaukų nustatymas, tūkst. Lt.....	94
Lentelė 16. Finansavimo šaltinių numatymas.....	94
Lentelė 17. Pinigų srautų skaičiavimas ir projekto gyvybingumas.....	95
Lentelė 18. Finansiniai rodikliai esant struktūrinių fondų finansavimui.....	96
Lentelė 19. Finansiniai rodikliai esant struktūrinių fondų finansavimui.....	97

IVADAS

Šiandien dauguma Lietuvos įmonių, tame tarpe ir Mažeikių rajono įmonės, patiria stiprėjantį konkurencinį spaudimą, tiek iš vietinių, tiek iš tarptautinių konkurentų. Konkurencijos stiprėjimas vyksta dėl globalinės ekonomikos poveikio bei greitos technologijų plėtros / kaitos.

Mažeikių rajono savivaldybės parengtame strateginiame plane yra nurodoma Mažeikių rajono vizija iki 2012 metų yra:

Mažeikių rajonas 2012-aisiais – Lietuvos šiaurės vakarų regiono verslo ir pramonės centras, saugus bendruomenės nariams ir sudarantis sąlygas visapusiškai tobulėti asmenybei.

Mažeikių rajono ūkis 2012-aisiais – dinamiškas ir konkurencingas, užtikrinantis aukštą užimtumo lygį tiek mieste, tiek kaime. Rajono verslas, pramonė, žemės ūkis pagrįsti šiuolaikinėmis technologijomis, inovacijomis ir aukštos kvalifikacijos darbo jėga. Ūkio plėtrą bei naujas investicijas skatina moderni infrastruktūra. Prioritetas teikiamas gamybinį potencialą gerinančiai ir aplinką tausojančiai plėtrai.

AKTUALUMAS: Mažeikiuose menkai panaudojama naujausia mokslinė ir techninė informacija. Mažeikių rajono nedarbo lygis didžiausias Lietuvoje (2005m.), tačiau bedarbių turima kvalifikacija neatitinka šiandienos darbo rinkos reikalavimų. Mokyklų, ruošiančių aukštų techninių kvalifikacijų specialistų ir darbininkų, nėra. Įmonių sukuriama pridėtinė vertė yra žema, pagrįsta pigia darbo jėga, beveik nediegiamos šiuolaikinės naujos technologijos ir įrenginiai.

Mažeikių rajonas ekonominiu požiūriu turi keletą išskirtinių bruožų: rajonas ribojasi su Latvijos teritorija, čia yra įsikūrusi viena didžiausių Lietuvos įmonių – „Mažeikių nafta“. Geografiniu požiūriu - Mažeikių rajoną kerta geležinkelio linijos: Liepoja – Šiauliai – Kaunas – Vilnius, bei Ryga – Mažeikiai – Klaipėda. Iki Klaipėdos uosto yra tik 110 km. iki Rygos uosto ir oro uosto – 150 km. Geografinės ir susisiekimo sąlygos Mažeikių rajone yra neabejotinai palankios verslo vystymui. Tačiau Mažeikių rajonas susiduria su didelėmis problemomis dėl nedarbo lygio mieste ir kaime. Mažeikių darbo biržoje 2005 m. balandžio 1 dienai nedarbo lygis siekė 12,3 proc. Tuo tarpu Lietuvoje tik 5,6 proc.

Vietos įmonės išgyvena sudėtingą laikotarpį – trūksta lėšų investicijoms, maža vartotojų perkamoji galia, trūksta reikiamos kvalifikacijos darbo jėgos. Situaciją sunkina ir tai, kad vietos verslas pirmiausiai yra orientuotas į vietinę rinką. Gaminamos produkcijos bei teikiamų paslaugų pridėtinė vertė yra santykinai žema, pagrįsta pigia darbo jėga, daugelyje įmonių trūksta, arba išvis nediegiamos šiuolaikinės naujos technologijos ir įrenginiai. Nors bedarbių skaičius

didžiausias Lietuvoje, labai trūksta kvalifikuotos darbo jėgos, o ruošiančių ar perkvalifikuojančių mokyklų nėra. Mažeikių rajono savivaldybė yra įtraukta į probleminių teritorijų sąrašą.

GALIMYBIŲ STUDIJOS REIKALINGUMO PAGRINDIMAS: Keletas įmonių vadovų siekia įkurti mokslo ir naujausių technologijų centrą Mažeikiuose, ir taip tikisi išspręsti ne tik savo įmonių, bet ir kitų, aplinkinių rajonų įmonių problemas, kurioms trūksta ne tik informacijos, bet ir kvalifikuotų, su techniniu pasiruošimu darbininkų ir specialistų. Nuo 2004 metų savo veiklą pradėjo VšĮ Mažeikių turizmo ir verslo informacinis centras, tačiau jų vykdoma veikla nepatenkina specializuotų poreikių turinčių verslo struktūrų. Mažeikių profesinė politechnikos mokykla moko darbininkiškų specialybių, tačiau tai statybinio ir administracinio profilio specialybės, kurios pritaikomos tik statybine veikla užsiimančiose įmonėse.

Atsižvelgiant į rajone esančią SVV sektoriaus problematiką ir siekiant išanalizuoti esamą situaciją buvo atlikta nuodugni analizė ir išsiaiškinta vietinių įmonių technologinių inovacijų poreikis tam, kad suderinti suinteresuotų pusių pozicijas ir pagrįsti Mokslo ir technologijų centro kūrimą/plėtrą.

Centro galimybių studija padės pamatus tolimesnei Mažeikių miesto ir rajono plėtrai, investicijų pritraukimui, naujų verslų vystymui. Pastebima, kad daugelis Mažeikių įmonių yra AB „Mažeikių nafta“ klasterio dalis, todėl jos yra labai nuo jos priklausomos ir pažeidžiamos; Mažeikiuose išlieka aukštas nedarbo lygis, tačiau yra kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas; Vietos įmonės orientuotos į (vietos) rajono rinką; Įmonių sukuriama pridėtinė vertė yra žema, pagrįsta pigia darbo jėga; menkai diegiamos šiuolaikinės naujos technologijos ir įrenginiai. Šias problemas galėtų sumažinti mokslo ir naujausių technologijų centro veikla.

TYRIMO TIKSLAS: Pagrįsti mokslo ir naujausių technologijų centro kūrimosi/plėtos Mažeikiuose galimybę.

UŽDAVINIAI:

1. Išanalizuoti veikiančių MTC veiklos principus bei panašumus ir skirtumus ES ir Lietuvoje.
2. Atlikti SVV įmonių Mažeikiuose tyrimą, siekiant išsiaiškinti ir pagrįsti, kaip centras įtakos rajono įmonių veiklą, kels verslo, pramonės ir žemės ūkio įmonių konkurencingumą. Įvertinti esamą situaciją SSGG - VRIO metodu.
3. Atlikti įmonių veiklos poreikio Mažeikiuose analizę.
4. Parengti MTC veiklos modelį ir MTC kūrimosi/plėtos scenarijų.

HIPOTEZĖ:

- Efektyviai veikiantis MTC paskatins rajono įmones investuoti į naujas technologijas, atsiras poreikis technologinėms inovacijoms, įmonės sukurs didesnę pridėtinę vertę,
- MTC teigiamai įtakos rajono verslo aplinką ir kels vietos įmonių konkurencingumą bei vystys žmogiškuosius išteklius.

1.DALIS. MOKSLO IR TECHNOLOGIJŲ CENTRŲ/PARKŲ KŪRIMOSI PRIELAIDOS

1.1 Inovacijų perdavimo centrų (IPC), verslo inkubatorių (VI) ir mokslo ir technologijų parkų/centrų veiklos koncepcija

Inovacija – sėkmingas naujovių kūrimas, asimiliavimas ir eksploatacija ekonomikos ir socialinėje sferoje. Pastaraisiais metais kito inovacijų proceso koncepcija. Požiūris į inovacijų procesą kaip besiformuojantį įmonių pagrindu, perėjo prie sisteminio požiūrio.

Inovacinė sistema susideda iš veiksmų ir elementų, kurie sąveikauja gamyboje, realizacijoje ir ekonominiu požiūriu naudingų žinių panaudojime. Tai yra socialinė sistema tuo požiūriu, jei socialinės veiklos pagrindas yra mokymasis. Tai dinamiška sistema, kur elementai arba stiprina vienas kitą mokslo ir inovacijų rėmimo procese, ar priešingai, susiburia į plejadas stabdančias tokius procesus. Šis požiūris buvo taikomas nacionaliniame lygmenyje, kur ekonomistai įrodė, jog pramoninės sistemos, institucijos ir technologijos yra glaudžiai susijusios šalių viduje. Tam tikros tiriančiosios institucijos, švietimo sistema, finansai ir valdymo strategijos formuoja inovacijos procesą.[7]

Inovacijų perdavimo centrai (toliau – IPC) - tai europinis inovatyvių technologijų perdavimo tinklas, veikiantis 32 Europos šalyse. IPC tinklas įkurtas 1995 m., siekiant sukurti bendrą europinę struktūrą, skatinančią inovacijas bei tarptautinį technologijų perdavimą. IPC misija – remti inovacijas ir skatinti tarptautinį technologijų perdavimą Europoje, teikiant specializuotas verslo paramos paslaugas. IPC paslaugos pirmiausia yra skiriamos smulkioms ir vidutinėms įmonėms, tačiau jomis taip pat gali naudotis ir didelės įmonės, mokslinių tyrimų institutai, universitetai bei technologijų centrai.

Šiandieniniai regioniniai 71 IPC centrai veikia visose ES narėse, asocijuotose ES šalyse, taip pat Islandijoje, Norvegijoje, Izraelyje, Šveicarijoje ir Čilėje. IPC veikloje dalyvauja daugiau nei 250 organizacijų, kurių dauguma veikia kaip konsorciškai. Daugiau kaip 1000 IPC dirbančių darbuotojų yra specialistai, turintys patirtį versle, pramonėje ir mokslinėje veikloje. IPC tinklą Lietuvoje atstovaujantys VšĮ Lietuvos inovacijų centras bei Mokslo ir technologijų parkai glaudžiai dirba su vietos verslo ir mokslo atstovais. [7]

Verslo inkubatoriai (VI), kaip smulkaus ir vidutinio verslo rėmimo forma, buvo pradėti steigti 1970 metais JAV ir Didžiojoje Britanijoje. Šiuo metu veikia daugybė tokių struktūrų visame pasaulyje: (pvz., Lenkijoje - 31; Vokietijoje - virš 200). Jie populiarūs tuo, kad įmonėms suteikia patalpas pagal lanksčią nuomos sistemą, sudaro galimybę kooperuotis, drauge naudotis biuro, verslo administravimo paslaugomis. Verslo inkubatoriai tarpininkauja gaunant finansinę paramą šioms paslaugoms apmokėti.

Lietuvoje VI užuomazgos ėmė rasti 9-ojo dešimtmečio viduryje, kuomet Kauno technologijos universiteto Inovacijų centras, vadovaujamas dr. P. Miliaus, pradėjo puoselėti šią idėją, kol galiausiai parengė Verslo inkubatoriaus projektą.

Kadangi Verslo inkubatoriaus tikslas ne gauti pelną, o teikti pagalbą pradedančioms veikti įmonėms, inkubatorius galėjo būti steigiamas tik vadovaujantis vienu iš įstatymų, reglamentuojančių ne pelno organizacijų steigimą ir veiklą.

Tuo tikslu, Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija kartu su Smulkaus ir vidutinio verslo plėtojimo agentūra parengė viešosios įstaigos - Verslo inkubatoriaus - pavyzdinį įstatų projektą. LR Ūkio ministerija, suvokdama šio projekto svarbą šalies ūkio plėtotei, tapo pirmojo Lietuvoje verslo inkubatoriaus steigėjais. [9]

Mokslo ir technologijų centrų/parkų inkubatorių samprata, tikslai, pavadinimai ir funkcijos atskirose šalyse šiek tiek skiriasi. Pateiksiu tarptautinės moklso ir inovacijų centrų asociacijos (SPICA) suformuluotą Mokslo ir technologijų parkų/centrų apibrėžimą:

„Mokslo ir technologijų parkai/centrai - tai organizacijos, remiančios technologijomis, inovacijomis, tyrimais ir žiniomis pagrįstos ekonomikos plėtrą šalyje, skatinant technologijų perdavimą šalyje (bendradarbiaujant mokslo ir tyrimo institucijoms su pramone) ir verslumą. [6.] Formuojama tokia moklso ir technologijų parkų/centrų misija - aukštų technologijų pramonės sektorių plėtros skatinimas.

Šiuo metu daugelis ekonomiškai išsivysčiusių valstybių ypač daug dėmesio skiria mokslo ir technologijų parkų (toliau vadinama – parkai) plėtrai. Kiekvienoje valstybėje parkų plėtra grindžiama esamu moksliniu ir technologiniu potencialu, vyriausybės, savivaldybės institucijų, privačių subjektų ir bendruomenės palaikymu, jų finansine parama. Remdamos parkų veiklą, valstybės skatina mokslo ir technologijų pažangą, ūkio struktūros pokyčius, didina konkurencingumą, sprendžia socialines ir užimtumo problemas.

Užsienyje veikiančius parkus galima suskirstyti į viešuosius (ne pelno siekiančius), privačius ir mišriuosius:

- **Viešuosius parkus** steigia ir jų veiklą remia įvairios vyriausybės ir savivaldybių institucijos, mokslo įstaigos, kitos ne pelno siekiančios organizacijos.
- **Parkus, kuriuose vyrauja tik privatus kapitalas**, dažniausiai steigia nekilnojamojo turto nuoma, licencijų pardavimu ir technologijų perdavimu besiverčiančios įmonės. Tokias struktūras dažniausiai remia vadinamieji „verslo angelai“, vietos bendruomenės ir filantropų fondai.
- **Mišrieji parkai** yra bendras ne pelno siekiančių organizacijų ir privačių subjektų pastangų rezultatas. Tokia partnerystė suteikia parkui galimybę tikėtis finansinės ir

ekspertinės paramos ne tik iš vyriausybės ar savivaldybės fondų, bet ir iš privataus sektoriaus.

1.2 Mokslo ir technologijų parkų patirtis užsienyje

Jau 6-to dešimtmečio pradžioje JAV mokslininkai ir verslininkai suprato, kad kiekvienos šalies moderni ir į ateitį orientuota ekonomika savo sėkmę sieja su technologine baze. Konkurencingos įmonės ir regionai šiandien negali būti įsivaizduojami be nenutrūkstamų technologinių naujovių išskėlimo. Modernios technologijos politika praktiškai turi remti technologinius sugebėjimus, kuriems priklauso inovacinių produktų ir paslaugų struktūros vystymas. Vienoje vietoje, pavyzdžiui, technologijos-komercijos-mokslo parkuose sukonzentruoti tam tikri gabumai ir kompetencija, yra svarbi inovacijų sklaidos politikos dalis, kuri kuria pagrindą svarbioms technologijoms ir technologinio parko kultūrai.

Pirmasis mokslinis technologinis parkas (MTP) buvo įkurtas 1951 metais Stanforde, Kalifornijos valstijoje, JAV. Pritaikę amerikiečių patirtį MTP atkeliavo į Europą bei kitas šalis. Kiekviena valstybė JAV išbandytą modelį pritaikė savo ekonominei ir socialinei aplinkai. Pagal amerikiečių modelį mokslo ir technologijų parkai dažniausiai yra įsikūrę universitetų (mokslo institutų) teritorijoje, siekiantys išvystyti aukšto lygio technologijas, apjungdami tyrinėtojų grupes, laboratorijas, institutus, mažas inovacines firmas ir atskirus verslininkus. Paskutiniu metu pagal literatūros šaltinius JAV veikia virš 150 mokslinių technologinių parkų, pasaulyje – apie 500.

Japoniškas mokslo ir technologijų parkų modelis vadinamas Technopoliu. Jis kiek skiriasi nuo amerikietiško. Technopolis - tai gigantiškas kompleksas, miesto tipo struktūra, kuri gali apimti keletą regiono miestų, kuriuose išdėstyti įvairaus tipo technologiniai parkai. Tokių struktūrų pasaulyje yra vienetai. Technopoliuose sukonzentruotos didelės įmonės, jų mokslo laboratorijos, universitetai, mokslo tyrimų institutai, aukštųjų technologijų įmonės, įmonės, teikiančios technologijų perdavimo paslaugas. Technopoliuose yra ir gyvenamieji regionai, kuriuose apgyvendinami technopolio darbuotojai, aptarnaujantis personalas. Tokios struktūros tikslas – sukurti naujos rūšies socialinę, miesto tipo ir į darbo vietų kūrimą bei koncentravimą orientuotą organizaciją, pritraukiančią naujus finansų ir žmonių išteklius. Šios ypač išvystytos infrastruktūros gali pasiteisinti tik stabiliam socialiniame, ekonominiame ir politiniame kontekste.[10]

1.3 Mokslo ir technologijų parkų/centrų veiklos idėja ir vieta Lietuvos inovacijų sistemoje .

2003 m. liepos 18 d. Nr. 963 „Įgyvendindama Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001–2004 metų programos įgyvendinimo priemonių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. spalio 4 d. nutarimu Nr. 1196 (Žin., 2001, Nr. 86-3015), 62 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė, vadovaujama Ministro Pirmininko Algirdo Brazausko, n u t a r ė : Pritarti Mokslo ir technologijų parkų plėtros koncepcijai. [8] Šiame nutarime aiškiai apibrėžiama Mokslo ir technologijų parkų samprata, tikslai ir uždaviniai.

Parkai steigiami įmonėms, veikiančioms taikomųjų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros srityje, remti, taip pat mokslo ir studijų įstaigų atliekamų mokslinių tyrimų rezultatams komercializuoti, mokslinių tyrimų ir ūkio ryšiams skatinti. Parko ir jo remiamų įmonių tarpusavio santykiai ir įsipareigojimai nustatomi sutartyse.

Pagrindiniai parkų tikslai:

1. didinti Lietuvos pramonės ir viso ūkio konkurencingumą;
2. skatinti mokslo, pramonės ir kitų ūkio šakų bendradarbiavimą;
3. skatinti aukštųjų technologijų sektorių plėtrą;
4. išlaikyti ir plėtoti mokslinį potencialą;
5. kelti inovacijų kultūrą Lietuvoje ir skatinti įmonių inovacinę veiklą.

Pagrindiniai parko uždaviniai:

1. skatinti didelių įmonių, smulkaus ir vidutinio verslo subjektų bendradarbiavimą modernizuojant naudojamą technologijas;
2. sukurti inovacijoms plėtoti ir inovacijų įmonėms steigti palankią aplinką (parama verslo pradžiai, verslo rizikos ir verslo plėtros išlaidų mažinimas, rinkodaros paslaugų teikimas);
3. pritraukti į regioną užsienio ir vidaus kapitalo investicijas, didinant regione aukštųjų technologijų įmonių koncentraciją;
4. skatinti steigti naujas darbo vietas, visų pirma aukštos kvalifikacijos specialistams;
5. organizuoti specialistų perkvalifikavimą.

Sėkmingą parkų veiklą dažniausiai lemia šie jų infrastruktūros elementai:

1. pakankamo dydžio žemės teritorija ir pastatai, skirti parko remiamoms įmonėms įsikurti ir sudarantys palankias sąlygas bendradarbiauti mokslo ir verslo visuomenei;
2. glaudūs ryšiai su aukštosiomis mokyklomis ir valstybinėmis arba privačiomis mokslinių tyrimų įstaigomis, suinteresuotomis technologijų perdavimu ir tyrimų rezultatų komercializavimu;
3. organizacijos, teikiančios teisinę, konsultavimo ir kitas paslaugas parke įsteigtoms įmonėms;

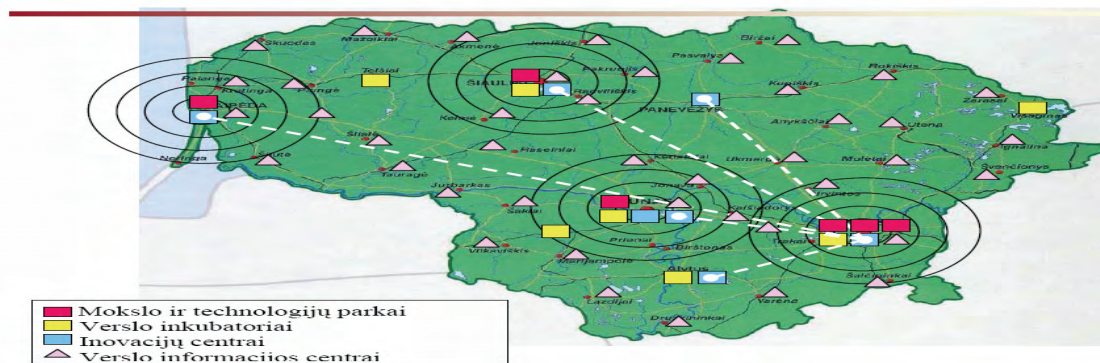
4. parko sudėtyje esantys technologiniai verslo inkubatoriai, teikiantys pagalbą kaip tik įsteigtoms arba steigiamoms įmonėms.

Viena svarbiausių sėkmingos parkų veiklos sąlygų – darbo jėgos išteklių regione. Parkuose ir juose įsteigtose įmonėse turi dirbti naujausių žinių turintys aukščiausiosios klasės specialistai. Parkai turi būti atviri naujausioms iniciatyvoms ir išilieti į to regiono ir visos Lietuvos mokslo, verslo ir administracinę infrastruktūrą.[8]

Ūkio ministerijos koordinuojamų viešųjų verslo paramos paslaugų infrastruktūros įstaigų tinklą šiuo metu sudaro:

- 2 inovacijų centras su 5 regioninėmis atstovybėmis,
- 6 mokslo ir technologijų parkai,
- 7 verslo inkubatoriai,
- 42 verslo informaciniai centrai,
- VšĮ Lietuvos ekonominės plėtros agentūra,
- VšĮ Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra,
- VšĮ Ignalinos AE regiono plėtros agentūra,
- VšĮ Lietuvos verslo paramos agentūra,
- kitos organizacijos.

1.Pav. Viešųjų paslaugų verslui infrastruktūra

Saltinis: [16]

Mokslo ir technologijų parkas įkurtas (1993m.); Kauno aukštųjų informacinių technologijų parkas (2002m.); Šiaurės miestelio technologijų parkas (2003m.); Klaipėdos mokslo ir technologijų parkas įkurtas (2002m.); Visorių informacinių technologijų parkas (2002m.); Šiaulių Universiteto mokslo ir technologijų parkas (2002m.). Kaune TEHNOPOLIS (2004m.), Vilniuje BIOPOLIS, Vilniuje 2003m. įkurtas „Saulėtekio slėnis“.

1.4 Lietuvos inovatyvumo įvertinimas tarptautiniame kontekste

Pagal Europos Komisijos dokumente „European Innovation Scoreboard 2005“ paskelbtą apibendrintą inovacijų indeksą (SII) aukščiausią inovatyvumo įvertinimą gavo Švedija (0,72balų), žemiausią – Turkija (0,06balų). Lietuvos inovatyvumas vertinamas 0,27 balais. Pagal šį balą Lietuva užima tik 24 poziciją tarp 33 valstybių. Lietuva nežymiai lenkia tokias šalis kaip Čekija, Lenkija, Slovakija, Latvija ir keleta kitų, tačiau ženkliai atsilieka nuo ES-25, juo labiau nuo ES-15 šalių vidurkių, kurie siekia 0,42 ir 0,46 balų.

Lietuvos atsilikimą nuo pirmaujančių Europos Sąjungos valstybių daugiausia apsprendžia žemas investicijų į mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą, lygis (toliau MTTP). Reikia pažymėti, kad tarp Europos valstybių Lietuva užima žemiausias vietas pagal tokius inovatyvumą sąlygojančius ar jį charakterizuojančius rodiklius kaip bendras technologinis lygis, patentų skaičius, interneto vartotojų ir personalinių kompiuterių skaičius, užsienio technologijų licencijavimas. Pagal Pasaulinio konkurencingumo forumo rengiamą kasmetinį pasirengimo dalyvauti technologiniuose tinkluose indeksą (angl. Network readiness Index), 2004-2005m. Lietuva atsiliko nuo daugelio ES valstybių ir užėmė 43 vietą tarp 102 pasaulio valstybių. (ES vidurkis- 29 vieta).

Lietuvos verslo sektoriuje dirba labai mažai mokslo darbuotojų (tyrėjų). Lietuvos statistikos duomenimis, 2004 m. jų buvo 589 (dirbančių pagrindinėje darbovietėje), iš kurių turinčių mokslinį laipsnį tik 103, kas sudaro 0,7 proc. Pagal šį rodiklį Lietuva yra vienoje iš žemiausių pozicijų tarp ES valstybių.

Lietuva teigiamai išsiskiria tarp ES valstybių tik pagal vieną inovacinės veiklos rodiklį – šalies įmonių kooperaciją inovacinėje veikloje (Lietuvoje yra aktyvi įmonių tarpusavio sąveika ir bendradarbiavimas inovacinėje srityje). Pagal šį rodiklį Lietuva užima 4 poziciją tarp ES-25 šalių ir net 34% viršija ES-25 vidurkį.

Pirmieji inovacijų paramos politikos instrumentai subsidijų forma labai nedidelėmis apimtimis įmonių inovacinei veiklai skatinti buvo įdiegti tik nuo 1999m. (89 tūkst.lt.). Panašiu metu valstybės lėšomis buvo pradėta kurti viešojo verslo paramos paslaugų infrastruktūra (įstaigų tinklas).

Lietuvoje viešojo sektoriaus išlaidų moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai rodikliai nėra ženkliai atitrūkę nuo ES vidurkio, tačiau viešojo sektoriaus išlaidų MTTP naudojimo efektyvumas yra žemas. Nors atskirose srityse yra sukauptas didelis mokslinių tyrimų potencialas, pvz.: biotechnologijų, lazerių, elektronikos, ir pan. srityse, tačiau jie menkai realizuojami. Viena svarbiausių preižasčių yra nepakankamai glaudus bendradarbiavimas tarp mokslinių tyrimų įstaigų, universitetų ir ūkio subjektų atliekant mokslinius tyrimus ir kuriant naujus produktus bei technologijas rinkai. [16]

TYRIMO METODAI

Verslo įmonių sėkmė priklauso nuo įvairių faktorių, tačiau dauguma verslo specialistų pritaria nuomonei, kad naujovių diegimas įmonės veikloje yra bene svarbiausias sėkmės užtikrinimo sąlyga. Inovacijos gali būti diegiamos ne tik gamyboje. Tai organizacinės formos pakeitimais, naujų produktų kūrimu. Tikslu išsiaiškinti koks rajone įkurto VŠĮ „Mažeikių mokslo ir technologijų centro“ tolimesnis veiklos išvystymas buvo atlikta galimybių studija. Tyrimo metu, empyrinio metodu, buvo atliktas išsamus Mažeikių rajono verslo ir verslo aplinkos tyrimas, kur buvo analizuojama esama situacija, numatomos tendencijos bei išskiriamos stiprybės ir problemos. Atliktas jau veikiančių sistemų palyginimas, teisės, plėtros dokumentų analizė, PEST, SSGG -VRIO analizė. Atliktas įmonių tyrimas tiesioginio interviu bei anketavimo metodais. Bendradarbiaujant su Uskonsulting (VŠĮ U.Savickas ir partneriai) specialistais buvo atliktas „Inovacijų poreikio tyrimas Mažeikių rajone“. Anketavimo būdu apklausta 78 įmonės. Uskonsulting specialistai buvo įtraukti į ekspertų grupę analizuojant gautus duomenis, atliekant ekonominius paskaičiavimus. Tyrimai padėjo nustatyti Mažeikių rajono specifiką ir išryškino čia egzistuojančias problemas su kuriomis susiduria verslo įmonės. Nestruktūrizuoto interviu būdu apklausta rajone veikiančias institucijas galinčios turėti įtakos MTC veiklai, tikslu išsiaiškinti įtakos, bendradarbiavimo galimybes. Tai savivaldybė, VŠĮ „Mažeikių turizmo ir verslo informacijos centras“, darbo birža, politechnikos mokykla, Mažeikių verslininkų asociacija.

Galimybių studijoje ypatingai daug dėmesio buvo skiriama naujų technologijų diegimo poreikiui nusakyti bei numatyti priemones kuriomis būtų galima skatinti rajono įmonių inovacijų bei naujų technologijų, paremtų inovacijomis, diegimą.

Studijoje buvo suformuotas visuminis inovacijų skatinimo modelis, kuriame buvo paskirstytos (perskirstytos) funkcijos atskiroms organizacijoms atsakingoms už verslo plėtrą Mažeikių rajone. Kaip pagrindinė problema buvo iškelta, kad Mažeikių rajone šiandien nėra realiai veikiančios institucijos, kuri galėtų padėti vietos verslui diegti naujausias technologijas savo veiklos vykdymui. Pagrindine organizacija, kuri galėtų padėti spręsti šią problemą buvo išskirta – Viešoji įstaiga „Mažeikių mokslo ir technologijų centras“.

Siekiant, kad naujų technologijų diegimas Mažeikių verslo įmonėse būtų sistemingas ir tinkamai organizuotas procesas buvo parengtas veiksmų planas, kaip organizacijos atsakingos už šių procesų skatinimą galėtų prisidėti prie jo. Siekiant įvertinti suinteresuotų grupių poreikių analizę buvo parengtas Lewin jėgų modelis, kurio pagrindu numatytos vadybinės priemonės, kurių dėka būtų galima spręsti tarpusavio įtampas.

Mažeikių mokslo ir technologijų centro plėtrai buvo parengti trys galimi plėtros scenarijai. Visi scenarijai yra realūs ir galimi įgyvendinti. Scenarijaus pasirinkimas priklausytu nuo tokių

faktorių kaip: finansų, reikalingų plėtrai pritraukimas, savininkų sprendimas dėl organizacijos ateities, įmonės sugebėjimas pritraukti reikalingus specialistus veiklai vykdyti ir pan.

Šis darbas padėtų įmonių vadovams susiorientuoti esamoje situacijoje (atsakyti į klausimą ar toks MTC iš vis reikalingas rajone), arba padės Mažeikių mokslo ir technologijų centrui siekiant įgyvendinti savo organizacijos pagrindinį uždavinį:

Tapti tarpininku ir pagalbininku Mažeikių rajono įmonėms diegiantis naujausias technologijas savo veiklos organizavimui, siekiant didinti konkurencingumą bei veiklos efektyvumą.

2 DALIS. SMULKAUS IR VIDUTINIO VERSLO ESAMOS SITUACIJOS APIBŪDINIMAS

2.1.Lietuvos ūkio ekonominis augimas

Formuojantis laisvai rinkos ekonomikai, svarbiausias veiksnys, lemiantis regiono įmonių ekonominį vystymąsi, yra aiški ir subalansuota rajono administracinių struktūrų bei verslo aplinkos institucijų ekonominė politika. Ji tiesiogiai įtakoja rajono ekonominio klimato pokyčius ir netiesiogiai įtakoja šalies ekonominės situacijos pokyčius. Ekonominės politikos tikslas - efektyvus vietinio ūkio vystymas, biudžetinių ir nebiudžetinių pajamų, būtinų sprendžiant daugelį įvairių ekonominių, ekologinių ir kitų uždavinių, susijusių su vietos gyventojų gyvenimo kokybe, didinimas. Ekonominė politika turi būti grindžiama ne praeities problemų sprendimo, o naujos pažangios ekonominės politikos formavimo principais.

Analizuojant Europos Sąjungos šalių patirtį regionų plėtros srityse, pastebima akivaizdi vietinės valdžios įtaka ekonominiam regiono augimui. Regionuose, kuriuose vietinė valdžia kuria patrauklią gamybinę aplinką, galima pastebėti ekonomikos augimą. Ir atvirkščiai, pasyvumas ar neteisinga ekonominė politika, per daug dėmesio skiriant socialinių veiksnių formavimui, sąlygoja dinamikos sumažėjimą, mažą aktyvumą ir gyventojų gyvenimo kokybės pablogėjimą. Vertinant rajono ūkio plėtros perspektyvas, reikia pabrėžti, kad tai esminė rajono bendruomenės raidos sudedamoji dalis, nes būtent ūkio plėtra pritraukia į rajoną finansinius išteklius ir sudaro prielaidas Savivaldybės biudžeto pajamoms, kurios suteikia galimybę vystyti kitoms bendruomenės raidos sritims. Verslininkai ir ūkininkai kuria turtą, o turto kūrimo produktas - darbo vietos, mokesčiai. Universalus, visų pripažinto ūkio plėtros apibrėžimo nėra. Iš esmės ūkio plėtrą galima įvardyti:

- kaip procesą, kuriam vykstant sparčiau kuriamas turtas, sutelkiami žmogiškieji, finansiniai, organizaciniai, fiziniai ir gamtos ištekliai, kad būtų galima kurti ir gaminti konkurencingas prekes bei paslaugas;
- kaip veiklos sritį, kurioje ūkio plėtros specialistai daro įtaką raidos procesui visos bendruomenės naudai. Savivaldybės įtaka skatinant rajono ekonominę veiklą gali pasireikšti per šiuos veiksnius:
- rajono ekonominės veiklos sąlygų gerinimas. Tai apima Savivaldybės įtakos zonoje esančios infrastruktūros, gyvenimo sąlygų, ekonominio klimato, mokesčių ir rinkliavų politikos tobulinimą;
- investicijų pritraukimas ir naujų įmonių steigimo skatinimas. Tai daroma efektyviai panaudojant fondų lėšas;

- inovacinės veiklos bei techninio progreso skatinimas. Šioje vietoje svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad tai turi būti daroma per specialias inovacijų plėtros programas, panaudojant lėšas, pritrauktas per fondus. Čia labai svarbu įvertinti, kad tai turi būti daroma ne per socialines programas, o per ekonominės plėtros programas;
- administracinė parama verslo struktūroms. Savivaldybė gali aktyviai veikti skatindama ūkio subjektų bendradarbiavimą – sudėtinių ekonominių vienetų formavimąsi (Pvz.: vienas ūkis neturi galimybės įtakoti perdirbėjo produkcijos supirkimą, tačiau, sujungus tam tikrą ūkių skaičių, būtų galima organizuoti užsakomąjį perdirbimą);
- teritorijų planavimas. Šioje vietoje turėtų būti sudaromi planai sąlygojantys planingą teritorijų ekonominį vystymą. Tačiau tam, kad tai atliktume, būtina juos pagrįsti ekonomine esamos situacijos analize bei prognoze;
- darbo vietų kūrimas. Padėtį darbo rinkoje pirmiausia nulemia gamyba, vietinio šalies ir tarptautinio lygmens ekonominė veikla. Skatindama ekonominę veiklą, Savivaldybė gali sumažinti nedarbo lygį rajone, taip sąlygoti bendrą ekonominį augimą bei gyventojų gyvenimo lygio kilimą. Taip pat būtina skatinti darbo vietų, naudojančių vietinius resursus, kūrimą;
- savivaldybės biudžeto finansinių galimybių efektyvus panaudojimas yra susijęs su finansinių lėšų perskirstymu. Jis turėtų būti labiau orientuotas į ekonominės naudos gavimą nei į socialinio potencialo vystymą.

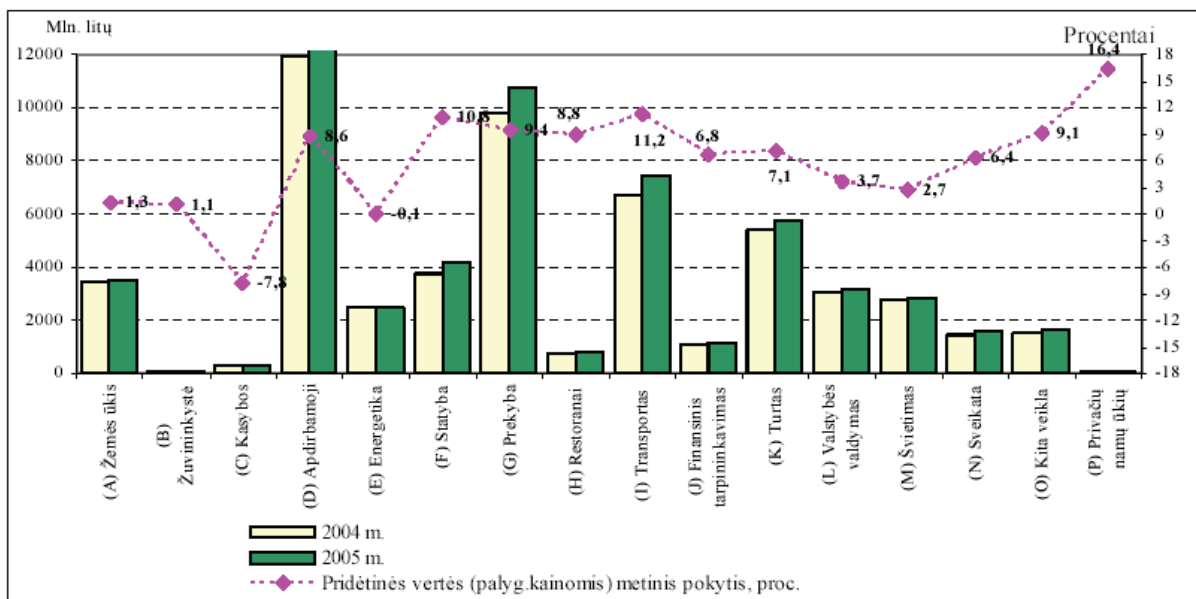
Mažeikių rajono ekonominė analizė atliekama atsižvelgiant į:

- rajono ekonominę būklę šalies ir apskrities atžvilgiu;
- įvykusius ir tebevykstančius pokyčius rajono ūkio struktūroje;
- rajono ūkio specializaciją;
- pagrindinius rajono išteklius;
- rajono ūkio plėtros varomąsias jėgas ir šių jėgų skatinimo galimybes spartinant plėtrą.

2.1.1. Verslo aplinkos makro analizė

Pagrindinių ekonomikos sektorių apžvalga. 2005 m. bendrasis vidaus produktas apskaičiuotas gamybos metodu, siekė 71 083,9 milijonus litų veikusiomis kainomis ir, palyginti su 2004 m., skaičiuojant 2000 m. palyginamosiomis kainomis, padidėjo 7,5 procento.

Paveikslas 2. Pridėtinė vertė (palyginamosiomis kainomis) bei jos pokyčiai ekonominėse veiklose

LR Statistikos Departamentas

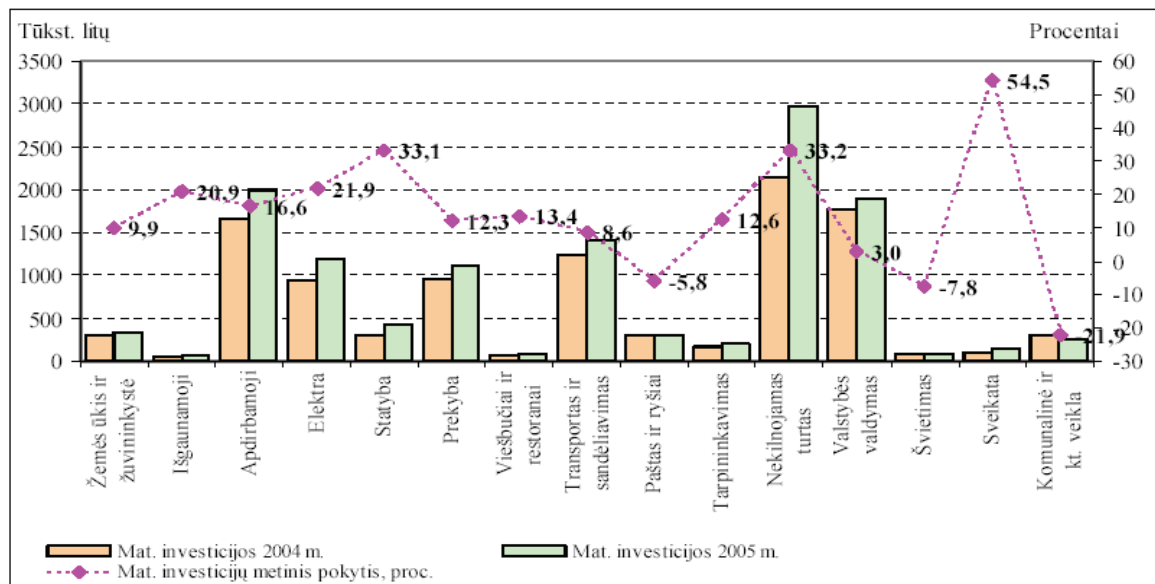
Statistikos departamento duomenimis 2005 m. bendrojo vidaus produkto augimui turėjo įtakos beveik visos veiklos rūšys, išskyrus kasybą bei karjerų eksploatavimą. Daugiau nei bendras šalies ūkio augimas pridėtinė vertė didėjo apdirbamojoje pramonėje, statyboje, didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje, transporte, sandėliavime ir ryšiuose, kitoje komunalinėje ir aptarnavimo veikloje bei privačių namų ūkių ekonominėje veikloje. Palyginti su 2004 m., 2005 m. išaugusios gyventojų pajamos (šalies viduje ir iš užsienio) ir skolinimasis lėmė, kad pridėtinė vertė su vartojimu susijusiose veiklos rūšyse augo sparčiau negu gamybos sektoriuje.

Kaip matyti iš aukščiau pateiktos diagramos, 2005 m. BVP augimą, palyginti su 2004 m., lėmė daugumos svarbiausių veiklos rūšių bendrosios pridėtinės vertės augimas. Sparčiausi augimo tempai buvo nustatyti transporto, sandėliavimo ir ryšių veiklų grupėje (11,2 proc.), statybos (10,8 proc.), didmeninės ir mažmeninės prekybos veikloje (9,4 proc.), viešbučių ir restoranų veikloje (8,8 proc.) bei privačių namų ūkių su samdytu personalu veikloje (16,4 proc.)

Statistikos departamento duomenimis materialinės investicijos Lietuvoje 2005 m. sudarė 12 186 mln. litų ir, palyginti su 2004 m., visų ūkio sektorių materialinės investicijos per metus palyginamosiomis kainomis išaugo net 16,0 proc. Tokį jų augimą lėmė ne visoms veikloms būdinga investicijų augimo tendencija, o tik atskirų veiklų didesnis investavimas į materialųjį turtą. Tokį bendrą investicijų augimą nulėmė statybos sektoriaus materialinių investicijų augimas – 33,1 proc., nekilnojamojo turto ir kitų veiklų sektoriaus materialinių investicijų augimas – 33,2 proc. Taip pat prie 2005 m. materialinių investicijų bendro augimo ženkliai prisidėjo materialinės investicijos į sveikatos priežiūrą ir socialinį darbą – 54,5 proc. 2005 m. kai kuriose ekonominėse veiklose buvo investuojama ir mažiau nei prieš metus, tai sumažėjusios investicijos į švietimą (-7,8 proc.), į paštą ir telekomunikacijas (-5,8 proc.), o taip pat kitoje komunalinėje, socialinėje ir

asmeninėje aptarnavimo veikloje (-21,9 proc.). 2005 m. valstybinio sektoriaus investicijos sudarė 4135,2 mln. litų (34 proc. visų materialinių investicijų), o privataus sektoriaus investicijos atitinkamai – 8043,7 mln. litų (66 proc.).

Paveikslas 3. Investicijos ekonominėse veiklose bei jų pokyčiai (palyginamosiomis kainomis)

LR Statistikos Departamentas

2005 m. materialinių investicijų struktūra:

- pastatams, inžineriniams statiniams statyti ir remontuoti – 54,3 proc. (lyginamasis svoris visų materialinių investicijų);
- įrenginiams, mašinoms, transporto priemonėms įsigyti – 31,1 proc.;
- įrenginiams, mašinoms, transporto priemonėms remontuoti – 1,7 proc.;
- pastatams ir inžineriniams statiniams bei žemei įsigyti – (atitinkamai) 8,2 ir 4,3 proc.;
- kitoms išlaidoms (melioracijai ir kt.) – 0,4 proc.

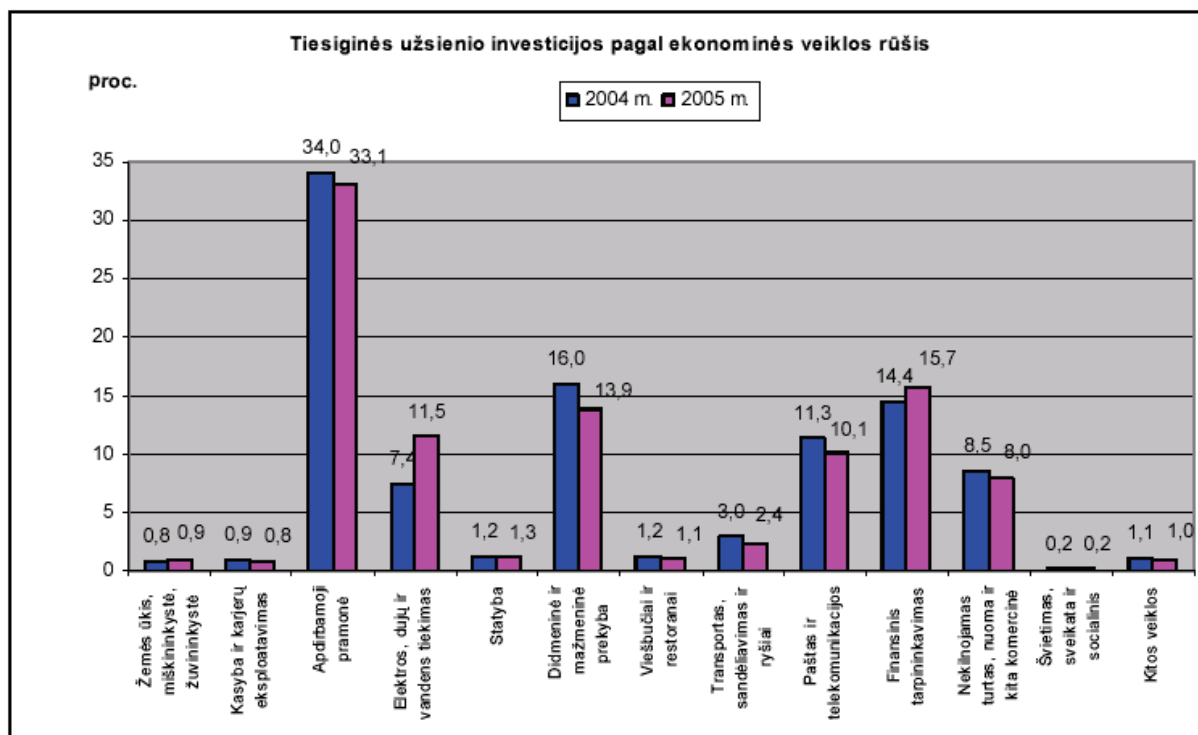
Struktūra pagal veiklos rūšis:

- apdirbamoji gamyba – 16,4 proc. (lyginamasis svoris visų materialinių investicijų);
- elektros, dujų ir vandens tiekimas – 9,8 proc.;
- statyba – 3,5 proc.;
- transportas ir sandėliavimas – 9,1 proc.;
- finansinis tarpininkavimas – 1,6 proc.;
- nekilnojamoji turtas, nuomos ir kita verslo veikla – 24,3 proc.

Statistikos departamento duomenimis, tiesioginės užsienio investicijos 2006 m. sausio 1 dienai sudarė 18 802,4 mln. Lt ir per 2005 m. padidėjo 16,1 proc. Vienam Lietuvos gyventojui 2006 m. sausio 1 d. teko 5525 Lt tiesioginių užsienio investicijų, o 2005 m. sausio 1 d. – 4727 Lt. Daugiausia investuota į apdirbamąją gamybą – 33,1 procento, finansinio tarpininkavimo įmones – 15,7 proc., didmeninę ir mažmeninę prekybą – 13,9 proc., transporto, sandėliavimo ir

ryšių įmonės – 12,5 proc. visų tiesioginių užsienio investicijų. Pagrindinės šalys investuotojos: Danija – 2860,5 mln. Lt (15,2 proc.), Švedija – 2554,3 mln. Lt (13,6 proc. visų tiesioginių užsienio investicijų), Rusija – 2434,0 mln. Lt (12,9 proc.), Vokietija – 2174,6 mln. Lt (11,6 proc.), Estija – 1541,1 mln. Lt (8,2 proc.), Suomija – 1524,7 mln. Lt (8,1 proc.), Nyderlandai – 704,4 mln. Lt (3,7 proc.), JAV – 644,1 mln. Lt (3,4 proc.).

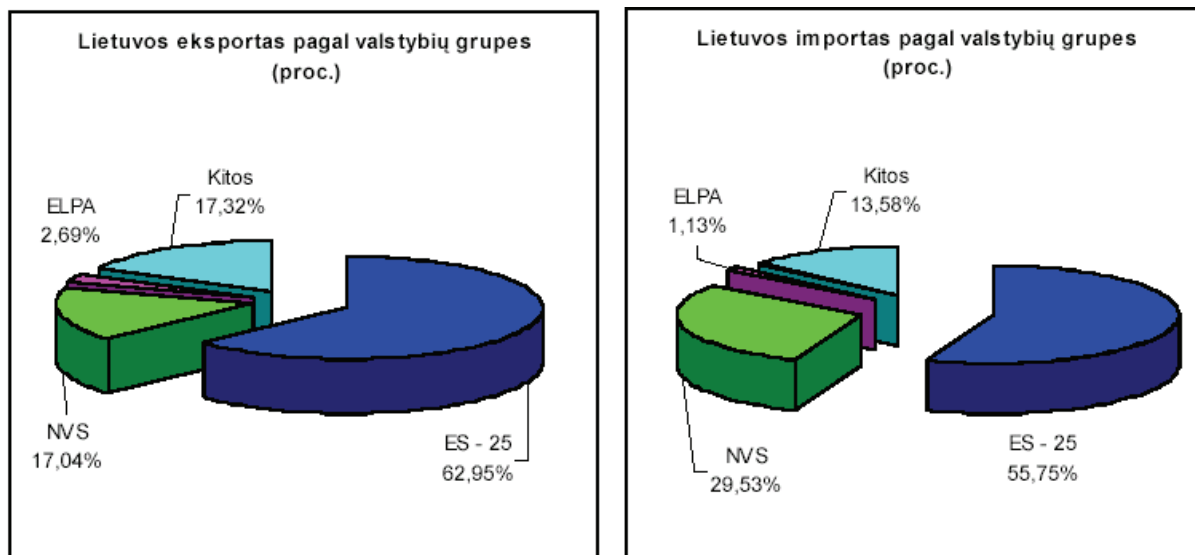
Paveikslas 4. Tiesioginės užsienio investicijos ekonominėse veiklose 2004 - 2005 m. (procentinė dalis)

LR Statistikos Departamentas

Statistikos departamento (negalutiniais muitinės deklaracijų ir Intrastato ataskaitų) duomenimis, 2005 m. palyginti su 2004 m., eksportas padidėjo 27,1 proc., o importas – 25 proc. Užsienio prekybos balansas buvo neigiamas ir atitinkamai lyginant jis padidėjo 18,7 proc.

Paveikslas 5. Lietuvos prekių importo ir eksporto struktūra pagal valstybių grupes 2005 m.

LR Statistikos Departamentas

2005 m. ketvirtadalį viso eksporto sudarė perdirbtos pramoninės prekės, tačiau palyginti su 2004m., jų dalis eksporto struktūroje šiek tiek sumažėjo (0,18 proc.). Kita stambi prekių grupė eksporto struktūroje – perdirbtas kuras ir tepalai, išskyrus benzina. Jo lyginamasis svoris eksporto struktūroje 2005 m., palyginti su 2004 m., padidėjo 1,3 proc. Ir trečia stambi prekių grupė eksporto struktūroje – benzinas (9,6 proc. visame eksporte). Jo lyginamasis svoris eksporto struktūroje 2005 m., palyginti su 2004 m., padidėjo apie 1 proc.

2005 m. 33,8 proc. viso importo į Lietuvą sudarė perdirbtos pramoninės prekės, tačiau palyginti su 2004m., jų dalis importo struktūroje sumažėjo apie 3 proc. Kita stambi prekių grupė importo struktūroje – neperdirbtas kuras ir tepalai. Jo lyginamasis svoris importo struktūroje 2005 m., palyginti su 2004 m., išaugo net 7,12 proc. Ir trečia stambi prekių grupė importo struktūroje – investicinės prekės, išskyrus transporto įrenginius (14,93 proc. visame eksporte). Jų lyginamasis svoris importo struktūroje 2005 m., palyginti su 2004 m., sumažėjo 0,4 proc.

Sodros duomenimis dirbančiųjų (apdraustųjų) skaičius įmonėse 2005 m. buvo 1297,2 tūkst. dirbančiųjų ir, palyginti su 2004 m., išaugo 3,61 proc. 2004 metais augimas buvo 4,46 proc. Taigi galima būtų sakyti, kad bendrai šalies ūkyje dirbančiųjų skaičius auga nedaug, bet stabiliai. Žinoma, atskiruose sektoriuose situacija yra skirtinga. 2005 m., palyginti su 2004 m., daugiausiai darbuotojų skaičius išaugo nekilnojamo turto, nuomos ir kitoje komercinėje veikloje net 18,26 proc. Tai paaiškinama dėl pastaraisiais metais sparčiai išaugusio spartaus nekilnojamo turto pardavimo ir nuomos sektoriaus išsiplėtimo. Antroje vietoje pagal darbuotojų skaičiaus augimą yra viešbučių ir restoranų sektorius. Per 2005 m. šiose ekonominėje veikloje darbuotojų skaičius išaugo 9,43 proc. Ir trečia ekonominė veikla, kurioje išaugo darbuotojų skaičius, tai statybų sektorius – čia darbuotojų skaičius išaugo 8,7 proc. 2005m., palyginti su 2004 m., darbuotojų skaičius sumažėjo: apdirbamojoje pramonėje (2,41 proc.), elektros, dujų ir vandens

tiekimė (5,1 proc.), finansiniame tarpininkavime (0,60 proc.), viešajame valdyme (4,74), sveikatos ir socialinio aprūpinimo sektoriuje (1 proc.).

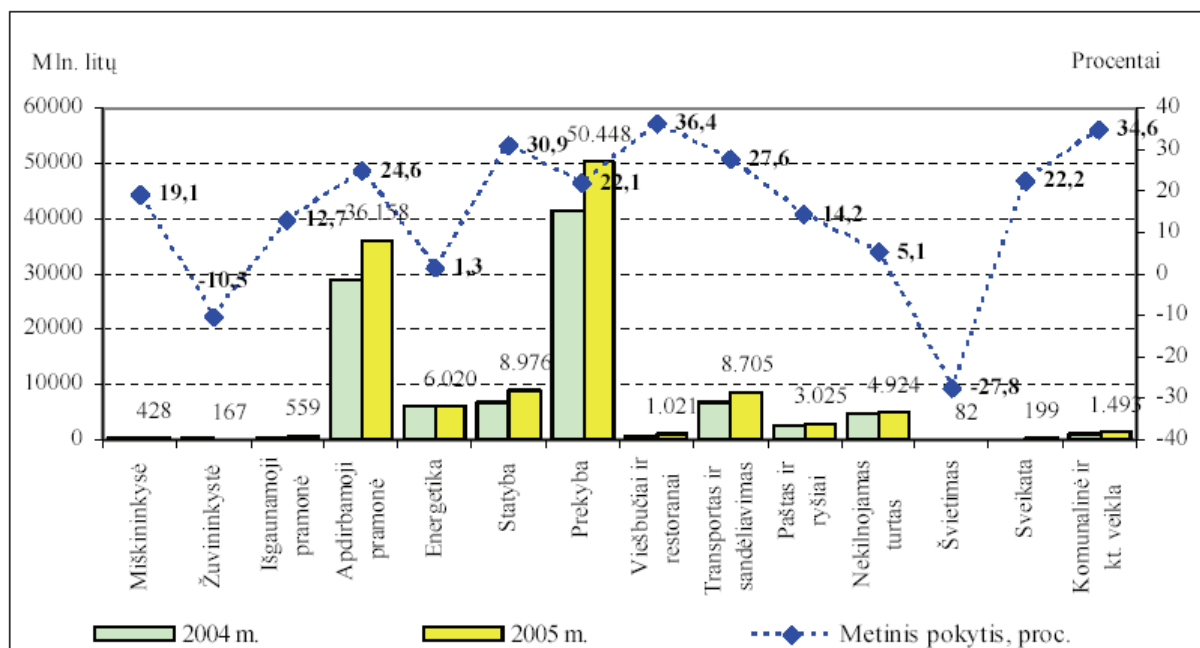
Sodros duomenimis vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis 2005 m., palyginti su 2004 m., augo 11,23 proc. ir siekė 1085 litus. Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis sparčiausiai išaugo statybų sektoriuje (21,12 proc.), tai paaiškinama tuo, kad šioje ekonominėje veikloje atsirado kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas, todėl norint išlaikyti gerus darbuotojus, darbdaviai turėjo pakelti darbo užmokestį. Iš dalies tai įtakojo ir valstybės institucijų kova su šešėline ekonomika šiame sektoriuje ir nelegaliu darbu. Taip pat išaugo darbo užmokestis ir sveikatos ir socialinio aprūpinimo sektoriuje – 17,44 proc. Tai susiję su tuo, kad nuo 2005 m. gegužės 1 dienos padidinta bazinė mėnesinė alga nuo 105 iki 115 litų (9,5 proc.), pagal kurią skaičiuojami atlyginimai medicinos darbuotojams. Trečioje vietoje vidutinis mėnesinis darbo užmokestis išaugo didmeninėje prekyboje – 13,81 proc., tačiau jis yra mažesnis 159 litais negu šalies vidutinis mėnesinis darbo užmokestis. Didesnis vidutinis mėnesinis darbo užmokestis už Sodros paskaičiuotą (1085 litai) buvo: kasybos ir karjerų eksploatavime (1617 litai), elektros, dujų ir vandens tiekime (1812,5 litų), statyboje (1141,7 litų), transporte, sandėliavime ir ryšiuose (1159,3), finansiniame tarpininkavime (2266,7 litų), nekilnojamo turto nuomos ir kitoje komercinėje veikloje (1199,2 litų), viešajame valdyme (1631 litas).

Didžiausias vidutinis mėnesinis darbo užmokestis yra finansinio tarpininkavimo įmonėse – 2266, 7 litų, o mažiausias vidutinis mėnesinis darbo užmokestis yra viešbučių ir restoranų veikloje – 565,9 litų.

Galime daryti prielaidą, kad viešbučių ir restoranų įmonėse dirbantieji gauna „atlyginimą vokeliuose“, kadangi tokios pajamos neatitinka pragyvenimo lygio ir šalies ūkio vartojimo lygio.

Statistikos departamento duomenimis, 2005 m. šalies įmonės už parduotas prekes ir suteiktas paslaugas gavo 122,2 mlrd. litų pajamų, tai 21,6 procentų daugiau nei 2004 m. metais. Daugiausia pajamų gavo prekybos sektorius (50 proc. visų įmonių pajamų), pramonės sektorius (35,99 proc.), statybos sektorius (8,94 proc.), energetikos įmonės (5,99 proc.), transportas ir sandėliavimas (8,67 proc.).

Paveikslas 6. Pajamos už parduotas prekes ir paslaugas ekonominėse veiklose bei jų pokyčiai

LR Statistikos Departamentas

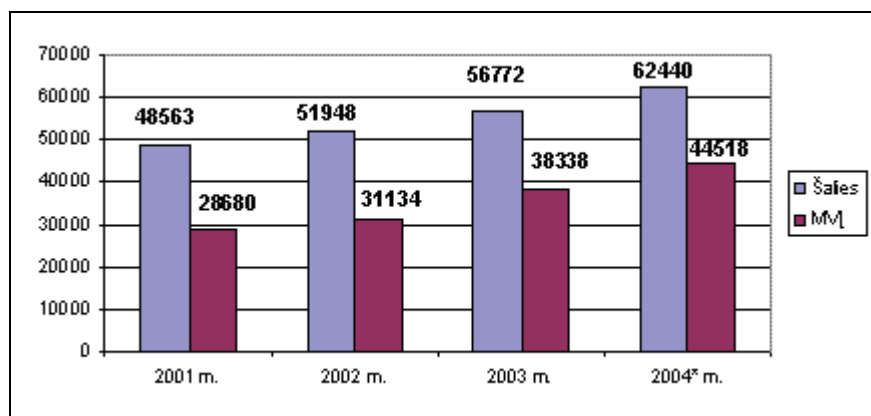
Statistikos departamento duomenimis 2005 m., palyginti su 2004 m., labiausiai pajamos už parduotas prekes ir paslaugas išaugo viešbučiu ir restoranu sektoriuje 36,4 proc. Taip pat pajamos už parduotas prekes ir paslaugas ženkliai išaugo ir statybų sektoriuje – 30,9 proc. 2005 m., palyginti su 2004 m., pajamos už parduotas prekes ir paslaugas sumažėjo žuvininkystės sektoriuje (-10,5 proc.) ir švietimo sektoriuje (-27,8 proc.) Įmonių pelnų prieš apmokestinimą ir nuostolių suma 2005 m. buvo 71 proc. didesnė nei prieš metus. Įmonių pelningumas išaugo iki 4,2 proc. ir yra didesnis 1,2 proc. punkto nei prieš metus. Bendras įmonių turtas 2005 m. pabaigoje išaugo 19,53 proc., palyginus su 2004 m. pabaiga.

2.1.2..Smulkaus ir vidutinio verslo apžvalga

BVP yra vienas iš svarbiausių rodiklių, kuriuo remiamasi vertinant šalies arba atskiro ūkio sektoriaus ekonominės veiklos rezultatyvumą. BVP yra visų prekių ir paslaugų, sukurtų šalyje per ataskaitinį laikotarpį, bendroji pridėtinė vertė, apskaičiuota rinkos kainomis. Kiekvienos ekonominės veiklos rūšies pridėtinė vertė gaunama iš bendrosios produkcijos vertės atėmus tarpinio vartojimo vertę.

SVV sukurtas BVP parodo šių įmonių vaidmenį šalies ekonomikoje, kuris kasmet didėja.

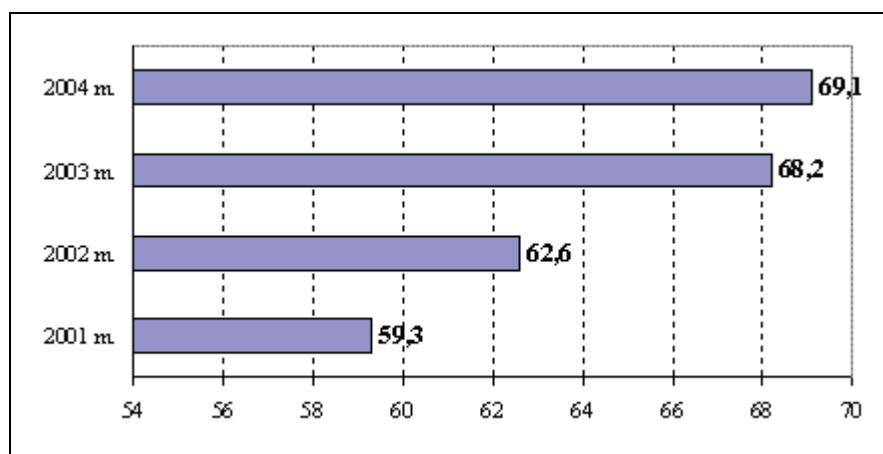
Paveikslas 7. Bendrasis vidaus produktas, sukurtas šalyje bei SVV įmonėse 2001–2004 m., mln. Lt

LR Statistikos Departamentas

SVV vaidmuo Lietuvos ekonomikoje taip pat gali būti įvertintas pagal sukurto BVP lyginamąją dalį. Šis vaidmuo ypač išaugo 2003 m., kai SVV sukurtas BVP pirmą kartą viršijo du trečdalius viso šalies BVP. Tai iš dalies parodo ir augantį SVV veiklos rezultatyvumą, nors 2004 m. šis augimas sulėtėjo.

Paveikslas 8. Bendrojo vidaus produkto dalis, sukurta SVV įmonėse 2001–2004 m., %

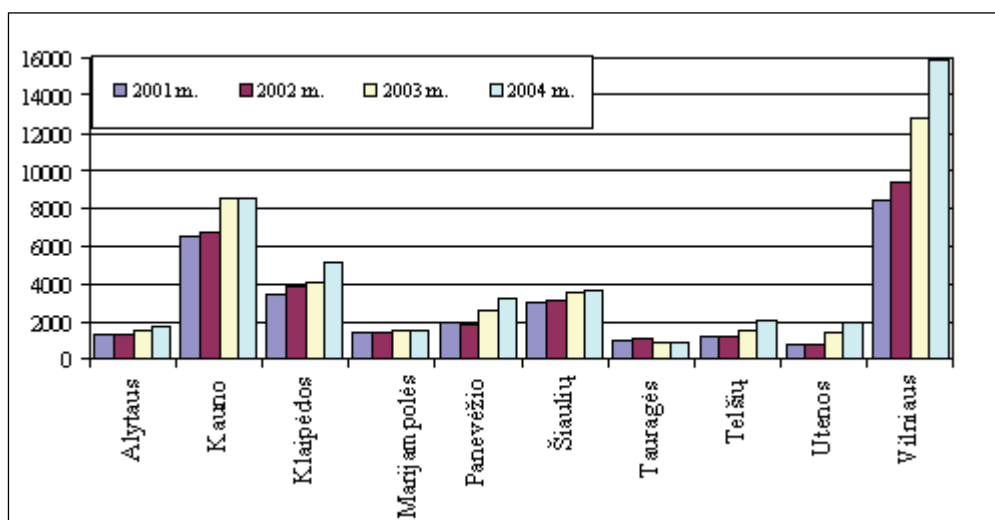

LR Statistikos Departamentas

2004 m. SVV sukurta BVP dalis siekė 69,1% viso šalies BVP, ir ši dalis visame šalies BVP 2001–2004 m. nuolat augo. Didžioji dalis šalies BVP 2001–2004 m. buvo sukurta didelėse įmonėse (2 lent.). Tačiau duomenys rodo, jog ši dalis nagrinėjamu laikotarpiu mažėjo, o vis didesnė svarba kuriant BVP tenka įmonių, turinčių nuo 10 iki 49 darbuotojų, grupei.

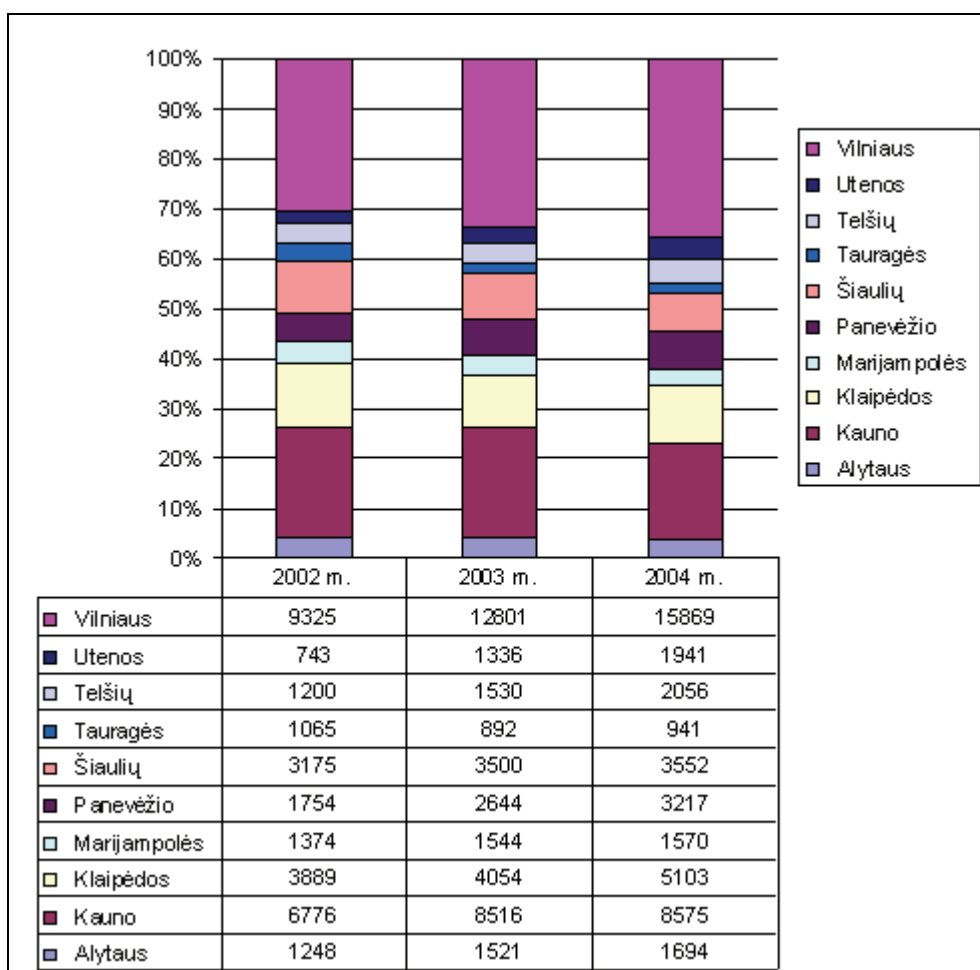
SVV analizei ir regioninės plėtros strategijai formuoti labai reikšmingi BVP skaičiavimai pagal apskritis. Atskirose apskrityse verslas vystomas netolygiai ir pastebima didelė diferenciacija. SVV 2003 m. ir 2004 m. daugiausia BVP sukurta Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos apskrityse.

Paveikslas 9. Mažų ir vidutinių įmonių sukurtas bendrasis vidaus produktas pagal apskritis 2001–2004 m., mln. Lt

LR Statistikos Departamentas

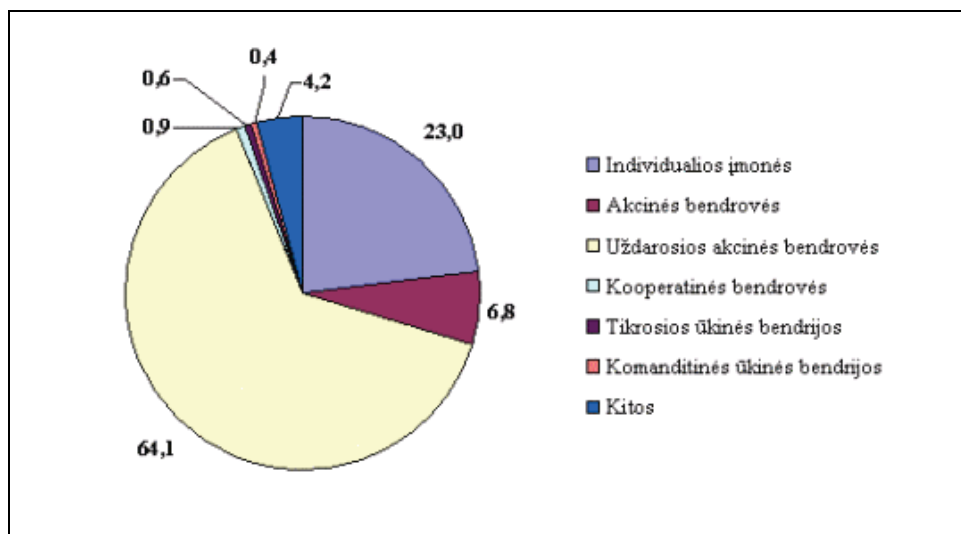
Paveikslas 10. SVV įmonių sukurto bendrojo vidaus produkto struktūra pagal apskritis 2002–2004 m., mln. Lt

LR Statistikos Departamentas

Analizuodami SVV sukurtos bendrosios pridėtinės vertės pasiskirstymą pagal įmonių teisinės formas 2003 m. pastebime, jog didžiausią SVV bendrosios pridėtinės vertės dalį sukūrė uždarnosios akcinės bendrovės (UAB) (64,1%) bei akcinės bendrovės (AB) (6,8%) ir jų dalis per dvejus metus beveik nepakito. Reikšmingas individualių įmonių (II) vaidmuo kuriant bendrąją pridėtinę vertę. Šios įmonės 2003 m. sukūrė 23,0% visos SVV sukurtos bendrosios pridėtinės vertės. Šis rodiklis per dvejus metus padidėjo daugiau kaip 2 procentiniais punktais. Kitų teisinių formų įmonių vaidmuo buvo mažai reikšmingas.

Paveikslas 11. SVV įmonių sukurta bendroji pridėtinė vertė pagal įmonių teisinės formas 2003 m., %

LR Statistikos Departamentas

LSVVA 2005 metais atlikto tyrimo duomenimis, apklausus virš 800 neseniai įsikūrusių mažų įmonių, buvo padarytos šios išvados:

- Tarp pradedančiųjų verslininkų dominuoja vidutinio amžiaus, išsilavinę žmonės. Arti pusės pradedančiųjų verslą yra moterys.
- Daugumos verslininkų nuomone, įmonę įsteigti nebuvo sunku. Dauguma respondentų registravimo procedūrą atliko be pagalbos iš šalies. Dažniausiai įregistravimo procedūra trukdavo ne ilgiau kaip mėnesį.
- Didžiąją daugumą respondentų tenkina įmonės steigimo procedūros (įmonės antspaudo įsigijimas, kaupiamosios sąskaitos atidarymas banke, registravimasis Registru centre, registravimasis Valstybinėje mokesčių inspekcijoje, įmonės vardo registravimas, dokumentų tvirtinimas pas notarą). Pagrindinė problema, su kuria susiduriama steigiant įmonę – biurokratizmas (daug dokumentacijos, reikalavimų), o sunkiausia verslininkams parengti buvo įmonės įstatus.
- Dauguma verslininkų pradiniam kapitalui ir apyvartinėms lėšoms panaudojo asmeninius įnašus.

- Verslo planus buvo parengę kiek mažiau nei pusė apklaustųjų. Verslo planai dažniau būdavo parengiami verslo pradžioje.
- Dauguma verslininkų nurodo, kad jų įmonėms jau pavyko įsitvirtinti rinkoje, kad didėja jų veiklos apimtys, pelnas, dirbančiųjų skaičius. Ateičiai verslininkai taip pat planuoja savo įmonės veiklos plėtrą tiek trumpalaikėje, tiek ilgalaikėje perspektyvoje.
- Tik nedaugelis verslininkų pirmaisiais veiklos metais naudojosi išorės pagalba ar kokiomis nors lengvatomis, skirtomis smulkiam ir vidutiniam verslui. Labiausiai verslininkai pageidautų mokesčių lengvatų verslo pradžioje. Dideli mokesčiai dažniausiai buvo nurodomi ir kaip kliūtis verslui šiuo metu.
- Keturi penktadaliai verslininkų galvoja apie tolimesnę verslo plėtrą, o iš valstybės pageidautų finansinės paramos (lengvatiniai kreditai, garantijų teikimas ir t.t.), kuri turėtų būti taikoma ne tik verslui plėsti, bet ir pirmaisiais veiklos metais, siekiant užtikrinti įmonės išgyvenimą.
- Dauguma respondentų, klausiami apie verslo sąlygas Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, nepastebėjo pokyčių arba negalėjo jų įvertinti. Tarp likusių dominavo tie, kurie verslo sąlygų pokyčius įvertino palankiai. Pagrindinė palankaus vertinimo priežastis – supaprastėjusios bendradarbiavimo su užsieniu procedūros.
- Tarp verslininkų didesnę dalį sudarė manantys, kad euro įvedimas apsunkins jų verslo sąlygas.
- Daugumoje atvejų įmonės darbuotojai parenkami iš draugų, pažįstamų tarpo arba jiems rekomendavus. Beveik pusė apklaustų įmonių yra priskirtinos šeimos verslui.
- Dauguma verslininkų yra patenkinti savo darbuotojų kvalifikacija. Savo darbuotojų kvalifikacijos kėlimą/apmokymus organizuoja beveik pusė įmonių. Už tokius kursus dažniausiai sumoka pati įmonė.
- Du trečdaliai įmonių pasinaudotų kvalifikacijos kėlimu lengvatinėmis sąlygomis. Poreikis įmonės vadovo kvalifikacijos kėlimui buvo išreiškiamas dažniau negu poreikis įmonės darbuotojų kvalifikacijos kėlimui, ypač verslo planavimo ir įmonės valdymo srityje. Darbuotojams dažniau buvo pageidaujama kursų apie informacines technologijas ir jų panaudojimą.
- Daugiau nei pusėje apklaustų įmonių yra taikoma darbuotojų motyvacijos sistema. Populiariausia finansinė motyvacija – tam tikro procento mokėjimas, priklausomai nuo pasiektų rezultatų. O populiariausias nepiniginis atlygis – lankstus darbo grafikas.
- Du trečdaliai verslininkų nuomoja patalpas verslui. Dauguma apklaustųjų teigė, kad patalpas gauti nebuvo sunku.

- Du trečdaliai tyrimo dalyvių reklamuoja savo prekes ir paslaugas. Dažniausiai tai daroma spaudoje. Populiarios reklamos priemonės yra ir lauko reklama bei internetas, tačiau šias sąvokas respondentai suprato labai plačiai.
- Kiek daugiau negu trečdalis verslininkų yra atlikę rinkos tyrimus.
- Dauguma apklaustų verslininkų jaučia poreikį papildomoms investicijoms, pusė jų nurodė poreikį investicijoms įrangai ar įrengimams.
- Du trečdaliai respondentų turi verslo partnerių, apie pusė verslininkų ieško verslo partnerių šiuo metu. Populiariausi paieškos būdai – per draugus, pažįstamus, internete, dalyvaujant įvairiuose renginiuose.
- Vertindami konkrečius informacijos šaltinius, respondentai nurodė, kad lengviau gauti informaciją, reikalingą verslui pradėti ir jį vykdyti, o sunkiau gauti informaciją apie paramos gavimą.

2.2. Pramonės ir verslo būklė Telšių apskrityje

Telšių apskritį, išsidėsčiusią Lietuvos šiaurės vakaruose, sudaro Telšių, Plungės ir Mažeikių rajonai bei Rietavo savivaldybė. Tai viena iš mažiausių Lietuvos apskričių. Tiek pagal plotą, tiek pagal gyventojų skaičių (5%) apskritis užima devintą vietą Respublikoje apskričių tarpe. Tačiau joje pagaminama didžiausia dalis Lietuvos pramonės parduotos produkcijos – 24,9 proc.

Pagal natūralių ir urbanizuotų teritorijų santykį esanti trečioji šalyje (po Tauragės ir Utenos apskričių), Telšių apskritis išsiskiria ir mažesniu už vidutinį Lietuvoje gyventojų tankumu. Tačiau net 62 proc. gyventojų gyvena mieste, tad pagal šį rodiklį Telšių apskritis nusileidžia tik stambiausiems Lietuvos miestams.

Kompleksiškai įvertinus bendruosius ekonominius rodiklius, apskritis užima penktą vietą šalyje apskričių tarpe.

Apskrityje sukuriamas BVP auga, tačiau lėčiau negu visas šalies BVP, todėl jo lyginamoji dalis nuolat mažėja.

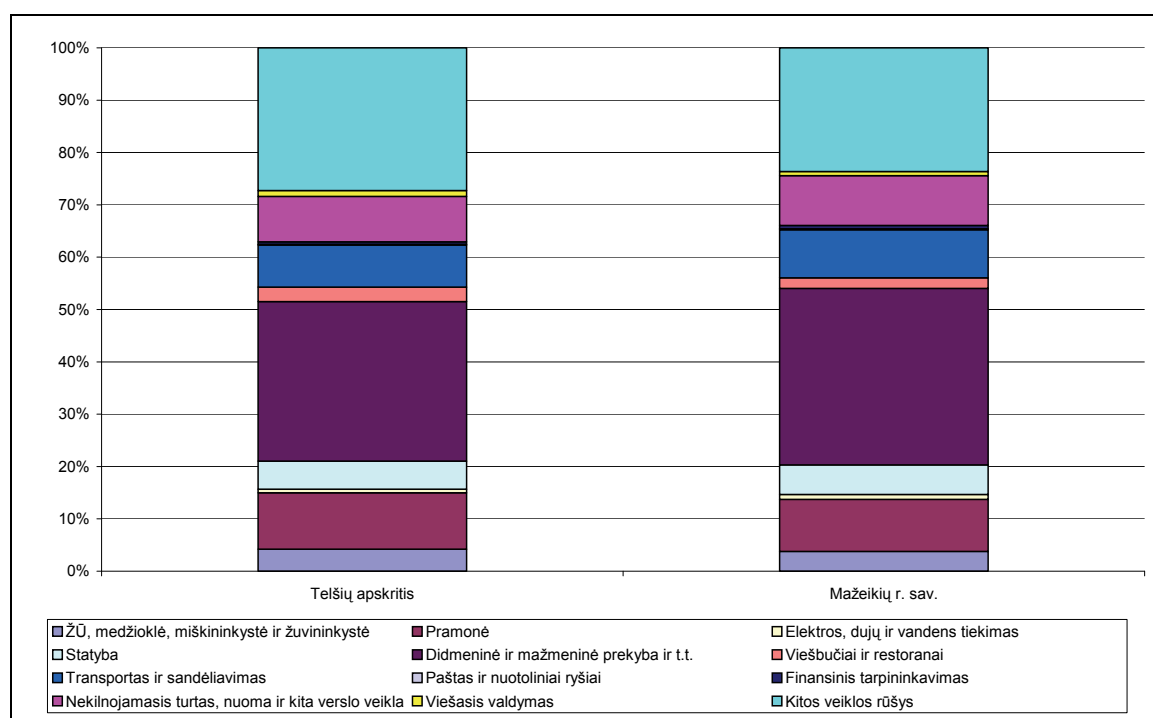
Lentelė 16. Veikiančių ūkio subjektų skaičius

	Veikiančių ūkio subjektų skaičius	Struktūra
Lietuvos Respublika		
2004	72330	100.0
2005	73344	100.0
Telšių apskritis		
2004	3045	4.2

	Veikiančių ūkio subjektų skaičius	Struktūra
2005	3006	4.1
Mažeikių r. sav.		
2004	1206	1.7
2005	1240	1.7
Plungės r. sav.		
2004	795	1.1
2005	737	1.0
Rietavo sav.		
2004	204	0.3
2005	195	0.3
Telšių r. sav.		
2004	840	1.2
2005	834	1.1

Vystantis rinkos ekonomikai, įmonių vadovai, vadybininkai ir kiti įmonių darbuotojai įgauna vis daugiau patirties įvairiose verslo srityse. Tačiau vienoms įmonėms sėkmingai plėtojant verslą ir augant, kitos, susidūrusios su sunkumais ir vystymosi kliūtimis, nemato aiškių savo ateities perspektyvų ir dažnai nutraukia savo veiklą. Ypač daug įmonių buvo išregistruota 2003 m., anot ekspertų, dėl tuometinių Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo pakeitimų, pagal kuriuos gyventojams suteikta galimybė verstis individualia veikla neįregistravus įmonės.

Paveikslas 12. Įmonių pasiskirstymas pagal pagrindines ekonominės veiklos rūšių grupes Telšių apskrityje ir Mažeikių rajone, 2005 m.

Lentelė 17. Įmonių pasiskirstymas pagal pagrindines ekonominės veiklos rūšių grupes

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
Telšių apskritis												
2004	130	330	23	128	917	84	248	5	15	262	32	871
2005	127	323	21	161	916	84	241	5	14	261	33	820
Mažeikių r. sav.												
2004	46	123	12	57	424	23	122	2	10	122	9	256
2005	47	123	12	70	418	25	114	2	8	118	10	293
Plungės r. sav.												
2004	22	112	5	15	218	21	46	1	3	45	8	299
2005	23	109	4	24	218	22	48	1	3	46	8	231
Rietavo sav.												
2004	29	14	1	2	45	3	32	.	.	11	3	64
2005	26	12	1	2	43	3	31	.	.	10	3	64
Telšių r. sav.												
2004	33	81	5	54	230	37	48	2	2	84	12	252
2005	31	79	4	65	237	34	48	2	3	87	12	232

Paaiškinimai: (1) - ŽŪ, medžioklė, miškininkystė ir žuvininkystė; (2) – Pramonė; (3) Elektros, dujų ir vandens tiekimas; (4) Statyba; (5) Didmeninė ir mažmeninė prekyba ir t.t.; (6) Viešbučiai ir restoranai; (7) Transportas ir sandėliavimas; (8) Paštas ir nuotoliniai ryšiai; (9) Finansinis tarpininkavimas; (10) Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla; (11) Viešasis valdymas; (12) Kitos veiklos rūšys

2.3. Mažeikių rajono verslo aplinkos apžvalga

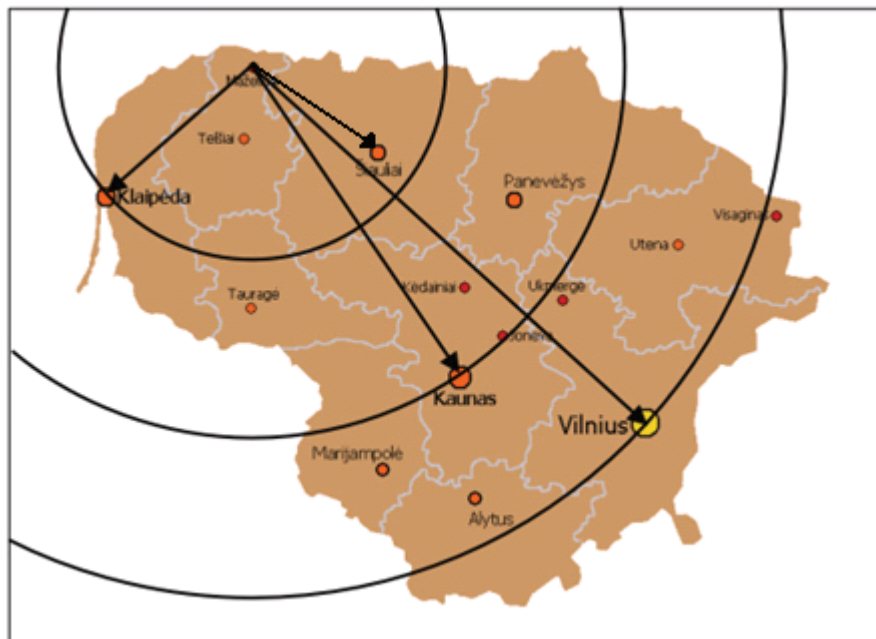
2.3.1. Rajono geografinė padėtis

Šiaurėje Mažeikių rajonas ribojasi su Latvijos Respublika, rytuose – su Akmenės, pietryčiuose – su Telšių, pietvakariuose – su Plungės, vakaruose – su Skuodo rajonais. Rajono teritorija iš vakarų į rytus tęsiasi 43,5 km, o iš šiaurės į pietus – 38 km. Rajonas užima 1.220,2 km². Gyvena: 67 393 žmonės, iš jų 46 223 miestuose, 21 170 kaimuose. Mažeikių rajonas yra šiaurės vakarų Lietuvoje, prie Ventos upės. Rajoną kerta svarbios geležinkelio linijos: Liepoja (Latvijos Respublika)–Šiauliai–Kaunas–Vilnius bei Ryga (Latvijos Respublika)–Mažeikiai – Klaipėda. Iki Klaipėdos uosto yra tik 110 km, iki Rygos uosto ir oro uosto – 150 km.

Rajono teritorijoje yra 16 upių, kurių bendras ilgis - 372 km. Didesnės upės - Venta, Varduva, Šerkšnė, Vadakstis. Ilgiausia upė - Varduva, kuri rajone vingiuoja 74,1 km. Kraštovaizdį pajvairina ir gamtą praturtina tvenkiniai, kurių yra net 27 (bendras plotas - 440,5 ha). Kai kurie tvenkiniai, įrengti ant Varduvos, Šerkšnės, Vadaksties, Ašvos, yra pakankamai dideli ir modernūs hidrotechniniai statiniai. Prie jų pastatytos nedidelės hidroelektrinės (Renave, Juodeikiuose, Šerkšnėnuose, Kulšėnuose). Rajone yra tik 4 ežerai, kurių bendras plotas sudaro

vos 432 ha. Didžiausias ir gamtiniu požiūriu vertingiausias yra Plinkšių ežeras (393,5 ha). Šalia Sedos tyvulioja sekus Sedos ežeras (33,1 ha).

Paveikslas 13. Mažeikių rajono lokalizacija

2.3.2. Gyventojai, gyventojų kitimo tendencijos

Gyventojai yra svarbiausia prielaida ekonominiam regiono vystymuisi. Jų dėka formuojasi vartojimo poreikis, pridėtinės vertės formavimas, užimtumo poreikis - prasideda regiono ekonominė - socialinė raida. Todėl savaime suprantama, kad didelį gyventojų skaičių turintys regionai yra ekonomiškai stipresni nei mažą gyventojų skaičių turintys regionai.

Vidutinio gyventojų skaičiaus kitimas. 2002 m. duomenimis teritorijos požiūriu Mažeikių rajonas yra antras pagal dydį apskrityje ir užima 28 % Telšių apskrities ploto; pagal gyventojų skaičių rajonas pirmoje vietoje (37,5 % visų apskrities gyventojų) (žr. 1 lentelė).

Vidutinis gyventojų skaičius Mažeikių rajone 1995-2002 m., kaip ir Telšių apskrityje bei visoje Lietuvoje, turėjo tendenciją mažėti, kuri ypač pastebima 2002 m. (žr. 1 pav.). Pažymėtina, kad nei vienais metais nei viename lygyje (rajone, apskrityje, šalyje) nebuvo fiksuojamas gyventojų skaičiaus augimas. 2006 m., lyginant su 2002 m., Mažeikių rajono gyventojų skaičius sumažėjo 2 % arba 0,4 punkto mažiau negu vidutiniškai apskrityje, o tai reiškia, kad faktoriai, įtakojantys gyventojų skaičiaus pokytį, kitose apskrities Savivaldybėse pasireiškė stipriau negu Mažeikių rajone.

Lentelė 18. Teritorija, gyventojų skaičius ir tankumas 2006 m. pradžioje

	Teritorija, km ²	Gyventojų skaičius	Iš jų		Gyventojų skaičius 1 km ²
			miesto	kaimo	
Lietuvos Respublika	69650	3403284	2268838.0	1134446.0	58,3
Telšių apskritis	4350	175488	103034.0	72454.0	40.3
Mažeikių rajonas sav.	1220	65828	44367.0	21461.0	54.0
Plungės raj. sav.	1105	43682	23137.0	20545.0	39.5
Rietavo sav.	586	10290	3897.0	6393.0	17.6
Telšių raj. sav.	1439	55688	31633.0	24055.0	38.7

2006 m. duomenimis Telšių apskritis teritorijos požiūriu yra 10 vietoje ir sudaro 6 % viso Lietuvos ploto; pagal gyventojų skaičių ji yra devintoje vietoje (4,9 % visų Lietuvos gyventojų).

Mažeikių rajone 2006 metų pradžioje gyveno 65,8 tūkst. gyventojų, iš kurių 2/3 mieste. Mažeikių rajonas apskrityje pirmauja ne tik gyventojų skaičiumi, gyventojų skaičiumi gyvenančiu mieste bet ir gyventojų tankiu. Tai susiję su tuo, kad didžioji dalis gyventojų gyvena Mažeikių mieste.

Gyventojų migracija. Nagrinėjant gyventojų mažėjimo priežastis reikia atsižvelgti ne tik į natūralias priežastis (gyventojų senėjimas ir to sąlygotas didesnis mirtingumas; gimstamumo mažėjimas), bet ir į tokį rodiklį kaip gyventojų migracija bei migracijos saldo. Remiantis turimais duomenimis 2003-2005 m. Mažeikių rajono gyventojų migracijos saldo visais metais buvo neigiamas: didžiausias neigiamas rodiklis buvo 2005 m. (-425 žmonės), o mažiausias - 2003 m. (-267 žmonės).

Lentelė 19 Gyventojų migracija 2005 m.

	Atvyko	Išvyko	Migracijos saldo
Lietuvos Respublika	6789	15571	-8782
Telšių apskritis	3410	4379	-969
Mažeikių rajono sav.	1491	1916	-425
Plungės raj. sav.	898	1049	-151
Rietavo sav.	166	237	-71
Telšių raj. sav.	855	1177	-322

Analizuojant gyventojų migraciją apskrityje pastebima, kad 2005 m. neigiamas saldo buvo visose savivaldybėse. Didžiausias absoliutinis neigiamas migracijos saldo buvo Mažeikių rajono savivaldybėje (-425 žmonės), mažiausias – Rietavo savivaldybėje (-71 žmonės). Plungės ir Telšių rajonuose migracijos saldo buvo atitinkamai -151 ir -322 žmonės.

Analizuojant gyventojų migraciją 2005 m. pagal Lietuvos apskritis, pastebima, kad teigiamas saldo buvo tik Vilniaus apskrityje (1854 gyventojai), o kitose - neigiamas. Didžiausias absoliutinis neigiamas saldo buvo Kauno apskrityje (-2476 gyventojai), o mažiausias - Klaipėdos apskrityje (-546 žmonės). Telšių apskrityje 2005 m. migracijos saldo buvo – 969 žmonės.

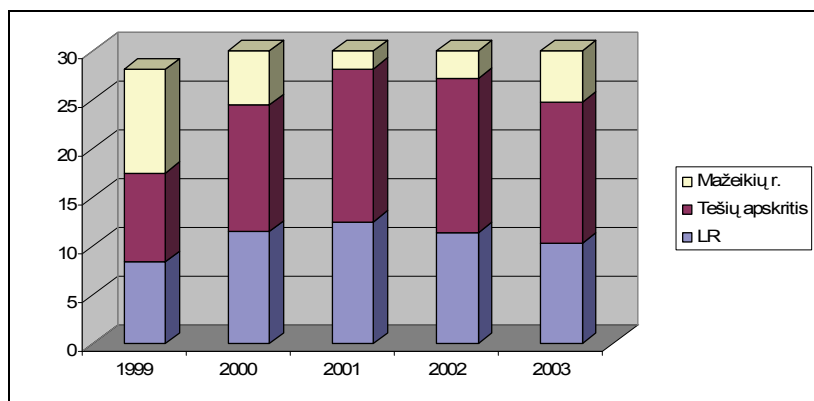
Neigiamas migracijos saldo yra susijęs su gyventojų išvykimu į didesnius urbanizuotus centrus (Kaunas, Vilnius) bei su gyventojų emigracija iš Lietuvos. Dėl didelio gyventojų mažėjimo, kurio nesimato oficialioje statistikoje (per paskutinius 5 metus iš Lietuvos išvyko iki 10% gyventojų) įmonės nesugeba surinkti reikiamo personalo ir yra priverstos savo veiklą organizuoti su mažesniais žmogiškaisiais ištekliais.

Gyventojų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietovę. Analizuojant gyventojų struktūrą gyvenamosios vietos (miestas, kaimas) atžvilgiu, 2006 m. Mažeikių rajono gyventojai pasiskirstė taip: mieste – 67,4%, kaime – 32,6 %. Lyginant su kitomis Telšių apskrities savivaldybėmis, Mažeikių rajonas pagal mieste gyvenančių žmonių skaičių yra pirmoje vietoje. Pažymėtina, kad tik Mažeikių rajone daugiau kaip pusė visų gyventojų gyvena mieste. Nedaug atsilieka Telšių rajono savivaldybė, kuriame 56,8% gyventojų gyvena mieste. Didžiausia kaimo gyventojų dalis yra Rietavo savivaldybėje apie 62% visų gyventojų.

Gyventojų nedarbo lygis. Mažeikių rajone 2005 metais gyveno 65,8 tūkst. gyventojų. Remiantis darbo biržos duomenimis bedarbių procentas 2005 metais nuo darbingo amžiaus gyventojų buvo 8,9%, tačiau 2006 metais šis rodiklis ženkliai sumažėjo.

Skaitant, kad rinkos ekonomikos sąlygomis 5% natūralus nedarbo lygis yra normalus rodiklis, tai pagal 2006 metų duomenis galima teigti, kad nedarbas Mažeikių rajone buvo minimalus. Pagal atskiras kategorijas (vadovai, vadybininkai ir aukštesnio lygio specialistai) darbuotojų trūko.

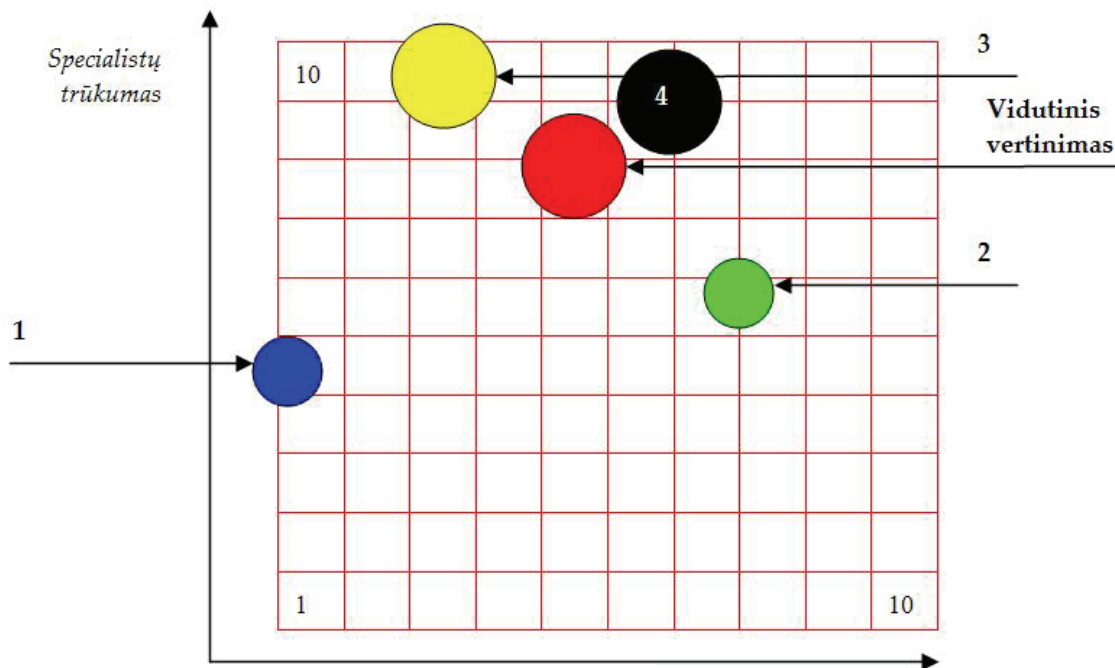
Paveikslas 14. Gyventojų nedarbo lygis Lietuvoje, Telšių apskrityje ir Mažeikių rajone 1999-2003

Šaltinis: LR Statistikos departamentas

Vertinant susidariusią situaciją ekspertiniu metodu galima teigti, kad Mažeikių rajone struktūrinio nedarbo nėra ir čia ypatingai trūksta šių lygių bei kryptių specialistų:

Paveikslas 15. Specialistų lygio kryžminis vertinimas

Paveikslas paaiškinimai: 1 – Vadovaujančio lygio specialistai, 2 – Vadybos / administracijos lygio specialistai, 3 – Inžinierių (kvalifikuotų specialistų) lygio specialistai, 4 – darbininkai

Atlikus įvertinimą matyti, kad įmonėse yra jaučiamas didelis visų lygių darbuotojų trūkumas, tačiau įmonės jais apsirūpina vidutiniškai. Darbuotojų apsirūpinimui įtakos daro tai, kad netoli Mažeikių yra aukštoji universitetinė mokykla, Mažeikiuose ir gretimuose rajonuose gyvenantiems studentams yra prieinamas aukštasis neuniversitetinis išsilavinimas (Žemaitijos Kolegija) bei veikia profesinio mokymo įstaigos.

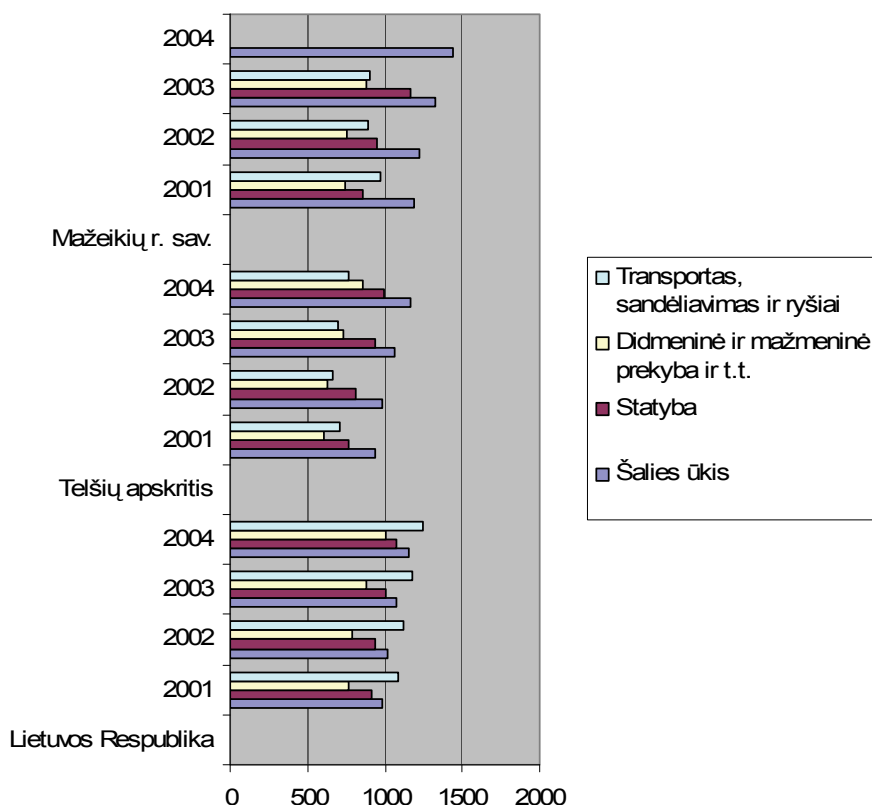
Kaip didžiausią darbuotojų trūkumo problemą Mažeikių rajono įmonių savininkai (vadovai) nurodo – didėjančią jaunimo ir vietos gyventojų emigraciją iš regiono bei Lietuvos. Anksčiau ši problema buvo labiau susijusi su darbuotojų emigracija iš Mažeikių rajono į kitus didesnius urbanizuotus centrus, dabar pagrindinė problema emigracija į užsienį.

Darbo užmokestis. Sodros duomenimis vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis 2005 m., palyginti su 2004 m., augo 11,23 proc. ir siekė 1085 litus. Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis sparčiausiai augo statybų sektoriuje (21,12 proc.), tai paaiškinama tuo, kad šioje ekonominėje veikloje atsirado kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas, todėl norint išlaikyti gerus darbuotojus, darbdaviai turėjo pakelti darbo užmokestį. Iš dalies tai įtakojo valstybės institucijų kova su šešėline ekonomika šiame sektoriuje ir nelegaliu darbu. Taip pat išaugo darbo užmokestis ir sveikatos ir socialinio aprūpinimo sektoriuje – 17,44 proc. Tai susiję su tuo, kad nuo 2005 m. gegužės 1 d. padidinta bazinė mėnesinė alga nuo 105 iki 115 Litų (9,5 proc.), pagal

kurių skaičiuojami atlyginimai medicinos darbuotojams. Trečioje vietoje mėnesinis darbo užmokestis išaugo didmeninėje prekyboje – 13,81 proc., tačiau jis yra mažesnis 159 litais negu šalies vidutinis mėnesinis darbo užmokestis. Didesnis vidutinis darbo užmokestis už Sodros paskaičiuotą (1085 litai) buvo: kasybos ir karjerų eksploatavime (1617 Lt.), elektros, dujų ir vandens tiekime (1812,5 Lt), statyboje (1141,7 Lt), transporte, sandėliavime ir ryšiuose (1159,3 Lt), finansiniame tarpininkavime (2266,7 Lt), nekilnojamo turto nuomos ir kitoje komercinėje veikloje (1199,2 Lt), viešajame valdyme (1631 Lt).

Didžiausias vidutinis mėnesinis darbo užmokestis yra finansinio tarpininkavimo įmonėse – 2266,7 litų, o mažiausias vidutinis – viešbučių ir restoranų veikloje – 565,9 litų. Galime daryti prielaidą, kad viešbučių ir restoranų įmonėse dirbantieji gauna „atlyginimą vokeliuose“, kadangi tokios pajamos neatitinka pragyvenimo lygio ir šalies vartojimo lygio.

Paveikslas 16. Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis Lietuvoje, Telšių apskrityje, Mažeikių rajone atskirose ūkio šakose

LR Statistikos Departamentas

2.3.3. Inžinerinės infrastruktūros problemos

Šiame skyriuje nagrinėjama Mažeikių rajono transporto elektros energijos, dujų, vandens, šilumos energijos tiekimo infrastruktūra, pastarųjų metų tendencijos bei perspektyvos.

. **Transportas** yra svarbi ekonominės ir socialinės infrastruktūros dalis, kurios funkcija yra tenkinti visuomenės ir ūkio objektų poreikius vežant krovinius ir keleivius. Jis tiesiogiai lemia regiono ekonominį augimą per tarptautinę ir vidaus prekybą bei turizmą.

Valstybinių automobilių kelių tinklas Mažeikių rajone yra gana gerai išplėtotas. Krašto kelių (Kuršėnai – Mažeikiai, Telšiai – Seda; Mažeikiai – Plungė – Tauragė, Ežerė – Mažeikiai, Mažeikiai – Skuodas ir Mažeikių aplinkkelis (pietinis apvažiavimas)) bendras ilgis siekia 127,59 km. Kelių tinklo tankumas yra 2 km/tūkst. gyventojų ir 0,105 km/km² ploto, o tai kiek viršija respublikos vidurkį. Rajoninių kelių ilgis siekia 221,2 km. Mažeikių rajone nėra magistralinių kelių.

Pagrindinė kelių tinklo problema Mažeikių rajone – prasta jų techninė būklė. Daugiausia atliekamas einamasis dangos remontas, o kelių techniniams parametrams pagerinti iš esmės trūksta lėšų. Apie 45% valstybinių kelių sudaro žvyrkeliai. Vietiniuose keliuose kai kurių tiltų būklė yra nepatenkinama. Tuo tarpu automobilių skaičius ir eismo intensyvumas rajone nuolat auga. 1995 – 2000 m. automobilių skaičius 1000 gyventojų Mažeikių rajone padidėjo nuo 162 iki 253. Prasta kelių ir tiltų kokybė didėjant automobilių skaičiui didina transporto veiklos sąnaudas bei mažina eismo saugumą.

Vandens tiekimas ir nuotekų surinkimas bei valymas. Vandens išteklių Mažeikių rajone yra pakankamai – ištirti požeminio vandens ištekliai 1995 m. siekė 36,5 tūkst. m³ per parą. Statistikos departamento duomenimis, 2004 m. Mažeikių rajono savivaldybės teritorijoje suvartota 5853,0 tūkst. m³ vandens, iš kurio 3248,0 tūkst. m³ – pramonės reikmėms, 1466,0 tūkst. m³ – ūkio ir buities reikmėms, 1139,0 tūkst. m³ – energetikos reikmėms.

Lentelė 20. Vandens sunaudojimas pagal reikmes 2002-2004 m. Statistikos departamento duomenimis

Vandens sunaudojimas pagal reikmes, tūkst. m³/metus	pramonės reikmėms	ūkio ir buities reikmėms	energetikos reikmėms
2002 m.	3607.0	1546.0	1802.0
2003 m.	3291.0	1611.0	1356.0
2004 m.	3248.0	1466.0	1139.0

2004 m. Savivaldybės teritorijoje iš viso paimta ir sunaudota 5853,0 tūkst. m³ vandens. Geriamojo vandens tiekimo tinklai šiuo metu yra Mažeikiuose, taip pat kai kuriuose rajono miesteliuose, o jų bendras ilgis sudaro 151,8 km.

Geriamojo vandens kokybė rajone (išskyrus Mažeikų miestą) dėl padidėjusios geležies ir mangano koncentracijos nėra itin gera.

2006 m. Mažeikių rajone į paviršinius vandenį išleista 6295,0 tūkst. m³ nuotekų, iš kurių 55,8 proc. yra išvalytos iki DLK (didžiausios leistinos teršalų normos). Nuotekų surinkimo tinklai yra Mažeikių mieste, taip pat tuose miesteliuose, kuriuose veikia centralizuota vandens

tiekimu sistema. Nuotakyno ilgis Mažeikių rajone 2000 m. buvo 114,6 km. Pagrindinė į paviršinius vandenį išleidžiamų nevalytų nuotekų dalis tenka buities sektoriui. Veikia šie valymo įrenginiai: AB „Mažeikių nafta“, Viekšnių, Tirkšlių, Sedos ir kt.

Bendra vandens tarša Mažeikių rajone pastarąjį dešimtmetį buvo sumažėjusi dėl smukusio pramonės ir žemdirbystės intensyvumo. Ventos upės būklė (žemiau Mažeikių) yra nuolat stebima pagal valstybinę paviršinio vandens monitoringo programą. 1998 m. organinių ir fosfatinių medžiagų koncentracija neviršijo leistinų normų (II klasė); azotinių medžiagų koncentracija šias normas viršijo nežymiai (III klasė). Vandenyje ištirpusių naftos produktų koncentracija svyravo nuo aptinkamų pėdsakų iki 6 DLK (didžiausios leistinos koncentracijos) normų.

Pagrindinės vandentiekos ir vandenvalos sistemos problemos Mažeikių mieste yra tokios:

- Dalis vandens tiekimo, nuotekų surinkimo bei valymo sistemų ir įrengimų yra technologiškai pasenę, todėl prastėja tiekiamo vandens kokybė, be to, dažnos avarijos.
- Tinklai yra nepakankamai išplėtoti ir neapima daugelio rajono gyvenviečių; taip pat ši sistema nėra išplėtotą kai kuriuose Mažeikių miesto rajonuose.
- Mažeikių senamiesčio dalyje lietaus ir fekalinės kanalizacijos sistemos yra bendros, joms valyti taikomi vienodi technologiniai procesai, o tai didina valymo kainą.
- Mažeikių miesto nuotekos yra valomos AB „Mažeikių nafta“ valymo įrenginiuose, todėl didėja valymo sąnaudos; be to, šios įmonės valymo įrenginiuose nepakankamai išvalomi azoto ir fosforo junginiai.
- Vandentiekos ir vandenvalos sistemoms plėtoti ir atnaujinti reikalingos didelės investicijos. Investicijoms pritraukti būtina atlikti pilną tinklų inventorizaciją.
- Nuotekų valymo situaciją Mažeikių mieste turėtų pagerinti 2002 m. pradėtas įgyvendinti Mažeikių nuotekų valymo įrenginių statybos projektas (projekto vertė yra 7,5 mln. eurų). Didžioji dalis projekto finansuojama iš ES ISPA programos. Perimant ES reikalavimus vandenvalos srityje, nuo 2010 m. miestų ir miestelių nutekamųjų vandenių išvalymo lygis turi atitikti ES standartus. Inicijuojant investicinius projektus bei sprendžiant anksčiau minėtas vandens ūkio problemas Mažeikių mieste, būtina gerinti paslaugų kokybę, taupyti išteklius ir užtikrinti, kad kuo daugiau rajono nuotekų būtų išvaloma pagal nustatytus standartus.

Šilumos gamyba ir tiekimas. Apie 80% Mažeikių miesto ir 60% likusių rajono gyventojų naudojami centrinio šildymo sistema. Didžiausia katilinė rajone – Mažeikių katilinė; šilumą taip pat gamina ir tiekia Mažeikių termofikacinė elektrinė. Esamų katilinių galia patenkina rajono pramonės ir gyventojų šilumos energijos poreikius. Šiluminei energijai gaminti daugiausia

naudojamas mazutas. Apie 35% šiluminės energijos Mažeikių rajone pagaminama naudojant biokurą.

Pagrindinės problemos, su kuriomis susiduriama plėtojant šilumos gamybos ir tiekimo sistemą Mažeikių rajone, yra šios:

- Sistemos techninė būklė yra nepatenkinama: tinklai yra susidėvėję ir energijos nuostoliai pakeliui nuo gamintojo iki vartotojo yra labai dideli (siekia 22 – 25%).
- Šilumai gaminti naudojamas didelio sieringumo mazutas, todėl teršiama atmosfera. Sudėtinga įgyvendinti ir dujų naudojimo alternatyvą, kadangi Mažeikių rajone nėra dujotiekio atšakos.
- Mažeikių miestas yra apšildomas iš vienos katilinės, o tai kelia grėsmę, kad rimtesnės avarijos atveju miestas gali likti be šilumos tiekimo šaltinio.
- Vis dar nėra visiškai aiški centralizuoto šilumos tiekimo sistemos išsaugojimo ir plėtros rajone strategija.
- Energijos poreikį didina prasta daugiabučių gyvenamųjų namų šiluminė izoliacija.

Modernizuoti šilumos gamybos ir tiekimo sistemą būtina siekiant tausoti išteklius, gerinti paslaugų kokybę, taip pat įgyvendinti ES reikalavimus teršalų emisijoms. Nuo 2008 m. AB „Mažeikių nafta“, įmonių „Mažeikių elektrinė“ ir „Mažeikių katilinė“ emisijos turės atitikti ES Didelių kurą deginančių įmonių direktyvos (1999/32/EC) normas, pagal kurias reikalavimai teršalų emisijoms dar labiau sugriežtinami. Todėl nutiesti dujotiekį būtų labai svarbu. Šiuo metu dujotiekio trasos tiesimas yra svarstomas valstybės lygiu ir tikimasi, kad vidutiniu laikotarpiu šis projektas bus pradėtas įgyvendinti. Įgyvendinant šį projektą, taip pat modernizuojant šilumos tiekimo tinklus ir sprendžiant kitas anksčiau minėtas problemas, būtina aktyviai bendradarbiauti su apskrities bei valstybės valdžia, pritraukti privatų kapitalą ir skatinti konkurenciją.

Elektros energijos gamyba ir tiekimo infrastruktūra. Mažeikių rajone per metus sunaudojama apie 420 MWh elektros energijos. Rajone elektrą gamina Mažeikių termofikacinė elektrinė (instaliuota galia: 194 MW) bei kelios nedidelės hidroelektrinės (Renavo, Juoseikių, Šerkšnėnų, Kulšėnų). Mažeikių TE pajėgumai išnaudojami nevisiškai, kadangi elektros gamybos pajėgumai šalyje viršija elektros energijos poreikį. Ši situacija iš esmės pasikeis uždarius Ignalinos atominės elektrinės pirmąjį (2005 m.) ir antrąjį bloką (numatoma uždaryti apie 2009 m.).

Pagrindinės elektros energijos gamybos, paskirstymo ir tiekimo infrastruktūros problemos Mažeikių rajone yra šios:

- Kaip ir visoje Lietuvoje, tinklams ir įrengimams reikalinga renovacija (Mažeikių termofikacinėje elektrinėje pagaminamos el. energijos kWh savikaina yra viena didžiausių palyginti su kitomis Lietuvos elektrinėmis).

- Pagrindinis Mažeikių elektrinės kuras šiuo metu yra mazutas (didelio sieringumo), todėl 1) pagal išmetamų į orą teršalų kiekį, elektrinė šiuo metu yra viena didžiausių teršėjų Lietuvoje; 2) elektrinėje gaminamos energijos savikaina papildomai išaugtų nuo 2004 m. Lietuvoje pradėjus taikyti griežtesnius reikalavimus sieros kiekiui mazute.
- Elektros energijos gamybos ir tiekimo problemas Mažeikių rajone spręsti padėtų jau minėtas dujotiekio nutiesimas, taip pat investicijos į tinklų ir įrengimų atnaujinimą. Šių projektų įgyvendinimo metu savivaldybė turėtų vaidinti aktyvų vaidmenį bendradarbiaudama su kitomis valstybės bei apskrities valdžios institucijomis, skatinama privataus kapitalo bei užsienio fondų lėšų pritraukimą.

Vietos infrastruktūra ir gamtos išteklių apsauga. Mažeikių mieste trūksta parkų, žaliųjų zonų, neišplėtotą dviračių takų infrastruktūra, nepatenkinama kai kurių pėsčiųjų šaligatvių būklė bei apšvietimas. Daugiabučių gyvenamųjų namų aplinka yra prasta: didelis užstatymo tankis, monotoniškos erdvės, mažai žalumos. Kai kurios teritorijos, kuriose statomi nauji gyvenamųjų namų kvartalai, yra inžineriškai neparengtos – privažiavimo kelių kokybė šiose teritorijose nėra patenkinama, o inžineriniai tinklai neprivesti. Specifinę planavimo problemą sudaro miesto centre esanti geležinkelio stotis. Geležinkelio linijos dalija miestą į dvi dalis, tuo tarpu pėsčiųjų tiltas per geležinkelį yra blogos būklės ir neveikia. Mieste taip pat trūksta viešųjų tualetų.

Mažeikių rajono kraštovaizdis buvo nuskurdintas sovietmečio žemės ūkio plėtros, pramonės ir urbanizacijos politikos. Todėl dabar daugelyje vietų jis yra monotoniškas, neįvairus. Rekreacinio lankomumo potencialas Mažeikių rajone yra mažiausias Telšių apskrityje. Valstybės saugomos teritorijos rajone sudaro 5,2% teritorijos (Ventos regioninis parkas, Šerkšnės hidrografinis draustinis, Varduvos kraštovaizdžio draustinis ir kt.; palyginkite: saugomų teritorijų plotas Lietuvoje – 11,5%); rajone yra 5 valstybės ir savivaldybės saugomi objektai (Geidžių akmuo, Storsis ažuolas, Medžialenkės ažuolas, Pievėnų liepa ir kt.). Tvarkant saugomų teritorijų aplinką, rekultivuoti jose esantys bešeimininkiai karjerai. Tačiau saugomose ir rekreacinėse teritorijose nepakankamai išplėtotą rekreacinę infrastruktūra (takeliai, pavėsinės ir pan.). Rajone aktualios tokios problemos: saugomų teritorijų režimo pažeidimas, neleistinas miško kirtimas, neleistinos statybos (pavyzdžiui, Varduvos tvenkinio teritorijoje).

Siekiant gerinti gyvenimo sąlygas ir gamtinę aplinką Mažeikių rajone, būtina suplanuoti ir įgyvendinti urbanistinės aplinkos plėtros, dviračių takų tiesimo ir kitus infrastruktūros projektus. Vadovaujantis esamais planais bei teisės aktais reikėtų plėtoti saugomų teritorijų tinklą, imtis efektyvesnių priemonių užkirsti kelią saugomų teritorijų režimo pažeidimams ar nelegaliam miško kirtimui.

2.3.4. Pagrindinės įmonės vykdančios veiklą Mažeikių rajone

Mažeikių rajone savo veiklą vykdo virš 1240 čia registruotų įmonių. Duomenys pateikiami registru centro ir statistikos departamento atspindi tik oficialiai registruotų įmonių skaičių, tačiau dalis įmonių savo veiklos nevykdo. Ekspertiniu vertinimu laikoma, kad iki 60% registruotų įmonių gali būti nevykdančios jokios veiklos.

“Verslo žinios” išskiria šias rajono įmones, kurios 2005 metais turėjo didelį augimą:

- UAB „Impeka“ (veikla: statybinių medžiagų prekyba; /2001-2004/ m.: 681/3.159);
- UAB „Juodasis gintaras“ (veikla: pastatų šiltinimas bei kitos statybinės medžiagos; /2001-2004/ m.: 677/2.310)
- UAB „Mažeikių strėlė“ (veikla: kėlimo kranų nuoma, kėlimo įrenginių gamyba; /2001-2004/ m.: 2.380/8.000);
- UAB „Rudesta“ (veikla: statyba; /2001-2004/ m.: 7.671/20.001);
- UAB „Mažeikių rugelis“ (veikla: kiaušinių gamyba; /2001-2004/ m.: 2.200/5.365).

Šaltinis: „Verslo žinios“ priedas „Gazelė 2005“

Išskirtinę vietą rajono pramonės struktūroje užima AB “Mažeikių nafta”, kurios pardavimo pajamos 2005 metais sudarė 11 155 771 tūkst. Lt.

Įmonių apklausos metu buvo išskirtos šios pagrindinės Mažeikių rajono įmonės:

- UAB Juodasis gintaras
- UAB Mažeikių varduva
- UAB Strėlė
- UAB Fauga
- Bendra Lietuvos-Suomijos įmonė UAB Ingman
- AB Pieno žvaigždės
- UAB Mažeikių strėlė
- UAB Rudesta

Aukščiau nurodytos įmonės buvo pripažintos kaip turinčios ir darančios ypatingą įtaką Mažeikių rajono ir gretimų teritorijų ekonominei aplinkai. Matyti, kad šios įmonės sukuria didelę pridėtinę vertę ir remiantis LR Statistikos departamento duomenimis įmonių sukuriamą pridėtinę vertę vienam dirbančiajam, jas išskiria iš bendro konteksto.

Ekspertų nuomone atliekant intervencijas inovacijų prasme šiose įmonėse būtų galima tinkamai įtakoti viso rajono/regiono inovacijų panaudojimo lygio kilimą.

2.4. Smulkaus ir vidutinio verslo Mažeikių rajone struktūros analizė

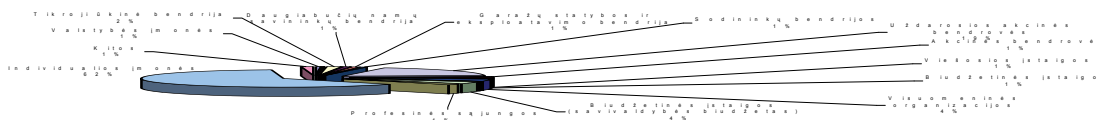
2.4.1. Smulkaus ir vidutinio verslo struktūra

Valstybės įmonių privatizavimas ir restruktūrizavimas, aktyvi verslininkų veikla lėmė privačių įmonių sektoriaus plėtrą Mažeikių rajone nuo 1990 metų. Daugiausia naujų įmonių buvo įregistruota iki 1996 metų. Vėliau naujų įmonių skaičius nuolat mažėjo. Pastaraisiais metais ypač pastebimas pramonės įmonių aktyvumo sumažėjimas. Dalyje stambių rajono įmonių pradėtos bankroto procedūros. Tai susiję su paveldėta pramonine struktūra, kuri nėra efektyvi dabartinėmis rinkos ekonomikos sąlygomis.

Remiantis 2002 m. duomenimis, Mažeikių rajone buvo registruota 2289 įmonės (2005 metais – apie 1200 įmonių). Didžiausią dalį sudarė individualios įmonės – 1423 subjektai ir uždarnosios akcinės bendrovės – 433 subjektai. Tačiau 2002 sausio 1 d. duomenimis, Mažeikių rajone buvo 1230 veikiančių ūkio subjektų (2001 sausio 1 d. – 1099) arba 1,8 proc. nuo šalies, 40,2 proc. nuo apskrities veikiančių ūkio subjektų skaičiaus. Rajone 1000 gyventojų teko 18 veikiančių ūkio subjektų (šalyje – 20 ūkio veikiančių subjektų 1000 gyventojų).

Vertinant pramonės įmonių skaičių, šalies Statistikos departamento duomenimis 2002 sausio 1 d. Mažeikių rajone 1000-iui gyventojų teko 1,65 veikiančių pramonės įmonių (įskaitant individualias). Telšių apskrityje analogiškas rodiklis - 1,96, šalyje - 2,49. Verslo gyvybingumo vertinimas rodo, kad Mažeikių rajone įmonių likviduota buvo mažiau, negu įkurta: 1989 - 2002 m. užregistruotos 3986, o likviduotos 2048 individualios įmonės, atitinkamai UAB - 711 ir 170 įmonių, AB – 42 ir 17 įmonių.

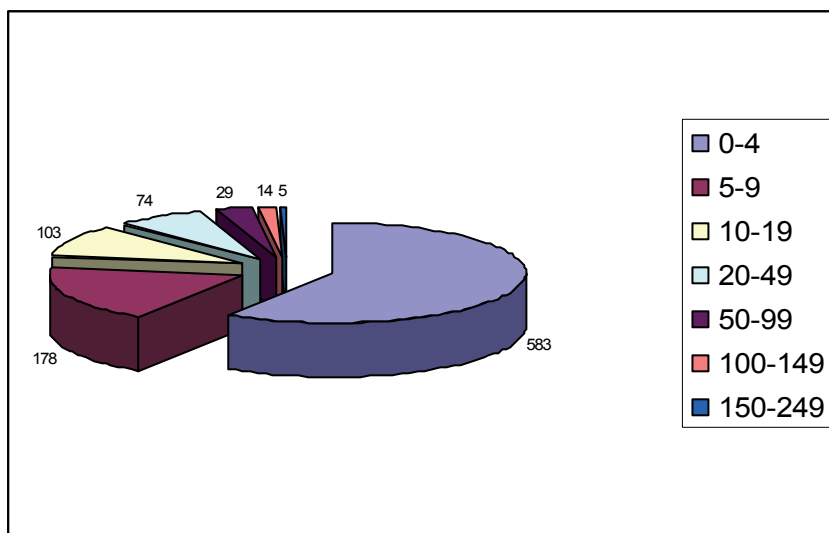
Paveikslas 17. Įmonių pasiskirstymas rajone pagal įmonių rūšis 2002 m.

Šaltinis: Mažeikių darbo birža

Mažeikių rajone net 65 proc. visų įmonių sudaro mažos įmonės, t.y. įmonės, kur dirba ne daugiau kaip 9 darbuotojai. Pažymėtina, kad kas dešimta įmonė Mažeikių rajone dirba šeimyninės rangos principu nesamdydama darbuotojų.

Paveikslas 18. Smulkaus ir vidutinio verslo įmonės (SVV) rajone pagal samdomų darbuotojų skaičių 2005 m.

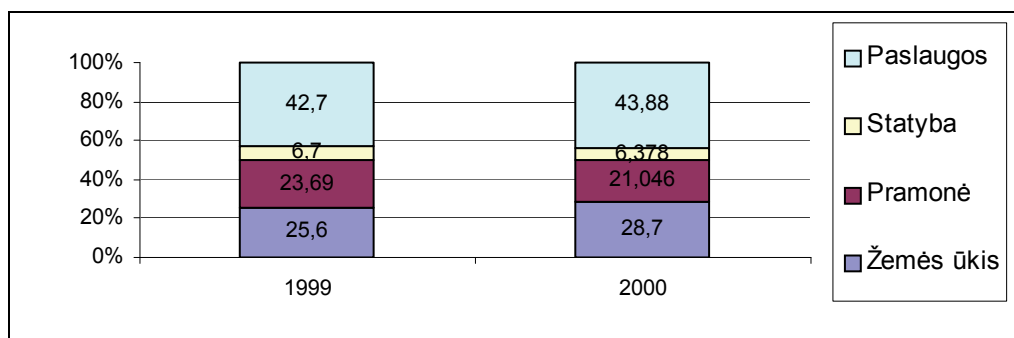

Šaltinis: Mažeikių darbo birža

Daugiausia verslo įmonių yra Mažeikių mieste ir aplinkinėse gyvenvietėse. Mažeikių rajone įmonės pagal seniūnijas išsidėsčiusios labai netolygiai. Seniūnijose, esančiose arčiau miesto, įmonių skaičius žymiai didesnis negu rajono pakraštyje.

Tai rodo, kad egzistuoja verslo plėtros potencialas, gebėjimas prisitaikyti prie rinkos poreikių (tai patvirtina ir darbo biržos duomenys), tačiau verslumo lygis nėra pakankamas. Galima teigti, kad rajone vyksta natūralus įmonių prisitaikymo prie rinkos sąlygų procesas kuriantis naujiems verslams ir pasitraukiant iš rinkos neefektyvioms verslo šakoms.

Paveikslas 19. Rajono gyventojų užimtumas pagrindiniuose ekonominės veiklos sektoriuose rajone 1999 – 2000 m.

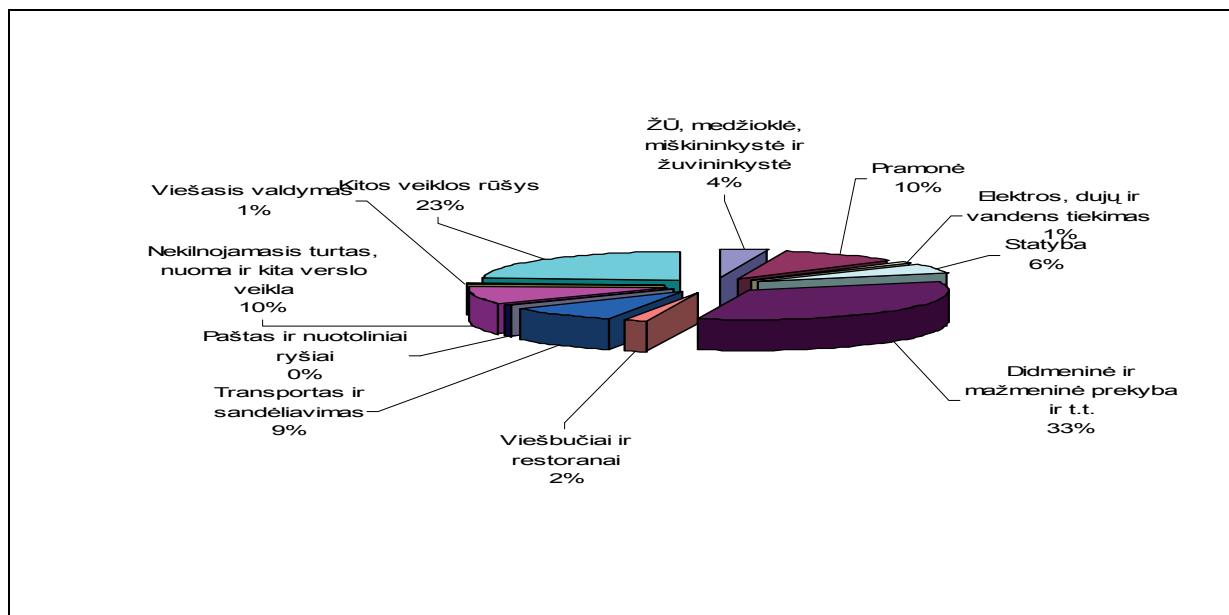
Šaltinis: Mažeikių darbo birža

Vertinant 1995-2000 m. vidutinio rajono užimtųjų skaičiaus dinamiką, pastebimas bendras užimtųjų skaičiaus padidėjimas nuo 26,7 tūkst. 1995 metais iki 30,8 tūkst. 2000 metais. Rajono darbo biržos duomenimis, 2001 – 2002 m. bendra ekonominė situacija turėjo didelės įtakos ir neigiamai paveikė užimtumo tendencijas skirtinguose sektoriuose: jaučiamas užimtųjų skaičiaus sumažėjimas pramonėje (AB “Oruva” bankrotas sumažino pramonės dirbančiųjų

skaičių 15,5 proc.) ir statybos sektoriuose (per metus dirbančiųjų skaičius sumažėjo 14,7 proc. likviduojantis AB “Anapolei”, AB “Mažeikių giraitė”, UAB “Gimontai”, J.Bružo statybinei įmonei), tačiau pastebimas dalinis užimtumo padidėjimas žemės ūkio ir paslaugų sektoriuose. Šie pokyčiai leidžia daryti prielaidą, kad darbo jėgos mobilumas yra pakankamas.

Rajono pramonės sektoriuje per pastaruosius 5 metus parduotos pramonės produkcijos dalis (be PVM ir akcizo, veikusiomis kainomis) išaugo 2,2 karto, o lyginant su Telšių apskritimi išaugo nuo 89,8 proc. 1995 m. iki 92,4 proc. 2000 m. Vertinant užimtumo požiūriu, pramonės užimtųjų skaičius per penkių metų laikotarpį sumažėjo 11,3 punkto, lyginant su rajono vidutiniu užimtųjų skaičiumi sumažėjo nuo 30,2 proc. 1995 m. iki 23,6 proc. 2000 m.

Paveikslas20. Rajono pramonės struktūrinė analizė rajone pagal įmonių skaičių 2005 m.

Analizuojant Mažeikių rajono pramonės struktūrą pagal ūkio sektoriuose dirbančių įmonių skaičių, matyti, kad rajone didžiąją daugumą įmonių sudaro didmeninės ir mažmeninės prekybos bei nekilnojamo turto, nuomos ir kitos verslo veiklos įmonės. Kita vertus, analizuojant visų įmonių metinę apyvartą, matyti, kad rajone dominuoja naftos produktų gamyba ir pardavimas. Nepakankamai vystoma ar visai nevystoma cheminių medžiagų gamybos pramonė, antrinių žaliavų apdirbimo pramonė.

Mažeikių rajone vienam gyventojui suteikiama daugiau paslaugų, nei kituose apskrities rajonuose, tačiau palyginus su šalies vidurkiu, rajone teikiamų paslaugų lygis yra nepakankamas. Rajone vyrauja tik vietinius būtiniausius poreikius tenkinančios paslaugos: kirpyklos, gydytojų praktika, pramoginė ar sportinė veikla, transporto paslaugos ir buitinės paslaugos.

2.4.2. Teikiamų paslaugų verslui analizė

Svarbu yra įvertinti verslui teikiamų paslaugų pasiūlą. Ši pasiūla gali būti organizuojama valstybės kontrolės institucijų, valstybės institucijų skirtų paskatinti verslo plėtra bei kitų verslo organizacijų, kurios *outsourcing* būdu teikia papildomas paslaugas verslui.

Mažeikių ir gretimuose rajonuose teikiamos paslaugos analizuojamos šiais pjūviais:

- Finansai.
- Gamyba.
- Marketingas.
- Komunikacijos.
- Personalas.
- Inovacijos.
- Valstybės teikiamos paslaugos (reguliavimo ir skatinimo)

Kadangi verslo įmonės savo veiklą vykdo ne tik Mažeikių rajone, žemiau pateiktoje lentelėje paslaugos verslui analizuojamos ir greta esančiuose rajonuose. Paslaugų pasiūla neretai lemia atskirų įmonių pagrindinių buveinių arba gamybos padalinių perkėlimą į vieną ar kitą vietovę.

Lentelė 21. Paslaugų verslui prieinamumas Mažeikių regiono įmonėms

Paslauga verslui	Mažeikių miestas	Mažeikių rajonas ¹	Akmenės rajonas	Telšių rajonas	Plungės rajonas	Skuodo rajonas
Finansai						
Bankų paslaugos	Taip (4)	Taip (4)			Taip (5)	Taip (4)
Draudimo paslaugos	Taip (3)	Taip (3)			Taip (5)	Taip (2)
Audito paslaugos	Taip (1)	Taip (1)			Taip (3)	Taip (1)
Buhalterinės apskaitos paslaugos	Taip (2)	Taip (2)			Taip (3)	
Teisinės paslaugos	Taip (3)	Taip (3)			Taip (6)	
Gamyba						
Įrengimų priežiūros paslaugos			Ne	Ne	Ne	Taip (4)
Konsultavimas gamybos organizavimo klausimais			Ne	Ne	Ne	Taip (1)
Logistikos paslaugos	Taip (3)	Taip (3)	Taip	Taip	Ne	
Marketingas						
Reklamos paslaugos	Taip (3)	Taip (3)	Ne	Ne	Taip (4)	
Viešųjų ryšių paslaugos	Taip (3)	Taip (3)	Ne	Ne	Ne	Taip (1)

¹ Išskyrus Mažeikių miestą

Paslauga verslui	Mažeikių miestas	Mažeikių rajonas¹	Akmenės rajonas	Telšių rajonas	Plungės rajonas	Skuodo rajonas
Rinkos tyrimų paslaugos	Taip (2)	Taip (2)	Taip (1)	Taip (1)	Taip (1)	
Renginių organizavimo paslaugos	Taip (1)	Taip (1)	Taip (1)	Taip (1)	Taip (1)	
Komunikacijos						
Telekomunikacijų paslaugos	Taip (5)	Taip (5)	Taip (7)	Taip (7)	Taip (7)	Taip (3)
Pašto, siuntinių paslaugos	Taip (3)	Taip (3)	Taip (2)	Taip (2)	Taip (2)	Taip (1)
Pervežimo paslaugos	Taip (3)	Taip (3)	Taip (4)	Taip (4)	Taip (4)	Taip (1)
Personalas						
Įdarbinimo paslaugos	Taip (2)	Taip (2)	Ne	Ne	Ne	Taip (1)
Perkvalifikavimo paslaugos	Taip (2)	Taip (2)	Taip (2)	Taip (2)	Taip (2)	
Mokymo paslaugos	Vadovų mokymas; Vadybininkų mokymas; Profesinis mokymas	Vadovų mokymas; Vadybininkų mokymas; Profesinis mokymas	Taip (2)	Taip (2)	Taip (2)	Taip (1)
Inovacijos						
Konsultavimas kuriant naujus ir/ar modifikuojant esamus produktus	Taip (4)	Taip (4)	Taip	Taip	Ne	
Verslo konsultavimas (verslo informaciniai centrai)	Taip (1)	Taip (1)	Taip(1)	Taip(1)	Taip (1)	Taip (1)
Verslo konsultavimas (privatūs konsultantai)	Taip (3)	Taip (3)	Taip	Taip	Taip (1)	
Valstybės reguliavimas / paslaugos						
Valstybinė mokesčių inspekcija	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip
Valstybinis socialinio draudimo fondas	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip
Lietuvos darbo birža	Taip	Ne	Taip	Taip	Taip	Taip
Verslo informacijos centras	Taip	Ne	Taip	Taip	Taip	Taip
Inovacijų diegimo centras	Taip (1)	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
SVV fondas prie savivaldybės	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip	Taip
Muitinė			Taip		Taip	

Verslininkai aktyviai naudojami jiems teikiamomis paslaugomis ir paskutiniu metu pastebima, kad verslo įmonės pradeda aktyviau naudotis *outsorsing* paslaugomis teikiamomis kitų įmonių. Įmonės taip pat aktyviai naudojami viešosiomis paslaugomis (verslo informacijos centras, SVV rėmimo fondas). Valstybės teikiamos paslaugos detaliau aprašytos toliau esančiuose skyriuose.

2.4.3. Verslo įmonių problemos ir poreikiai

Siekiant įvertinti įmonių problemas ir galimą poreikį buvo parengtas klausimynas skirtas išsiaiškinti įmonių problemas ir poreikius. Klausimyno pagalba buvo apklaustos 98 įmonės, kurios savo veiklą vykdo Mažeikių rajone. Tyrimo metu išaiškėjo šie įmonių poreikiai susiję su inovacijomis ir pokyčiais įmonėse:

- Įmonės neturi nuosavų žmogiškųjų išteklių tiesiogiai atsakingų už inovacijų diegimą. Didžioji dalis įmonių siekia taupyti lėšas ir dėl ekonominės situacijos sau neleidžia turėti atskiro specialisto, kuris turėtų sekti naujoves rinkoje, stebėti konkurentus bei organizuoti inovacijų diegimą. Už šių funkcijų vykdymą įmonėse yra atsakingi vadovai.
- Inovacijos įmonėse diegiamos neiškarto, o tik po to, kai jos būna panaudojamos konkurentų įmonėse. Tai susiję su tuo, kad įmonės nesiryžta investuoti savo lėšų. Šis veiksnys ypatingai skatina įmonių konkurencinį atsilikimą.
- Įmonės pageidautų gauti nuolat koncentruotą informaciją apie jų kryptyje vykstančias inovacijas, tų inovacijų diegimo galimybes.

Įmonių stiprybės

- Įmonė imli pokyčiams ir nuolatos ieško galimybių taikyti naujus organizavimo metodus (87,5%)
- Įmonės akcininkai bei finansiniai partneriai dalyvauja nuolatiniame veiklos bei plėtros vertinime (75%)
- Informacinių technologijų naudojimas komercinėje veikloje (75%)
- Ambicingų finansinių tikslų nustatymas stimuliuoja naujas idėjas bei padidina produktyvumą. Įmonių padaliniams pradedami kelti uždaviniai ir pradedam rengti planai. (62,5%)
- Įmonės veikla nukreipta į vartotojų poreikius (Įmonės aukščiausia vertybė – nepriekaištingas klientų poreikių tenkinimas parduodant prekę ar teikiant paslaugas.) (62,5%)
- Įmonėje yra aiški sistema aprašanti darbuotojų funkcijas, darbo vertinimą bei darbuotojams keliamus tikslus. (62,5%)
- Atliekama konkurencinio pranašumo palyginamoji analize (50%)
- Įmonė turi nuoseklią plėtros strategiją visiems suinteresuotiems (įmonės veiklos rezultatai bei įmonės įvaizdis tiesiogiai priklauso nuo darbuotojų kvalifikacijos ir kompetencijos, todėl išskirtinis dėmesys skiriamas kvalifikacijos kėlimui ir tobulėjimui.) (50%)
- Įmonė pripažinta ir žinoma rinkoje (50%)
- Įmonė orientuota į tarptautines rinkas (37,5%)

- Planuojant užduotis vadovai atsižvelgia į tiesioginių vykdytojų nuomonę (Tiesiogiai atsakingi asmenys už planų vykdymą visada įtraukiami į jų rengimo procesą.) (37,5)

Įmonių silpnybės

- Stipri priklausomybė nuo vietos rinkos (75%). Mažeikių įmonių didžioji dalis prekių ir paslaugų realizuojama vidaus (Mažeikių, Lietuvos) rinkoje.
- Technologinė išvalga įmonėje nėra pastoviai naudojama (62,5%). Įmonės nereguliariai domisi technologiniais pokyčiais. Įmonės domėtis pradeda, tik tada kai vadovai nusprendžia dėl įmonės galimos plėtros, paslaugų atnaujinimo ir pan. Įmonių technologinę plėtrą lemia ne besikeičiančios technologijos, tačiau vadovų sprendimai dėl plėtros.
- Proto šturmo ("brainstorm") sesijos nenaudojamos kuriant ir tobulinant produktus bei paslaugas (62,5%). Nėra idėjų sklaidos, gautų iš išorinių šaltinių (parodų, klientų, tiekėjų), įmonės viduje (37,5%). Įmonės neinvestuoja į naujai kuriamus objektus bei netaiko inovatyvių metodų analizei bei produktų kūrimui.
- Socialiai neaktyvi įmonė (50%). Įmonė nesiorientuoja būti socialiai atsakinga įmone ir bendrauti su vietos bendruomene. Įmonės savo plėtros planų nepristato ir nederina su vietos bendruomene.
- Mokymo planai neapima inovacijų vadybos (50%). Nėra darbuotojų mokymų planavimo bei nuolatinio tobulinimosi politikos (37,5%). Įmonė neskatina nuolatinio darbuotojų tobulėjimo bei ne visi darbuotojai dalyvauja mokymo programose (37,5%). Įmonės nedaug investuoja į žmogiškųjų išteklių mokymus, o mokymo planai (jei tokie sudaromi) nėra orientuoti į mokymus susijusius su inovacijų vadyba. Įmonių darbuotojams (ypač vadybos lygmeniui) trūksta žinių susijusių inovacijų kūrimu ir diegimu. Taip pat mokymai įmonių darbuotojams organizuojami nesistemiškai ir neapima visos įmonės darbuotojų mokymo.
- Įmonė strategiškai neplanuoja ir neanalizuoja atskirų produktų ar/ir paslaugų grupių rezultatų (37,5%)
- Visi vadovai nėra visiškai įtraukti į naujų produktų ar paslaugų kūrimą (37,5%). Įmonėms trūksta gebėjimų (nėra IT grįstų sistemų) aplinkos informacijos analizei bei analize ir planavimu užsiima tik aukščiausio lygio vadovai.
- Nėra pasiryžimo diegti bei optimizuoti elektroninius procesus bei informacines technologijas., o esamos informacinės technologijos nėra pilnai panaudojamos komercinėje veikloje (25%). Įmonės dėl sąlyginai didelių investicijų, IT sistemų galimybių nežinojimo (tame tarpe ir gaunant ekonominį efektą) nesinaudoja ir nediegia

IT sistemų. Konkurencine prasme šios įmonės kaskart atsilieka nuo kitų regionų, kuriuose įmonės aktyviau diegia šiuolaikines technologijas.

- Įmonė neturi ilgalaikės vizijos, kuri yra aiški kiekvienam darbuotojui bei įmonė nemotyvuoja darbuotojų rodyti iniciatyvą ir būti aktyviais (25%). Nors įmonės ir kuria savo strategijas bei trumpojo laikotarpio vizijas, tačiau jų “nenutransliuoja” visiems darbuojams, todėl šie nėra suinteresuoti kurti inovacijų bei teikti pasiūlymų įmonių vadovams. Taip pat daugelis įmonių neskatina darbuotojų iniciatyvos.
- Įmonė nevaldo savo intelektines nuosavybes bei neturi techniniu žinių ("know-how") apsaugos (25%). Nors įmonės ir diegia bei kuria savo inovacijas, tačiau jos nėra apsaugotos licenzijomis ir patentais.

Bendra silpnųjų išvada:

Apibendrinant Mažeikių rajono įmonių silpnynes galima konstatuoti, kad šios įmonės gana lėtai reaguoja į naujas verslo galimybes arba konkurencinės aplinkos keliamus iššūkius. Taip pat pastebimas, kad šios įmonės dėl savo vidinės organizacinės struktūros, vadovų vertybių bei kitų veikiančių faktorių įmonės nėra imlios pokyčiams bei neieško naujų galimybių taikant naujus organizavimo metodus savo veikloje.

2.4.4. Rajono įmonių aplinkos analizės rezultatai

Mažeikių rajono smulkaus ir vidutinio verslo įmonių analizės rezultatai apibendrinti SSGG lentelėje.

Stiprybės	Vertinimas	Tendencija	Silpnybės	Vertinimas	Tendencija
Įmonių vadovai ir savininkai supranta inovacijų diegimo būtinumą	4	↑	Verslui organizuoti nenaudojami inovatyvūs metodai ir nediegiamos inovacijos	↓	5
Įmonės intensyviai į rinką įveda sudėtingesnius produktus, dėl kurių konkuruojama yra didesne nauda vartotojui	3	↑	Trūksta kvalifikuotos darbo jėgos visuose lygiuose	–	4
Įmonės turi užmezgusios glaudžius tarpusavio santykius ir siekia dirbti partnerystės tinkluose	4	↓	Įmonių veikla ypatingai priklausoma nuo Lietuvos pirkėjų perkamosios galios	–	4

Galimybės	Vertinimas	Tendencija	Grėsmės	Vertinimas	Tendencija
Įmonės gali aktyviai pradėti diegti inovacijos siekdamas kurti didesnę pridėjamąją vertę	3	↑	Įmonės ir toliau dirbs neefektyviomis technologijomis	4	↓
Įmonės kuria naujus produktus ne tik vietos rinkai, tačiau ir užsienio rinkai. Persiorientuoja į paslaugų eksportą	4	↑	Įmonės neįsidiegiusios efektyvesnių darbo organizavimo formų ir nepasiekdamos efektyvumo su mažesniu darbuotojų skaičiumi	4	↑

			bus priverstos mažinti savo veiklos apimtį		
Įmonės įsijungia į tarptautinius bendradarbiavimo tinklus, siekdamas dalintis sukaupta patirtimi, ištekliais, resursais, informacija ir pan.	2	↑↑	Netikėtai nukritus pirkėjų perkamajai galiai sulėtės verslo procesai, o masinę gamybą nedideliais kiekiais taps gaminti neefektyvu	2	↓

Vertinimas: 5 – daranti didelę įtaką, 3 – daranti vidutinę įtaką, 1 – daranti nežymią įtaką

VRIO analizė

Stiprybė	Vertė	Retumas	Unikalumas	Efektyvumas	Rezultatas
	<i>Ar tai kuria vertę, vertinga?</i>	<i>Ar dažnai pasitaiko?</i>	<i>Ar sunku nukopijuoti?</i>	<i>Ar pranašumas efektyviai išnaudojamas?</i>	
1. Įmonių vadovai ir savininkai supranta inovacijų diegimo būtinumą	Taip	Taip	Taip	Ne	Trumpalaikis konkurencinis pranašumas
2. Įmonės intensyviai į rinką įveda sudėtingesnius produktus, dėl kurių konkuruojama yra didesne nauda vartotojui	Taip	Taip	Ne		Laikinas konkurencinis pranašumas
3. Įmonės turi užmezgusios glaudžius tarpusavio santykius ir siekia dirbti partnerystės tinkluose	Taip	Taip	Ne		Laikinas konkurencinis pranašumas

Organizacine prasme Mažeikių rajono įmonės turi konkurencinį pranašumą prieš kitų regionų įmones, tačiau jei jos ateityje nesidiegs technologinių inovacijų, skatinančių didesnę pridėtinę vertę kuriančių produktų kūrimą ir gamybą, jos praras konkurencinį pranašumą. Šiuo metu Mažeikių rajono verslo įmonės išsiskiria tuo, kad jos dalyvauja bendruose tinkluose bei tarpusavyje keičiasi informacija ir pan. bendradarbiauja.

3. DALIS. MTC KŪRIMO PRIELAUDŲ IDENTIFIKAVIMAS IR CENTRO VEIKLOS KONCEPCIJA

3.1 Verslo paramos sistema diegiant inovacijas Mažeikių rajono įmonėms

Nacionalinė plėtros politika.

Lietuvoje inovacijų politikos įgyvendinimą administruoja Ūkio ministerija bei Švietimo ir mokslo ministerija. Ūkio ministerija yra atsakinga už inovacijas versle; Švietimo ir mokslo ministerija yra atsakinga už inovacijų potencialo augimą, mokslinių tyrimų plėtrą bei dalinai už mokslo rezultatų komercializavimą.

Lietuvos inovacijų politiką yra realizuojama per šias strategijas ir programas:

- Inovacijų versle programa 2003-2006
- Aukštųjų technologijų plėtros programa
- Ilgalaikė mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategija
- Lietuvos mokslo ir technologijų baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo programa
- Prioritetinės Lietuvos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros 2002–2006 metų kryptys
- Mokslo ir technologijų parkų plėtros koncepcija

Inovacijų politikos strategijos ir programos buvo suderintos su šiais valstybės dokumentais:

- Valstybės ilgalaikė raidos strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. IX-1187
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001–2004 metų programos įgyvendinimo priemonės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. spalio 4 d. nutarimu Nr. 1196
- Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikė strategija, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 12 d. nutarimu Nr. 853
- Pramonės plėtojimo vidutinės trukmės politika ir jos įgyvendinimo strategija, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. liepos 5 d. nutarimu Nr. 789
- Lietuvos mokslo ir technologijų baltoji knyga
- Europos Komisijos 2003 m. kovo 11 d. komunikatas „Inovacijų politika: atnaujinant Bendrijos požiūrį pagal Lisabonos strategiją“
- Pasaulio banko 2003 metų kovo mėnesio ataskaita „Lietuva kelyje į žinių ekonomiką“

Inovacijų versle programa 2003-2006

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2003 m. liepos 15 d. Nr. 911 patvirtino Inovacijų versle programą 2003-2006, kuri yra svarbiausias inovacijų plėtrą Lietuvoje reglamentuojantis dokumentas.

Šios **Programos tikslas** – didinti Lietuvos pramonės ir verslo konkurencingumą – sudaryti veikiančioms įmonėms palankias sąlygas atsinaujinti, steigti naujas modernias įmones, įmonėms naudoti Lietuvos ir tarptautinių mokslo ir technologijų potencialą, kad kurtų didelę pridėtinę vertę ir sugebėtų konkuruoti pasaulio rinkoje.

Svarbiausieji šios programos uždaviniai:

- Propaguoti inovacijas, didinti visuomenės sąmoningumą inovacijų srityje;
- Skatinti mokslo ir verslo visuomenės bendradarbiavimą;
- Stiprinti mokslinių tyrimų ir technologijų bazę, didinti jos naudojimo efektyvumą;
- Gerinti inovacijų finansinę aplinką ir plėtoti paramos infrastruktūrą;
- Koordinuoti inovacijų, mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros politiką formuojančių institucijų veiklą, stiprinti jų administracinius gebėjimus.

Programos priemonės numatoma įgyvendinti naudojant Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų asignavimus, skirtus Inovacijų versle programos atitinkamų metų priemonėms vykdyti, Lietuvos valstybinio mokslo ir studijų fondo, Europos Sąjungos struktūrinių fondų, kitų nacionalinių ir tarptautinių fondų (programų) lėšas. Į šią sumą neįskaitomos privačių juridinių ir fizinių asmenų lėšos.

Programos įgyvendinimą koordinuoja ir kontroliuoja Ūkio ministerija bei Švietimo ir mokslo ministerija. Jos vykdymo rezultatus vertina Mokslo ir technologijų komisija, sudaryta Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

Inovacijų versle programa 2003-2006 parengta siekiant atnaujinti Inovacijų versle programą 2000-2002, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gegužės 9 d. nutarimu Nr. 528.

Aukštųjų technologijų plėtros programa

Aukštųjų technologijų plėtros programa buvo patvirtinta 2003 m. gruodžio 22 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 1645. Šios Programos vykdymo pradžia – 2004 metai, pabaiga – 2006 metai.

Ši Programa padės plėtoti Lietuvoje jau egzistuojančias aukštųjų technologijų gamybos šakas (mokslinis potencialas ir juo remiantis gaminami pasaulio rinkoje konkurencingi produktai):

- biotechnologiją;
- mechatroniką;

- lazerių technologijas;
- informacines technologijas;
- nanotechnologijas ir elektroniką.

Ši **Programa** – tai žvalgomasis projektas, kuriuo siekiama kuo greičiau pradėti tikslingus ir aktyvius veiksmus aukštųjų technologijų srityje, taip pat aprobuoti tokių programų valdymo metodus ir finansavimo mechanizmus. Šios Programos vykdytojai – Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas, mokslo ir studijų institucijos, kitos įstaigos.

Ilgalaikė mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategija

Ilgalaikė mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategija buvo patvirtinta 2003 m. gruodžio 22 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 1646. Ši Strategija, kaip ir Valstybės ilgalaikės raidos strategija, apima laikotarpį iki 2015 metų.

Pagrindinis **strategijos tikslas** - stiprinti šalies mokslinį technologinį potencialą, siekti, kad jis kuo efektyviau būtų naudojamas šalies pažangai spartinti ir konkurencingumui didinti atsižvelgiant į ribotus Lietuvos išteklius.

Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (technologinės) plėtros (MTEP) politikos tikslai konkretinami ir tikslinami objektyviai įvertinus šalies poreikius ir galimybes, taip pat tarptautinio bendradarbiavimo vaidmenį. Šiuo metu nustatomi tokie strateginiai tikslai:

- Lietuva iki 2015 metų turi tapti žinių visuomene.
- Per artimiausius 7 metus turi būti pasiekta, kad mokslo ir gamybos sąveikos sistema atitiktų europinę inovacijų diegimo praktiką.
- Iki 2010 metų MTEP išlaidos iš visų finansavimo šaltinių turi padidėti iki 3 procentų BVP taip, kad privačios MTEP išlaidos sudarytų 2 procentus BVP.
- Per artimiausius 10 metų aukštųjų technologijų gamybos dalis turi pasiekti iki 20 procentų BVP.
- Per artimiausius 5 metus turi būti pasiektas 70 procentų gyventojų kompiuterinis raštingumas;
- Lietuvos MTEP sistema turi integruotis į ES mokslo technologinę erdvę.
- MTEP plėtra turi tapti neabejotinu Europos Sąjungos struktūrinių fondų naudojimo prioritetu.

Strategija bus įgyvendinama etapais, o jos kryptys prireikus bus tikslinamos (atsižvelgiant į esamą vidaus ir išorės padėtį). Lietuvos mokslo ir technologijų baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo programa yra šios Strategijos įgyvendinimo I etapas.

Lietuvos mokslo ir technologijų baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo programa

Lietuvos mokslo ir technologijų baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo programa buvo patvirtinta 2003 m. gruodžio 22 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 1646. Programos vykdymo pradžia – 2003 m., pabaiga – 2005 m.

Pagrindinis šios **programos tikslas** yra siekti šalies subalansuotos plėtros – užtikrinti ilgalaikę sistemingą mokslo ir technologijų plėtrą, sudaryti sąlygas kurti moksliniais tyrimais, technologijų plėtra ir inovacijomis pagrįstą visuomenę Lietuvoje.

Ši programa finansuojama iš Lietuvos Respublikos biudžete ir Valstybės investicijų programoje atitinkamiems Programos vykdytojams patvirtintų bendrųjų asignavimų ir kitų lėšų. Esant galimybei, Programa gali būti finansuojama ir tarptautinių organizacijų Lietuvos Respublikai skirtomis lėšomis, taip pat Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis.

Programos įgyvendinimą koordinuoja ir analizuoja, jos vykdymo priežiūrą atlieka Švietimo ir mokslo ministerija bei Ūkio ministerija.

Prioritetinės Lietuvos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros 2002–2006 metų kryptys

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2002 m. liepos 19 d. nutarimu Nr. 1182 patvirtino šias **prioritetinės Lietuvos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros 2002–2006 metų kryptis**:

- Moksliniai tyrimai žmogaus gyvenimo kokybei užtikrinti (genomika ir biotechnologijos sveikatai ir žemės ūkiui; geros kokybės, saugaus ir ekologiškai švaraus maisto technologijos; ekosistemų ir klimato pokyčiai)
- Moksliniai tyrimai, skirti žinių visuomenei kurti (informacinės visuomenės technologijos; piliečiai ir valdymas žinių visuomenėje; tautinio identiteto išsaugojimas globalizacijos sąlygomis)
- Moksliniai tyrimai, skirti nanotechnologijoms kurti (nanomokslas; nanotechnologijos; daugiavališkųjų nanostruktūrinių medžiagų kūrimas)
- Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra, skirti branduolinės saugos eksploatuojant Ignalinos atominę elektrinę ir nutraukiant jos eksploatavimą bei radioaktyviųjų atliekų tvarkymo uždaviniams spręsti (branduolinė sauga; radioaktyviųjų atliekų tvarkymo technologijos)
- Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra, skirti Lietuvos pramonės tarptautiniam konkurencingumui didinti (biotechnologijos, mechatronikos, lazerinių, informacijos ir kitų aukštųjų technologijų kūrimas).

Mokslo ir technologijų parkų plėtros koncepcija

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 963 buvo patvirtinta Mokslo ir technologijų parkų plėtros koncepcija.

Ši **koncepcija** ir jos pagrindu priimti ekonominiai bei politiniai sprendimai **turi skatinti** parkų, o kartu atskirų Lietuvos regionų ir visos valstybės ekonomikos plėtrą, sudaryti sąlygas sparčiau diegti ūkyje inovacijas, skatinti glaudesnę studijų, mokslo ir verslo visuomenės bendradarbiavimą, didinti užimtumą.

3.1.1. Institucijos teikiančios pagalbą inovacijų srityje

Lietuvos inovacijų centras

VšĮ Lietuvos inovacijų centras

T. Ševčenkos g. 13,

LT-03223 Vilnius

Tel. (8 ~ 5) 235 61 16

Faks. (8 ~ 5) 213 27 81

El. p. liclic.lt

Organizacijos misija:

Teikti inovacijų paramos paslaugas verslo įmonėms, mokslo ir studijų institucijoms, Lietuvos verslo asocijuotoms struktūroms ir verslo paramos organizacijoms.

Strateginis tikslas: Didinti tarptautinį Lietuvos verslo konkurencingumą, intensyvinant naujų technologinių sprendimų ir organizacinių iniciatyvų įgyvendinimą versle

Lietuvos inovacijų centras vykdydamas savo veiklą siekia:

- Aktyvinti inovacinę verslo plėtrą, didinant įmonių pasirengimą priimti, formuoti ir įgyvendinti inovacijas;
- Spartinti pažangių mokslo pasiekimų komercializavimą, aktyvinant naujų technologijų, idėjų ir metodų komercinį pritaikymą versle, pateikiant rinkai naujus arba tobulinant jau egzistuojančias lietuviškos kilmės technologijas, produktus ir technologinius procesus;
- Mažinti inovacijų įgyvendinimo riziką, didinant inovacijų plėtra suinteresuotų pusių savitarpio supratimą ir multiplikuojant sėkmingus inovacinius sprendimus verslo struktūrose atskiruose regionuose.

Realizuodamas tikslus teikia viešąsias (nemokamas) inovacijų paramos paslaugas ir vykdo inovacijų skatinimo veiklą.

LIC teikiamomis inovacijų paramos paslaugomis kasmet naudojasi daugiau kaip 1000 ūkio subjektų (įmonės, organizacijos, mokslo institucijos). Suteiktų paslaugų skaičius per metus vidutiniškai siekia 5000 vienetų (konsultavimas, mokymai, tyrimai, technologinės misijos).

Viešosios paslaugos:

- Tarptautinis inovacijų (technologijų) perdavimas – pagalba perkant arba parduodant inovacijas (technologijas) bei ieškant partnerių bendriems projektams visoje Europoje
- Pagalba įsisavinant Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramą verslo plėtrai
- Europos Sąjungos mokslinių tyrimų ir plėtros projektai

- Įmonių inovatyvumo įvertinimas
- Projektų idėjų tinkamumo ES struktūrinių fondų finansinei paramai gauti įvertinimas

Inovacijų skatinimas:

- Inovacijų strategijos kūrimas (RIS LIETUVA-INNPULSE)
- Kasmetinis konkursas „Inovacijų prizas“
- Lietuvos inovatyvių įmonių katalogas „Gateway to Innovation“
- Regionų inovacijų plėtros projektas TEICO-Net

LIC atstovas Šiaurės Lietuvoje nuolat bendradarbiauja su Mažeikių verslininkų asociacijos nariais.

Mažeikių turizmo ir verslo informacijos centras

Mažeikių turizmo ir verslo informacijos centras

Ventos g. 8a, Mažeikiai

Tel. (8-443) 67077

Faks. (8-443) 95351

Organizacijos misija:

Teikti turizmo informacijos, kitas turizmo bei verslo paslaugas pradėjusiems verslininkams, smulkioms ir vidutinėms bei kitoms įmonėms ir organizacijoms, bei fiziniams asmenims.

Skatinti gyventojų iniciatyvumą, siekiant užsiimti verslu, tuo prisidedant prie užimtumo didinimo ir rajono ekonominio augimo.

Organizacijos tikslai: Prisidėti prie Mažeikių rajono ekonominės ir socialinės plėtros;

Skatinti SVV plėtrą Mažeikių rajone;

SVV subjektams gauti informacines, konsultacines ir mokymo paslaugas;

Prisidėti prie naujų verslo subjektų steigimo rajone;

Didinti konkurencingumą ir veiklos efektyvumą;

Skatinti Mažeikių rajono verslo subjektų tarptautinį bendradarbiavimą.

Mažeikių turizmo ir verslo informacijos centro vykdoma veikla:

- Konsultavimas įmonės steigimo, įstatų paruošimo, mokesčių, buhalterinės apskaitos klausimais.
- Naujų technologijų ir mokslo naujovių diegimo versle skatinimas;
- Pažangių ekonominių idėjų propagavimas visuomenėje;
- Pagalba užmezgant kontaktus tarp potencialių verslo partnerių, konsultavimas ir rengimas verslo plėtros ir investicinių planų klausimais;
- Individualios įmonė steigimo dokumentų paruošimas organizacija
- Uždaros akcinės bendrovė steigimo dokumentų paruošimas
- Vidaus darbo taisyklių paruošimas

- Pareiginių instrukcijų paruošimas
- Mokymai norintiems pradėti savo verslą
- Kiti mokymai, seminarai, konsultacijos
- Techninė pagalba;
- Konferencijų įrangos nuoma.

VšĮ Šilutės turizmo ir verslo informacinis centras kartu su partneriais VšĮ Mažeikių ir Akmenės turizmo ir verslo informacijos centrais įgyvendino projektą „Netradiciniai verslai Vakarų Lietuvoje“ pagal PHARE 2002 Ekonominės ir socialinės sanglaudos programos Lietuvoje projekto Netradicinių verslų konkurencingumo didinimas ir jų populiarinimas Vakarų Lietuvos regionuose rezultatų įgyvendino. Svarbiausias projekto tikslas - identifikuoti Šilutės, Mažeikių, Akmenės rajonų netradicinių verslų atstovus, skatinti jų - kaip atskirus Lietuvos regionus reprezentuojančių subjektų – plėtrą.

Inovacijų panaudojimas MTVIC veikloje priklauso nuo savivaldybės poreikių, nes centras yra įkurtas Mažeikių rajono savivaldybės iniciatyva.

Patirtis dirbant su Mažeikių įmonėmis

Per 2003-2005 m. MTVIC suteikė 525 konsultacijų 563 įmonėms, daugiausia verslo pradžios klausimais. Aktualiausia tema per šį laikotarpį verslininkams buvo ES struktūriniai fondai bei informacinės technologijos.

Mažeikių mokslo ir technologijų centras

Mažeikių mokslo ir technologijų centras

Ventos g. 8a, 89103 Mažeikiai
El.paštas: info@mazeikumtc.lt

Organizacijos misija:

Tapti tarpininku ir pagalbininku Mažeikių rajono įmonėms diegiantis naujausias technologijas savo veiklos organizavimui, siekiant didinti konkurencingumą bei veiklos efektyvumą.

Organizacijos tikslai: įkurti įstaigos tikslų įgyvendinimui tinkamą gamybinę-mokomąją bazę, bei rūpintis jos išlaikymu;

Siekti mažinti darbo neturinčių ir negalinčių jo rasti asmenų skaičių rajone, suteikiant jiems teorines žinias bei praktini darbo įgūdžius įstaigos gamybinėje bazėje;

Dalyvauti įmonių ir mokslinius tyrimus atliekančių įstaigų bei aukštųjų mokyklų projektuose; Vykdyti projektus, integruojančius verslą, mokslą ir studijas savo veiklos srityse;

Teikti informacines, mokymo ir konsultavimo paslaugas;

Bendradarbiauti su panašiomis organizacijomis Lietuvoje ir užsienyje;

Skatinti ir koordinuoti technologijų kūrimą ir perdavimą iš mokslo verslui ir pramonei

Organizacija yra neseniai įkurta, todėl didelės patirties vykdant veiklą Mažeikių rajone nėra. Ši organizacija yra užmezgusi ryšius su rajono įmonėmis, prisideda prie rajono verslo aplinkos politikos formavimo bei praktiškai padeda verslo įmonėms diegti naujas technologijas.

Mažeikių savivaldybės administracija

Mažeikių savivaldybės administracija

Laisvės g. 8/1, LT-89223, Mažeikiai,
tel. (8~443) 98 206 / 98 200,
faksas (8~443) 25 844,
el. paštas savivaldybe@mazeikiai.lt

Organizacijos misija:

Sutelkti ir koordinuoti pajėgas, išteklių bei resursus siekiant įgyvendinti Mažeikių rajono viziją, užsibrėžtą strateginiuose dokumentuose

Organizacijos tikslai: Skatinti rajono ekonominę plėtrą, pritraukiant ES fondų, valstybės bei privačias lėšas;

Koordinuoti investicinių programų rengimą bei įgyvendinimą savivaldybės struktūriniuose padaliniuose;

Kurti ir plėtoti strateginio planavimo sistemą bei koordinuoti Savivaldybės ilgalaikių ir vidutinės trukmės strateginių planų rengimo procesą;

Analizuoti rajono ekonominę ir socialinę būklę apibudinančius rodiklius;

Konsultuoti Savivaldybės darbuotojus ir organizuoti Savivaldybės darbuotojų mokymus strateginio planavimo, investicijų ir verslo plėtros klausimais.

Mažeikių rajono savivaldybės administracijoje rajono plėtra yra vykdoma projektų įgyvendinimo principu. Už savivaldybės investicinių projektų vykdymą atsakingas skyrius vykdo šias funkcijas:

- koordinuoja Savivaldybės investicinių projektų ir ekonominės plėtros programų rengimą ir įgyvendinimą pritraukiant ES fondų, valstybės bei privačias lėšas.
- koordinuoja bendravimą su šalies ir regioninėmis plėtros institucijomis, dalyvauja ruošiant regioninės plėtros programas;
- rengia paraiškas ES programoms, fondams bei projektus įgyvendinančioms institucijoms dėl lėšų pritraukimo savivaldybės investiciniams projektams ir ekonominės plėtros programoms, bendradarbiauja su konsultantais.
- koordinuoja smulkaus ir vidutinio verslo bei turizmo programas rajone;
- koordinuoja Savivaldybės veiklą tarptautinio bendradarbiavimo srityje ir padeda Savivaldybės pavaldžioms institucijoms susirasti užsienio partnerius tarptautinei veiklai.
- atstovauja Savivaldybės interesams rengiant bei įgyvendinant Telšių regiono plėtros programas;

- pagal savo kompetenciją rengia Mažeikių rajono savivaldybės tarybos sprendimų projektus.

3.1.2. Verslo rėmimo institucijos Mažeikių rajone, finansavimo galimybės

Mažeikių SVV skatinimo fondas ir teikiamų paslaugų įvertinimas

Mažeikių rajono savivaldybės Taryba 2003 metais įkūrė Smulkaus ir vidutinio verslo skatinimo fondą, kuris yra skirtas:

- finansiškai remti fizinius asmenis bei įmones;
- skatinti vietos gyventojų bei įmonių verslumą bei konkurencingumą;
- sudaryti palankesnes veiklos sąlygas pradedantiems smulkaus ir vidutinio verslo subjektams

Savo tikslų įgyvendinimui fondas teikia lengvatines paskolas, dotacijas ir kitokią nuostatuose nurodytą paramą atsižvelgiant į fondo finansines galimybes.

Fondas savo įstatuose yra nurodęs remtiną verslo rūšį ir finansinės paramos formas:

Lentelė 22. Paramos formos Mažeikių rajono įmonėms

Nr.	Paramos forma	Finansinės paramos dydis
1.	Vienkartinė išmoka subsidija (dotacija) (SVV subjektams diegiantiems naujas technologijas, kuriantiems naujas darbo vietas, nukentėjusiems nuo gaisrų ir stichinių nelaimių; bedarbiams norintiems pradėti savo verslą)	Iki 6.000 Lt
2.	Vienkartinė išmoka subsidija (dotacija) (Bedarbiams registruojantiems individualią įmonę)	Iki 300 Lt
3.	Banko ir kredito unijų palūkanų dengimas (pirmaisiais kreditavimo metais)	Iki 6.000 Lt
4.	Verslininkų kvalifikacijos kėlimas	Iki 60% kursų, seminarų išlaidų
5.	Parodos išlaidų dengimas	Iki 60% išlaidų už ekspozicijos vietą. Iki 50% dalyvavimo parodoje išlaidų. Iki 100% išlaidų už ekspozicijos vietą, kai SVV subjektas pristato Mažeikių regioną.
6.	Verslo planų, paraiškų finansinei paramai rengimas	Iki 100%
7.	Informacinių ir reklaminių leidinių apie SVV išsigijimas, platinimas, leidimas	Iki 100%
8.	Seminarų, mokymų, konferencijų ir parodų organizavimas	

Mažeikių SVV skatinimo fondas nuo savo įkūrimo pradžios parėmė 189 rajono įmones ar asmenis. Prieduose (92p). 8 lentelėje pateikiama informacija apie fondo lėšų panaudojimą 2002-2005 metais.

Fondas savo biudžetu nėra itin didelis ir yra orientuotas į esamų (taktinio lygio) problemų spendimą. Ekspertiniu vertinimu nustatyta, kad tam tikros priemonės nėra efektyvios (verslo planai, reklaminiai leidiniai). Verslo įmonės aktyviai nesinaudoja galimybėmis padengti dalį savo išlaidų ir tai yra susiję su šiais veiksniais:

- Fondo priemonės yra per menkos spręsti įmonių problemas, o formalumų tvarkymas yra per sudėtingas.
- Įmonės nežino apie verslo rėmimo fondą ir jo galimybes.
- Įmonės nežino ir nesinaudoja galimybe vienu metu prašyti paramos iš SVV rėmimo fondo ir LR Ūkio ministerijos.
- Fondas nėra orientuotas spręsti įmonių strateginius klausimus (pvz. ISO diegimas ir pan.).

Inovacijų skatinimo programa

Mažeikių rajono įmonės nėra pasinaudojusios Inovacijų skatinimo programos priemonėmis. Mažeikių rajono savivaldybės administracija neturi savo inovacijų skatinimo versle strategijos ir numatytų priemonių bei tam skirtą biudžetą.

3.1.3. Verslininkus vienijančios organizacijos ir jų veikla

Mažeikių verslininkų asociacija

Mažeikių verslininkų asociacija Organizacijos misija:

Respublikos 27, Mažeikiai

Taikant įvairiausias inovacijas dirbti Mažeikių kraštui.

Tel./faksas: 8-443 25987

El.paštas: jonas@mva.lt

Organizacijos tikslai: Vykdyti narių nustatytus ūkinius, ekonominius ir socialinius uždavinius;

Siekiant įgyvendinti dviejų metų strategiją bendradarbiauti su valstybės, vietos savivaldos bei kai kuriomis nevyriausybinio sektoriaus organizacijomis;

Veikloje ir įmonių versle taikyti įvairiausias inovacijas;

Nuolat keičiantis valstybės raidai, euroatlantinės integracijos procesams, skaitmeninėms technologijoms, žinių visuomenei intensyvinti, vienyti pastangas tam, kad išlikti inovatyviems rinkoje.

Mažeikių verslininkų asociacija – tai lanksti, pasiruošusi taikyti įvairiausias inovacijas, dirbanti Mažeikių kraštui struktūra. Valstybės raida, euroatlantinės integracijos procesai, skaitmeninių technologijų, žinių visuomenės iššūkiai verčia intensyvinti, vienyti pastangas.

Mažeikių verslininkų asociacija (MVA) įkurta 2002 m. spalio 1 dieną. Tai nevyriausybinė organizacija, šiuo metu vienijanti 25 narius, vykdanči narių nustatytus ūkinius, ekonominius, socialinius uždavinius.

Asociacijos nariai mano, kad prielaidas Mažeikių ekonominei plėtrai gali sukurti tik asocijuotas, partnerystę ir daugiašaliais interesais pagrįstas verslas. Todėl, iš esmės veikdama savarankiškai, Asociacija yra kartu ir Tarptautinių prekybos rūmų- Lietuva nariais. Intensyvinant MVA veiklą aktyviai analizuojama padėtis įvairiuose rinkos segmentuose, per trumpą laikotarpį suformuota Asociacijos struktūra, patvirtinta artimiausių dvejų metų veiklos strategija. Jai įgyvendinti pasirašytos sutartys su valstybės, vietos savivaldos bei kai kuriomis nevyriausybiniu sektoriaus organizacijomis.

Organizacija nuolat bendradarbiauja su Mažeikių rajono savivaldybe ir sudarydama bendrus projektus siekia gerovės visiems Mažeikių miesto bei rajono verslininkams ir gyventojams.

Pramonės ir amatų rūmai

Šiaulių pramonės ir amatų rūmai

Vilniaus g. 88, LT-76285 Šiauliai

Generalinis direktorius

Rimundas Domarkas

Tel.: (8 41) 52 32 24

El. paštas:

rimundas.domarkas@chambers.lt

Organizacijos misija:

Įgyvendinti verslo savivaldos principus Šiaulių ir Telšių

Organizacijos tikslai: Skatinti užsienio prekybą;

Remti smulkų ir vidutinį verslą;

Teikti informaciją apie užsienio kompanijų verslo pasiūlymus;

Ieškoti užsienio partnerių Rūmų narių prašymu;

Platinti informaciją ambasadoms ir užsienio rūmams apie rūmų narius ir jų veiklą;

Teikti informaciją apie Lietuvoje ir užsienyje vykstančias parodas, muges, konferencijas;

Organizuoti verslo misijas, apsilankymus firmose ir susitikimus su užsienio verslininkais;

Organizuoti seminarus, mokymo kursus verslininkams, konferencijas, pristatymus;

Teikti pagalbą organizuojant profesinį mokymą.

Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmai yra savanoriškas juridinių bei fizinių asmenų, užsiimančių Lietuvos Respublikos įstatymų reglamentuojama ekonomine veikla, susivienijimas, ne pelno organizacija, įgyvendinanti verslo savivaldos principus veiklos regione.

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, 1990 m. buvo atkurta Lietuvos prekybos ir pramonės rūmai, o 1991 m. spalio 25 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 440 "Dėl

regioninių prekybos ir pramonės rūmų steigimo ir jų įstatų pagrindinių principų patvirtinimo" Lietuvoje buvo įsteigti 6 regioniniai prekybos ir pramonės rūmai Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje ir Marijampolėje.

Rūmų veikla:

- Skatina prekybos, pramonės, statybos, remonto, transporto, ryšių, bankų bei draudimo, turizmo, paslaugų, amatų ir kitų verslo bei ūkio šakų ir verslo infrastruktūros plėtrą;
- Tiria bei padeda plėtoti naujas verslo sritis, skatindami kurti papildomas darbo vietas regione;
- Skatina užsienio prekybą, atstovauja savo nariams bendradarbiaudami su šalies valdžios ir valdymo institucijomis, užsienio ūkio subjektais, valstybės ir kitomis institucijomis;
- Įgyvendina kitus uždavinius, susijusius su verslo savivalda ir neprieštaraujančius Lietuvos Respublikos įstatymams;
- Rengia ir svarsto pasiūlymus ūkio plėtros klausimais, atstovaudami savo narių interesams rengia pasiūlymus dėl regiono ekonominės veiklos plėtotės;
- Savo iniciatyva arba valstybės institucijų užsakymu atlieka ekonominę veiklą reglamentuojančių dokumentų ekspertizę ir teikia pasiūlymus jų tobulinimui;
- Tvirtina FORCE MAJEURE aplinkybes liudijančias pažymas ir tarptautinės veiklos dokumentų autentiškumą;
- Teikia informaciją apie muitų tarifus.

3.1.4. Verslo paramos sistemos SSGG ir VRIO analizė

Verslo paramos sistemos dalyvių veikiančių Mažeikių rajone SSGG analizė

Stiprybė	Vertinimas	Tendencija	Silpnybės	Vertinimas	Tendencija
Rajone veikia aktyvi verslininkus vienijanti organizacija	4	↑	Sistemos organizacijos silpnai bendradarbiauja tarpusavyje ir neturi bendros veiksmų strategijos	4	↓
Smulkus ir mikro verslas aktyviai naudojami verslo sistemos teikiamomis paslaugomis	4	-	SVV rėmimo fondas neorientuotas į įmonių strateginių problemų sprendimą	5	-

Galimybės	Vertinimas	Tendencija	Grėsmės	Vertinimas	Tendencija
Įmonės aktyviai įsijungia į bendradarbiavimo tinklus ir operatyviai keičiasi informaciją bei diegiasi inovacijas	3	↑	Valstybės lėšos skirtos šios sistemos išlaikymui leidžiamos neefektyviai	4	↓
Iš smulkių įmonių išauga keletas naujų stiprių "gazelių"	4	↑	Verslo įmonės nesprenžia esminių savo problemų, o tai ženkliai mažina jų	3	↓

			konkurencinį pranašumą		
--	--	--	---------------------------	--	--

Vertinimas: 5 – daranti didelę įtaką, 3 – daranti vidutinę įtaką, 1 – daranti nežymią įtaką

VRIO analizė

Stiprybės	Vertė	Retumas	Unikalumas	Efektyvumas	Rezultatas
	<i>Ar tai kuria vertę, vertinga?</i>	<i>Ar dažnai pasitaiko?</i>	<i>Ar sunku nukopijuoti?</i>	<i>Ar pranašumas efektyviai išnaudojamas?</i>	
1. Rajone veikia aktyvi verslininkus vienijanti organizacija	Taip	Taip	Ne		Laikinas konkurencinis pranašumas
2. Smulkus ir mikro verslas aktyviai naudojami verslo sistemos teikiamomis paslaugomis	Taip	Ne			Nepalanki pozicija

Analizuojant veiksnus, darančius didžiausią įtaką Mažeikių rajono verslo aplinkos sistemai, reiktų atkreipti dėmesį, kad gretimuose rajonuose verslininkų aktyvumas naudotis šios sistemos paslaugomis yra mažesnis, todėl sistema jau iškart įgyja konkurencinį pranašumą.

3.2. Mažeikių verslo paramos sistemos plėtros galimybių analizė

Verslo paramos sistemos organizacijos veikiančios Mažeikių rajone. Pagal atliktą technologinių inovacijų diegimo galimybių analizę Mažeikių rajone buvo nustatyta, kad šioje teritorijoje veikia tik šios organizacijos galinčios prisidėti prie inovacijų diegimo skatinimo:

- Mažeikių rajono savivaldybės administracija
- Mažeikių mokslo ir technologijų centras
- Lietuvos inovacijų centras (Šiaulių skyrius)
- Mažeikių verslininkų asociacija.

Vertinant šių institucijų gebėjimus prisidėti prie inovacijų diegimo Mažeikių verslo įmonėse buvo nustatyta, kad realiausia yra investuoti į Mažeikių mokslo ir technologijų centrą, nes tai yra vienintelė organizacija, kurios tikslas ir misija yra inovacijų diegimo skatinimas vietos verslo tarpe. Savivaldybės administracija yra atsakinga už tam tikras funkcijas, tačiau ji negali tiesiogiai įtakoti verslo įmonių ir organizuoti ar inicijuoti jų modernizavimą. Inovacijų centras yra atsakingas tik už pirkimės informacijos teikimą ir ši informacija labiau susijusi su teisine vadybine pagalba diegiantis, išgyjant inovacijas. Verslininkų asociacija atsakinga už verslo ūkio subjektų teisių atstovavimą.

Suinteresuotų grupių poreikių analizė. Siekiant įvertinti suinteresuotų grupių poreikių analizę buvo parengtas Lewin jėgų modelis, kurio pagrindu numatytos vadybinės priemonės, kurių dėka būtų galima spręsti tarpusavio įtampas.

Suinteresuota grupė	Interesai į naujai kuriamą objektą
Mažeikių mokslo ir technologijų centro administracija	Organizacija suinteresuota įgyvendinti savo išsikeltus tikslus. Naujas objektas prisidėtų prie teikiamų paslaugų spektro plėtros, bei paskatintų aktyvesnę organizacijos veiklą. Organizacija galėtų daryti didesnę indėlį į šiaurės Lietuvos įmonių vystymąsi.
Mažeikių mokslo ir technologijų centro steigėjai	Pageidavimas kvalifikacinių mokymų; Darbuotojų nuoma; Įrangos nuoma; Mokymai praktiniams įgūdžiams įgyti; Automobilinių kranų operatorių apmokymai; Konferencijos apie naujas technologijas
Mažeikių turizmo ir verslo informacijos centras	Pats MTVIC orientuojasi į pradedančiuosius ir verslininkus, neturinčius jokių marketingo, finansų valdymo ir pan. žinių. Orientuoti į esamų trumpalaikių problemų sprendimą. MTC turėtų sudaryti bazę praktiniams mokymams, kad galėtų paruošti aukštos kvalifikacijos specialistus.
Mažeikių rajono savivaldybės administracija	Teigiamai vertina tokio centro veiklą, tačiau nėra suinteresuota lėšomis paremti. Tikisi, kad MTC padės įmonėms diegti naujas technologijas.
Mažeikių verslininkų asociacija	Specialistų ruošimo mokymai: elektrikai, šaltkalviai, statybininkai ir pan. Kokybiškų mokymų teikimas. Naujų technologijų diegimas
Mažeikių darbo birža	Darbuotojų praktinių įgūdžių įgijimas; Geros materialinės bazės sukūrimas; Aukšta paslaugų kokybė
Lietuvos inovacijų centras	Suinteresuotas, kad regionuose atsirastų atskiros institucijos, kurios galėtų užtikrinti inovacijų diegimą.

3.2.1. Mokslo ir technologijų centro kūrimo prielaidų identifikavimas

Problemos, kurios yra būdingos Mažeikių rajono verslo įmonėms bei verslo paramos sistemai:

- **Mažeikių rajono įmonėms, vadovams, vadybinio lygmens darbuotojams trūksta žinių inovacijų kūrimo, diegimo, perkėlimo, saugojimo ir/ar komercializavimo srityse.** Tai yra susiję su tuo, kad smulkaus ir vidutinio verslo įmonėse nėra atsakingų asmenų už plėtrą, o jei jie ir yra tai jiems trūksta praktinių žinių, bei patyrimo diegiantis naujas technologijas. Pastebima, kad inovacijos yra diegiamos ne tuomet, kai jos yra sukuriamos, tačiau jų pradėdama ieškoti tada kai panašias technologines inovacijas įsidedia konkurentai.
- **Mažeikių rajono įmonės neturi (arba turi labai mažą patirtį) patirties įsigyjant inovacijas, naujas technologijas iš užsienio bei jas pritaikant savo veikloje.** Mažeikių rajono įmonės daugiausia įsigyja naujas arba jau naudotas technologines linijas, tačiau tai būtų galima laikyti laikina inovacija sukuriančia laikiną konkurencinį pranašumą Mažeikių rajono įmonėms.
- **Atskiros Mažeikių rajono įmonės susiduria su kvalifikuotų specialistų trūkumo problema.** Mažeikių rajono, kaip ir kitos Lietuvos bei aplinkinių šalių įmonės susiduria su darbuotojų kvalifikacijos ir jų kiekio problema. Mažeikių rajone yra ruošiami

specialistai, tačiau tai netenkina vietos įmonių išaugusių poreikių. Esamos mokymo programos nėra orientuotos į naujų technologijų taikymą ir apmokymą dirbti jomis. Specialistai parengti profesinio mokymo mokyklos neturi praktinių gebėjimų ir žinių darbui su naujausiomis technologijomis, o teorinis parengimas neatitinka nūdienos reikalavimų ir įmonių lūkesčių.

- ***Mažeikių rajono verslo paramos sistemos įstaigos veikia chaotiškai ir tarpusavyje beveik nederina bendrų veiksmų. Už inovacijų politiką bei inovacijų diegimo skatinimą Mažeikių rajone nėra atsakingų organizacijų.*** Organizacijos savo veiklą vykdo nesiekdamos sinergijos ir papildomumo efektų. Verslo rėmimo fondas nėra orientuotas į verslumo per inovacijas skatinimą o yra naudojamas esamų lokalių buitinių problemų sprendimui.

3.2.2. Mokslo ir technologijų centro veiklos koncepcija

Ruošiant objekto galimą veiklą modelio koncepciją buvo atlikta išsami esamos situacijos analizė Mažeikių regione (verslo aplinkos analizė, verslo paramos sistemos analizė, poreikių analizė bei kt.), įvertinti socio-demografiniai pokyčiai bei kita.

Vieni svarbiausių veiklos, skatinančios konkurencingumą, principų yra:

- verslininkystei palankios aplinkos kūrimas,
- investicijų į darbuotojų kompetenciją, mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą didinimas,
- verslo paslaugų sektoriaus ir jo infrastruktūros plėtojimas.

Šiuo metu daugelis ekonomiškai išsivysčiusių valstybių ypač daug dėmesio skiria mokslo ir technologijų parkų (toliau vadinama – parkai) plėtrai. Kiekvienoje valstybėje parkų plėtra grindžiama esamu moksliniu ir technologiniu potencialu, vyriausybės, savivaldybės institucijų, privačių subjektų ir bendruomenės palaikymu, jų finansine parama. Remdamos parkų veiklą, valstybės skatina mokslo ir technologijų pažangą, ūkio struktūros pokyčius, didina konkurencingumą, sprendžia socialines ir užimtumo problemas.

Mažeikių mokslo ir technologijų centras vykdydamas savo veiklą mokslo ir studijų įstaigų atliekamų mokslinių tyrimų rezultatams komercializuoti, mokslinių tyrimų ir ūkio ryšiams skatinti turėtų siekti šių tikslų:

- didinti Lietuvos pramonės, ypač Mažeikių regiono, ir viso ūkio konkurencingumą;
- skatinti mokslo, pramonės ir kitų ūkio šakų bendradarbiavimą;
- skatinti aukštųjų technologijų sektorių plėtrą;
- išlaikyti ir plėtoti mokslinį potencialą;
- kelti inovacijų kultūrą Lietuvoje ir skatinti įmonių inovacinę veiklą.

Pagrindiniai centro uždaviniai galėtų būti:

- skatinti didelių įmonių, smulkaus ir vidutinio verslo subjektų bendradarbiavimą modernizuojant naudojamą technologijas;
- sukurti inovacijoms plėtoti ir inovacijų įmonėms steigti palankią aplinką (parama verslo pradžiai, verslo rizikos ir verslo plėtros išlaidų mažinimas, rinkodaros paslaugų teikimas);
- pritraukti į regioną užsienio ir vidaus kapitalo investicijas, didinant regione aukštųjų technologijų įmonių koncentraciją;
- skatinti steigti naujas darbo vietas, visų pirma aukštos kvalifikacijos specialistams;
- organizuoti specialistų perkvalifikavimą.

Įvertinus kuriamo objekto prielaidas ir esamos situacijos analizę bei kitus su esama situacija susijusius faktorius reikėtų Mažeikių mokslo ir technologijų centrui tapti:

Tapti tarpininku ir pagalbininku Mažeikių rajono įmonėms diegiantis naujausias technologijas savo veiklos organizavimui, siekiant didinti konkurencingumą bei veiklos efektyvumą.

(Mažeikių mokslo ir technologijų centro misija)

Siekiant įgyvendinti Mažeikių mokslo ir technologijų centro misiją būtina laikytis šių trijų pagrindinių organizacinių vertybių (siekių):

- **Išskirtinumas.** Visa centro veikla turi būti orientuota į išskirtinumą Mažeikių rajono įmonėms paiešką ir pagalbą joms užpildant šias nišas. Tai apima konsultacijas, pagalbą bei mokymus Mažeikių rajono įmonėms siekiančioms užimti išskirtines pozicijas ir kurti nišinius produktus vietos ir užsienio rinkoms.
- **Papildomumas.** Centras turi siekti, kad jo vykdoma veikla ne dubliuotų kitų institucijų veiklą, tačiau ją papildytų ir praturtintų savo prisidėjimu. Tai galima padaryti per glaudų bendradarbiavimą su kitomis Mažeikių verslo aplinkos sistemos organizacijomis ir derinant su jomis savo veiklą.
- **Kompetencijos didinimas.** Centro pagrindinis uždavinys Mažeikių rajono įmonių kompetencijos inovacijų srityje didinimas. Tai įmanoma pasiekti savo veiklą vykdant šiomis kryptimis:
 - Įmonių kompetencijos didinimas per patirtį diegiantis inovacijas arba naujas technologijas paremtas inovacijomis.
 - Įmonių vadovų ir vadybinio lygio specialistų žinių apie inovacijų diegimą ir taikymą praktikoje didinimas.
 - Specialistų, galinčių dirbti su naujomis technologijomis, gebėjimų atnaujinimas/suteikimas.

Mažeikių mokslo ir technologijų centras turėtų padėti vietos verslui perimti naujausias technologines, vadybines bei organizacines technologijas. Centras turėtų įgyvendinti šiuos pagrindinius uždavinius savo veikloje:

- Mažeikių rajono įmonių kompetencijos kėlimas inovacijų srityje.
- Pagalba diegiant (pasiruošiant diegti) naujas technologijas Mažeikių rajono įmonėse
- Darbuotojų galinčių dirbti su naujausiomis technologijomis paruošimas Mažeikių rajono įmonėms.
- Dalyvavimas kuriant verslui palankią aplinką Mažeikių rajone inovacijų diegimo srityje.

Mažeikių mokslo ir technologijų centro veikla galėtų būti tiesiogiai susijusi su šiais veiklos elementais:

- Mokymai ir konsultacijos
- Naujų technologijų pristatymas, supažindinimas, patirties perdavimas.
- Informacijos verslo aplinkai sklaida
- Patirties perdavimas
- Darbuotojų konsultavimas, orientavimas ir kvalifikuotas paruošimas
- Politikos įtakojimas

3.2.3. Veiklų modelis ir alternatyvos

Rengiant veiklų modelį išskirtos šios keturios **Mažeikių mokslo ir technologijų centro** veiklos kryptys:

- Įmonių kompetencijos kėlimas
- Pagalba diegiant inovacijas
- Specialistų ruošimas
- Vietos politikos įtakojimas

Siekiant užtikrinti sinergijos efektą bendram inovacijų lygio Mažeikių rajone kilimui buvo parengtas šis visuminis galimų veiklų modelis (žr. žemiau). Modelis apima visas galimas veiklas, kurios prisidėtų prie bendros inovacijų idėjos skatinimo ir praktinių veiksmų vykdymo. Į šį visuminį modelį yra įtrauktos visos institucijos, kurios gali būti suinteresuotos (į kurių funkcijas įeina ši veikla vykdytina Mažeikių rajone).

Lentelė 23. Mažeikių rajono verslo plėtros per inovacijas visuminis modelis

Uždavinys	Veiklos	Atsakinga institucija
1. Mažeikių rajono įmonių kompetencijos kėlimas inovacijų srityje	1.1. Įmonių vadovų mokymai verslo valdymo, inovacijų diegimo srityse	Mažeikių mokslo ir technologijų centras
	1.2. Įmonių vadybinio lygio specialistų mokymai verslumo, verslo valdymo klausimais	Mažeikių turizmo ir verslo informacijos centras

Uždavinys	Veiklos	Atsakinga institucija
	1.3. Įmonių vadybinio lygio specialistų mokymai inovacijų diegimo, inovacijų perkėlimo, inovacijų saugumo užtikrinimo klausimais	Mažeikių mokslo ir technologijų centras
	1.4. Įmonių konsultavimas praktiniais verslo organizavimo klausimais	Mažeikių turizmo ir verslo informacijos centras
	1.5. Įmonių konsultavimas inovacijomis grįsto verslo kūrimo ir valdymo, bei inovacijų diegimo klausimais	Mažeikių mokslo ir technologijų centras
	1.6. Įmonių konsultavimas inovacijų taikymo klausimais	Mažeikių mokslo ir technologijų centras
2. Pagalba diegiant (pasiruošiant diegti) naujas technologijas Mažeikių rajono įmonėse	2.1. Tarpininkavimas inovacijų kūrimo centrums (mokslo grupėms) perduodant inovacijas Mažeikių rajono verslui	Mažeikių mokslo ir technologijų centras
	2.2. Misijų ir pristatymų inovacijų diegimo klausimais Mažeikių rajono verslo įmonėms organizavimas	Mažeikių mokslo ir technologijų centras
	2.3. Metodinės konsultacijos inovacijų diegimo klausimais ir pradinės informacijos suteikimas	Lietuvos inovacijų centras
3. Darbuotojų galinčių dirbti su naujausiomis technologijomis paruošimas Mažeikių rajono įmonėms	3.1. Darbuotojų galinčių organizuoti naujų technologijų diegimą paruošimas	Šiaulių universitetas, kitos aukštojo mokslo institucijos
	3.2. Kvalifikuotų specialistų ruošimas	Mažeikių profesinė mokykla
	3.3. Kvalifikuotų specialistų galinčių dirbti su naujausiomis technologijomis ir turinčių realių praktinių žinių paruošimas	Mažeikių mokslo ir technologijų centras
	3.4. Tarpininkavimas darbuotojams įgyjant žinias susijusias su naujų technologijų taikymu ne Lietuvos įmonėse	Mažeikių mokslo ir technologijų centras
4. Įmonių verslumo skatinimas	4.1. Mažeikių rajono metų įmonės rinkimas	Mažeikių verslininkų asociacija
	4.2. Metų gazelės rinkimas	UAB "Verslo žinios"
	4.3. Verslo įmonių susitikimų / aptarimų organizavimas	Mažeikių verslininkų asociacija
	4.4. Bendrų verslui problemų sprendimas	Mažeikių verslininkų asociacija
5. Dalyvavimas kuriant verslui palankią aplinką Mažeikių rajone inovacijų diegimo srityje	5.1. Tarpininkavimas suvedant mokymo įstaigas ruošiančias specialistus ir Mažeikių rajono verslo įmones	Mažeikių mokslo ir technologijų centras
	5.2. Dalyvavimas skirstant Verslo rėmimo fondo lėšas	Mažeikių rajono savivaldybės administracija, Mažeikių verslininkų asociacija,

Uždavinys	Veiklos	Atsakinga institucija
		Mažeikių mokslo ir technologijų centras.
	5.3. Informacijos apie inovacijas, patirtį diegiantis inovacijas ir kitos informacijos sklaida Mažeikių rajono įmonėms	Mažeikių mokslo ir technologijų centras

Šis visuminis modelis turėtų užtikrinti bendro Mažeikių rajono įmonių kompetencijų kilimą bei skatinti konkurencingumą ir didinti įmonių efektingumą organizuojant savo veiklą.

Pagal aukščiau pateiktą modelį visos institucijos, išskyrus Mažeikių mokslo ir technologijų centrą, visas veiklas šiuo metu vykdo, o papildomas veiklas galėtų vykdyti būsimoje bazėje. Mažeikių mokslo ir technologijų centrui yra būtini ištekliai veiklos vykdymui.

Lentelė 24. Būtinai ištekliai MMTC veiklos vykdymui

Nr.	Veikla / paslaugos	Būtinai ištekliai veiklos vykdymui / paslaugos teikimui
1.	1.1. Įmonių vadovų mokymai verslo valdymo, inovacijų diegimo srityse	<ul style="list-style-type: none"> • Patalpos tinkamos mokymams auditorijoje organizuoti (<i>infrastruktūriniai ištekliai</i>). • Tinkamos kvalifikacijos išoriniai lektoriai, galintys dėstyti numatytais temomis (<i>žmogiškieji išoriniai ištekliai</i>). • Patalpos skirtos mokymus koordinuojančiam personalui veiklai vykdyti (<i>infrastruktūriniai ištekliai</i>). • Personalas, galintis tinkamai organizuoti ir koordinuoti mokymų veiklą (<i>žmogiškieji ištekliai</i>)
2.	1.3. Įmonių vadybinio lygio specialistų mokymai inovacijų diegimo, inovacijų perkėlimo, inovacijų saugumo užtikrinimo klausimais	<ul style="list-style-type: none"> • Patalpos tinkamos mokymams auditorijoje organizuoti (<i>infrastruktūriniai ištekliai</i>). • Tinkamos kvalifikacijos išoriniai lektoriai, galintys dėstyti numatytais temomis (<i>žmogiškieji išoriniai ištekliai</i>). • Patalpos skirtos mokymus koordinuojančiam personalui veiklai vykdyti (<i>infrastruktūriniai ištekliai</i>). • Personalas, galintis tinkamai organizuoti ir koordinuoti mokymų veiklą (<i>žmogiškieji ištekliai</i>)
3.	1.5. Įmonių konsultavimas inovacijomis grįsto verslo kūrimo ir valdymo, bei inovacijų diegimo klausimais	<ul style="list-style-type: none"> • Patalpos, kuriose galėtų būti teikiamos konsultacijos (<i>infrastruktūriniai ištekliai</i>). • Tinkami vidiniai konsultantai (<i>žmogiškieji ištekliai</i>) ir išoriniai ekspertai (<i>žmogiškieji išoriniai ištekliai</i>) galintys konsultuoti įmones.
4.	1.6. Įmonių konsultavimas inovacijų taikymo klausimais	<ul style="list-style-type: none"> • Patalpos, kuriose galėtų būti teikiamos konsultacijos (<i>infrastruktūriniai ištekliai</i>). • Tinkami vidiniai konsultantai (<i>žmogiškieji ištekliai</i>) ir išoriniai ekspertai (<i>žmogiškieji išoriniai ištekliai</i>) galintys konsultuoti įmones. • Inovacijų domenų bazė ir priėjimai prie kitų duomenų bazių (<i>nematerialūs ištekliai</i>) • Patalpos skirtos personalo veiklai vykdyti (<i>infrastruktūriniai ištekliai</i>).
5.	2.1. Tarpininkavimas inovacijų kūrimo centrums (mokslo grupėms) perduodant inovacijas Mažeikių rajono verslui	<ul style="list-style-type: none"> • Patalpos, kuriose galėtų būti teikiamos konsultacijos (<i>infrastruktūriniai ištekliai</i>). • Ryšiai su inovacijų kūrimo centrais (mokslo grupėmis)

Nr.	Veikla / paslaugos	Būtinai ištekliai veiklos vykdymui / paslaugos teikimui
		<p>(<i>nematerialūs ištekliai</i>).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tinkami vidiniai konsultantai (<i>žmogiškieji ištekliai</i>) galintys dalyvauti inovacijų perdavimo procese. • Patalpos skirtos personalo veiklai vykdyti (<i>infrastruktūriniai ištekliai</i>).
6.	2.2. Misijų ir pristatymų inovacijų diegimo klausimais Mažeikių rajono verslo įmonėms organizavimas	<ul style="list-style-type: none"> • Personalas, galintis tinkamai organizuoti ir koordinuoti misijų ir pristatymų veiklą (<i>žmogiškieji ištekliai</i>) • Patalpos skirtos personalo veiklai vykdyti (<i>infrastruktūriniai ištekliai</i>). • Ryšiai su inovacijų kūrimo centrais (mokslo grupėmis) (<i>nematerialūs ištekliai</i>).
7.	3.3. Kvalifikuotų specialistų galinčių dirbti su naujausiomis technologijomis ir turinčių realių praktinių žinių paruošimas	<ul style="list-style-type: none"> • Kvalifikuoti dėstytojai galintys mokyti dirbti ir suteikti praktinių žinių (<i>žmogiškieji ištekliai</i>). • Mokymo bazė (patalpos, įrengimai, auditorijos) (<i>infrastruktūriniai ištekliai</i>). • Patalpos skirtos personalo veiklai vykdyti (<i>infrastruktūriniai ištekliai</i>). • Ryšiai su įmonėmis, kurioms reiktų kvalifikuotų specialistų (<i>nematerialūs ištekliai</i>).
8.	3.4. Tarpininkavimas darbuotojams įgyjant žinias susijusias su naujų technologijų taikymu ne Lietuvos įmonėse	<ul style="list-style-type: none"> • Personalas, galintis tinkamai veiklą (<i>žmogiškieji ištekliai</i>) • Patalpos skirtos personalo veiklai vykdyti (<i>infrastruktūriniai ištekliai</i>) • Ryšiai su užsienio įmonėmis (<i>nematerialūs ištekliai</i>).
9.	5.1. Tarpininkavimas suvedant mokymo įstaigas ruošiančius specialistus ir Mažeikių rajono verslo įmones	<ul style="list-style-type: none"> • Personalas, galintis tinkamai veiklą (<i>žmogiškieji ištekliai</i>) • Patalpos skirtos personalo veiklai vykdyti (<i>infrastruktūriniai ištekliai</i>) • Ryšiai su mokymo įstaigomis (<i>nematerialūs ištekliai</i>). • Ryšiai su Mažeikių rajono verslo įmonėmis (<i>nematerialūs ištekliai</i>).
10.	5.2. Dalyvavimas skirstant Verslo rėmimo fondo lėšas	<ul style="list-style-type: none"> • Personalas, galintis tinkamai veiklą (<i>žmogiškieji ištekliai</i>) • Ryšiai su Mažeikių rajono verslo įmonėmis (<i>nematerialūs ištekliai</i>).
11.	5.3. Informacijos apie inovacijas, patirtį diegiantis inovacijas ir kitos informacijos sklaida Mažeikių rajono įmonėms	<ul style="list-style-type: none"> • Personalas, galintis tinkamai veiklą (<i>žmogiškieji ištekliai</i>) • Patalpos skirtos personalo veiklai vykdyti (<i>infrastruktūriniai ištekliai</i>) • Ryšiai su Mažeikių rajono verslo įmonėmis (<i>nematerialūs ištekliai</i>). • Ryšiai su panašiomis organizacijomis, kurios galėtų padėti pasidalinti patirtimi (<i>nematerialūs ištekliai</i>).

Siekiant, kad MMTC galėtų teikti aukštos kokybės paslaugas yra būtina:

- Įsigyti (išsinuomoti) patalpas skirtas organizacijos administracijos, vadybiniam personalui dirbti.
- Įsigyti kompetentingus žmogiškuosius išteklius, kvalifikuotoms centro paslaugoms teikti.
- Įsigyti būtinas priemones ir patalpas profesiniam mokymui teikti.
- Užmegzti ryšius su Mažeikių rajono verslo įmonėmis bei inovacijų kūrimo/diegimo centrais.

Siekiant, kad centro paslaugos būtų teikiamos tinkamai didžiausias trukdys yra reikiama infrastruktūra. Įvertinus teikiamų paslaugų įvairovę ir mastą centrui būtų galima įsirengti mokymo patalpas su visa būtina mokymams skirta infrastruktūra bei patalpomis administracinei organizacijos veiklos vykdymui.

- Centras šiuo metu turi / valdo žemės sklypą, kuriame galima statyti organizacijos veiklai skirtą pastatą.
- Centras vienu metu jau vykde kelias veiklas, kurios tarpusavyje turi bendrų sąsajų.
- Mokymų organizavimui reikalingos dviejų tipų patalpos (auditorija skirta mokymams ir gamybinės patalpos skirtos praktiniam mokymui).
- Organizacijos veiklos vykdymą užtikrintu apie 10 etatų.

3.3. Mokslo ir technologijų centro raidos scenarijai

Atsižvelgiant į MTC veiklos koncepciją, galimus veiklos metodus buvo išskirti šie trys galimi plėtros scenarijai:

- Nulinis scenarijus.
- Maksimalios plėtros scenarijus.
- Minimalios plėtros scenarijus.

Sudarinėjant scenarijus, pirmiausia buvo analizuojama nulinio scenarijaus įgyvendinimo galimybės ir galimos pasekmės vietos verslui inovacijų prasme. Po to buvo modeliuojamas maksimalios plėtros scenarijus, kurio esmė yra organizuoti kompleksinę objekto plėtrą vykdant visas susijusias investicijas iškart. Taip pat įvertinant, kad visos investicijos negalėtų būti atliekamos iškart buvo analizuojamas minimalus variantas, kai Mažeikių mokslo ir technologijų centras užsiima tik paslaugų teikimu siekiant gerinti inovacijų diegimo aplinką.

Paveikslas 21. Objekto raidos alternatyvos ir scenarijai

Mokslo ir technologijų centro vystymo alternatyvos

Alternatyva be vystymo

Vystymo alternatyvos

Nulinis scenarijus

**Maksimalios plėtros
scenarijus**

**Minimalios plėtros
scenarijus**

Nulinis scenarijus

Negavus reikiamo finansavimo ir neskyrus lėšų organizacijos, atsakingos už inovacijų diegimo skatinimą, plėtrai, organizacija ir toliau minimaliai vykdys savo veiklą, bus išlaikoma steigėjų lėšomis. Organizacija išlaikys esamą etatų struktūrą (2-3 etatai), o veikla bus labiau konsultacinio-atstovaujamojo pobūdžio.

Organizacija galės kaupti informaciją apie Mažeikių investicinę aplinką, bei pasaulyje sukuriamas inovacijas ir minimaliai platinti šią informaciją vietos įmonėms. Organizacija galės užmegzti ryšius su mokslo tyrimo centrais bei universitetais, tačiau ši veikla nebus paremta nuoseklumu.

Nulinio scenarijaus atveju prognozuojami šie galimi rezultatai:

- Organizacijos veikla nesikeis iš esmės ir organizacija neteiks naujų didelę socialinę ekonominę pridėtinę vertę vietos verslui kuriančių paslaugų.
- Organizacijos veiklos apimtis liks nepasikeitusi.
- Vietos verslas nebus skatinamas diegtis inovacijas versle siekiant efektyvinti savo vykdomą veiklą, todėl mažės regiono konkurencinis pranašumas gretimų regionų atžvilgiu.
- Nors organizacija ir bandys plėsti savo veiklą, jos funkcija bus atstovauti steigėjų interesus vykdant savivaldybės verslumo skatinimo politiką.

Kadangi šis scenarijus nesukuria didesnės pridėtinės socialinės ekonominės vertės vietos verslui ir/ar bendruomenei, todėl toliau jis neanalizuojamas.

Maksimalios plėtros scenarijus

Esant palankioms sąlygoms, t.y. gavus reikiamą finansavimą, pritraukus privačių finansuotojų ar savivaldos lėšas bus vykdoma kompleksinė objekto plėtra. Mažeikių mokslo ir technologijų centras įsirengs materialinę bazę savo veiklos vykdymui bei pradės teikti platų paslaugų spektrą skirtą inovacinės veiklos skatinimui Mažeikių regione.

Organizacijai bus įrengtos patalpos skirtos mokymų veiklai vykdyti bei konsultacinėms paslaugoms teikti. Organizacijoje dirbs iki 10-15 etatinių darbuotojų kurie užtikrins organizacijos kompleksinės vizijos įgyvendinimą.

Maksimalaus scenarijaus atveju prognozuojami šie galimi rezultatai:

- Organizacijos veikla pasikeis iš esmės ir organizacija teiks naujas didelę socialinę ekonominę pridėtinę vertę vietos verslui kuriančias paslaugas.
- Vietos verslas bus skatinamas diegtis inovacijas versle siekiant efektyvinti savo vykdomą veiklą, todėl didės bendras regiono konkurencinis pranašumas gretimų regionų atžvilgiu.
- Organizacija organizuos bent 2-3 specialybinių mokymų programas skirtus darbuotojų kvalifikacijos kėlimui ir kasmet paruoš iki 150-200 specialistų.

Minimalios plėtros scenarijus

Siekiant išplėsti centro veiklą pigiausiomis priemonėmis bus plečiamasi tik per paslaugų verslui teikimo prizmę. Centras mokymų organizavimui neįsirengs savo gamybinės bazės, tačiau naudosis kitų organizacijų ištekliais savo veiklai vykdyti. Šio scenarijaus metu bus įdarbinta 3-5 specialistai organizacijos veiklą vykdydami.

Minimalaus scenarijaus atveju prognozuojami šie galimi rezultatai:

- Organizacija pradės teikti konsultacines paslaugas Mažeikių rajono įmonėms.
- Vietos verslui bus organizuojami renginiai, specialistų konsultacijos ir kitos “minkštos” veiklos, kurių dėka centras sieks įgyvendinti savo misiją.

3.3.1. Mažeikių mokslo ir technologijų centro plėtros ekonomionis vertinimas

Atlikus technologinių inovacijų diegimo galimybių analizę Mažeikių rajone buvo nustatyta, kad šioje teritorijoje veikia tik šios organizacijos galinčios prisidėti prie inovacijų diegimo skatinimo:

- Mažeikių rajono savivaldybės administracija
- Mažeikių mokslo ir technologijų centras
- Lietuvos inovacijų centras (Šiaulių skyrius)
- Mažeikių verslininkų asociacija.

Vertinant šių institucijų gebėjimus prisidėti prie inovacijų diegimo Mažeikių verslo įmonėse buvo nustatyta, kad realiausia yra investuoti į Mažeikių mokslo ir technologijų centrą, nes tai yra vienintelė organizacija, kurios tikslas ir misija yra inovacijų diegimo skatinimas vietos verslo tarpe. Savivaldybės administracija yra atsakinga už tam tikras funkcijas tačiau ji negali tiesiogiai įtakoti verslo įmonių ir organizuoti ar inicijuoti jų modernizavimą. Inovacijų centras yra atsakingas tik už pirkinės informacijos teikimą ir ši informacija labiau susijusi su teisine vadybine pagalba diegiantis, įsigyjant inovacijas. Verslininkų asociacija atsakinga už verslo ūkio subjektų teisių atstovavimą.

Mažeikių mokslo ir technologijų centrui buvo parengti trys galimi plėtros scenarijai, tačiau vienas (nulinis plėtros scenarijus) iš jų nekuria pridėtinės vertės vietos verslui o kitas (maksimalus plėtros scenarijus), dėl per didelių finansinių išpareigojimų, šioje galimybių studijoje yra nevertintinas finansiniu/ekonominiu požiūriu. Analizuojant sprendinius buvo priimta, kad finansinė/ekonominė analizė bus atliekama tik tam scenarijui, kuris yra realus įgyvendinti ir kuria pridėtinę vertę vietos verslui.

3.3.2. Minimalus scenarijus. Finansinis/ekonominis pagrindimas

Galimybių studijos finansinės analizės bendrosios prielaidos

Mažeikių mokslo ir technologijų parko plėtros finansinės analizės, minimaliam plėtros scenarijui, prielaidos yra šios:

- Objekto plėtrai bus gautos visos reikalingos lėšos ir bus užtikrintas šių lėšų gavimo savalaikiškumas, taip pat nekils problemų dėl apyvartinių lėšų pakankamumo užtikrinimo
- Finansinė analizė atliekama pagal aukščiau aprašytą minimalios plėtros scenarijų.
- Finansinė analizė atliekama remiantis “Investicinių projektų išlaidų ir gautos naudos analizės vadovu” (*angl. Guide to cost-benefit analysis of investment projects*”).
- Objektui trūkstant lėšų išlaikymui jų yra skiriama pagal iš anksto numatytą programą iš Mažeikių rajono savivaldybės bei kitų steigėjų lėšų.
- Finansinės analizės kainos yra skaičiuojamos 2006 metų lygio kainomis, jas perskaičiuojant į skaičiuojamųjų metų kainas.
- Remiantis “Investicinių projektų išlaidų ir gautos naudos analizės vadovu” objekto finansinė analizė yra atliekama 10 metų periodui po visų investicijų atlikimo, t.y. iki 2023 metų.

Visų projekto investicijų nustatymas ir įvertinimas

Įvertinant ilgalaikių investicijų poreikį, apyvartinio kapitalo poreikį, likutinės vertės skaičiavimus buvo atsižvelgta į tai, kad:

- Visi kaštai (pagrindimui) skaičiuojami 2006 metų vidutinėmis kainomis. Siekiant įvertinti infliacijos įtaką kaštams, prie išlaidų pridedama infliacija.

Investicinės išlaidos apima tik vieną kategoriją:

- Investicijos į paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimą. Šios išlaidos susijusios su įvairių paslaugų diegimu numatytu scenarijaus aprašyme.

Lentelė 25. Investicijos į paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimą

Nr.	Investicijos į paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimą	Suma, Lt	Etapiškumas
1.	Investicijos į paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimą	200.000	100.000 (2008 m.) 100.000 (2009 m.)
		200.000	100.000 (2008 m.) 100.000 (2009 m.)

Pagal prieduose pateiktą 26 lentelę (91p.) matyti, kad bendrosios investicijos į infrastruktūrą sudaro 0 litų, išlaidos į mokymo bazės įrengimą sudaro 0 litų, į paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimą sudaro 0,2 mln. litų. Bendros investicinės išlaidos analizuojamu

laikotarpiu sudaro 0,21 mln. litų, kuriose taip pat yra įskaitytos lėšos būtinos apyvartiniam kapitalui suformuoti 10.000 litų.

Veiklos išlaidų ir įplaukų nustatymas

Vertinant veiklos išlaidas buvo remtasi prielaida, kad organizuojant centro veiklą, bus šie išlaidų šaltiniai:

- Išlaidos darbo užmokesčiui.
- Veiklos išlaidos objekto išlaikymui.
- Išlaidos susijusios su mokymų organizavimu.

Išlaidos susijusios su kitų organizacijos veiklų vykdymu.

Išlaidos darbo užmokesčiui 27 lentelė priedai - 92 p.

Veiklos išlaidos objekto išlaikymui 28 lentelė priedai - 92 p.

Planuojamos pajamos iš organizacijos vykdomos veiklos:

- Pajamos organizuojant informacinius seminarus
- Pajamos organizuojant kitas organizacijos veiklas

Veiklos išlaidų ir įplaukų nustatymas, finansavimo šaltinių numatymas ir pinigų srautų skaičiavimas ir projekto gyvybingumo lentelės ir visi finansiniai rodikliai pateikti prieduose:

- Veiklos išlaidų ir įplaukų nustatymas, tūkst. Lt -lentelė 26, Priedai - - 93p.
- Finansavimo šaltinių numatymas. –lentelė 16,. Priedai 93p.
- Pinigų srautų skaičiavimas ir projekto gyvybingumas. – lentelė17,. Priedai – 94p.
- Finansiniai rodikliai esant struktūrinių fondų finansavimui - lentelė18,. Priedai - 95p.
- Finansiniai rodikliai nesant finansavimui - lentelė19, Priedai .- 96p.

Vertinant finansiniu požiūriu, pati sėkmingiausia investicija būtų minimalus scenarijus, tačiau šio objekto išlaikymui reiktų kiekvienais metais skirti apie 150.000 Lt subsidiją jo veikloms pagrįsti.

IŠVADOS

Atsižvelgiant į rajone esančią SVV sektoriaus problematiką, išsiaiškintas įmonių technologinių inovacijų poreikis, suderintos suinteresuotų šalių pozicijos ir pagrįsta Mokslo ir technologijų centro kūrimas/plėtra. Atlikto tyrimo rezultatai leidžia suformuoti tokias išvadas:

- Mažeikių rajono įmonės turi konkurencinį pranašumą prieš kitų apskrities rajonų įmones, tačiau, jei jos ateityje nediegs inovacijų, turinčių didesnę pridėtinę vertę, neplanuos naujų produktų kūrimo ir gamybos, jos praras konkurencinį pranašumą. Šiuo metu Mažeikių rajono verslo įmonės išsiskiria tuo, kad jos dalyvauja bendruose tinkluose bei tarpusavyje keičiasi informacija ir pan. bendradarbiauja, tai jas skatina inovacijų diegimui.
- Apibendrinant Mažeikių rajono įmonių silpnybes galima konstatuoti, kad Mažeikių raj. įmonės gana lėtai reaguoja į naujas verslo galimybes arba konkurencinės aplinkos keliamus iššūkius. Pastebima, kad įmonės, dėl savo vidinės organizacinės struktūros, vadovų vertybių bei kitų veikiančių faktorių nėra imlios pokyčiams bei neieško naujų galimybių, taikant naujus savo veiklos metodus.
- Įmonės pageidautų nuolat gauti išsamią informaciją apie jų srityje vykstančias inovacijas, tų inovacijų diegimo galimybes.
- Įmonės neturi žmoniškųjų išteklių, tiesiogiai atsakingų už inovacijų diegimą. Didžioji dalis įmonių siekia taupyti lėšas ir dėl ekonominės situacijos sau neleidžia turėti specialisto, kuris turėtų sekti naujoves rinkoje, stebėti konkurentus bei organizuoti inovacijų diegimą. Už šių funkcijų vykdymą įmonėse yra atsakingi vadovai.
- Inovacijos įmonėse diegiamos tik po to, kai jau būna panaudojamos konkurentų įmonėse. Tai susiję su tuo, kad įmonės nesiryžta investuoti savo lėšų. Šis veiksnys ypatingai skatina įmonių konkurencinį atsilikimą.
- Mažeikių rajono įmonėms, vadovams, vadybinio lygmens darbuotojams trūksta žinių inovacijų kūrimo, diegimo, perkėlimo, saugojimo ir/ar komercializavimo srityse.
- Mažeikių rajono įmonės neturi (arba turi labai mažą patirtį) patirties įsigyjant inovacijas, naujas technologijas iš užsienio bei jas pritaikant savo veikloje.
- Atskiros Mažeikių rajono įmonės susiduria su kvalifikuotų specialistų trūkumu.
- Mažeikių rajono verslo paramos sistemos įstaigos veikia savarankiškai ir tarpusavyje beveik nederina bendrų veiksmų. Už inovacijų politiką bei inovacijų diegimo skatinimą Mažeikių rajone nėra atsakingų organizacijų.
- Mažeikių rajone šiandien nėra realiai veikiančios institucijos, kuri galėtų padėti vietos verslui diegti naujausias technologijas savo veiklos vykdymui. Pagrindine organizacija, kuri galėtų padėti spręsti šią problemą – Viešoji įstaiga “Mažeikių mokslo ir technologijų centras”.

- Mažeikių mokslo ir technologijų centras turėtų padėti vietos verslui perimti naujausias technologijas, vadybines inovacijas. Centras turėtų įgyvendinti šiuos pagrindinius uždavinius savo veikloje:
 - Mažeikių rajono įmonių kompetencijos kėlimas inovacijų srityje;
 - Pagalba diegiant (pasiruošiant diegti) naujas technologijas Mažeikių rajono įmonėse;
 - Darbuotojų, galinčių dirbti su naujausiomis technologijomis paruošimas Mažeikių rajono įmonėms;
 - Dalyvavimas kuriant verslui palankią aplinką Mažeikių rajone inovacijų diegimo srityje.
- Mažeikių mokslo ir technologijų centro veikla galėtų būti tiesiogiai susijusi su šiais veiklos elementais:
 - Mokymai ir konsultacijos;
 - Naujų technologijų pristatymas, supažindinimas, patirties perdavimas;
 - Informacijos verslo aplinkai sklaida;
 - Patirties perdavimas;
 - Darbuotojų konsultavimas, orientavimas ir kvalifikuotas paruošimas;
 - Politikos įtakojimas.
- Efektyviai veikiantis MTC paskatintų rajone kurtis įmones, kuriančias didesnę pridėtinę vertę, įmonės investuotų į naujas technologijas, atsirastu poreikis technologinėms inovacijoms.
- MTC teigiamai įtakotų rajono verslo aplinką ir keltu vietos įmonių konkurencingumą bei vystytų žmogiškuosius išteklius.
- Vertinant finansiniu požiūriu, pati sėkmingiausia investicija būtų minimalus scenarijus, tačiau šio objekto išlaikymui reiktų kiekvienais metais skirti apie 150.000 Lt subsidiją jo veikloms vykdyti.
- MTC tolimesnės veiklos pasirinkimas priklausys nuo tokių faktorių kaip: finansų, reikalingų plėtrai, pritraukimas, savininkų sprendimas dėl organizacijos ateities, įmonės sugebėjimas pritraukti reikalingus specialistus veiklai vykdyti.

LITERATŪRA:

1. Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo paramos agentūros duomenys.
2. Mažeikių darbo biržos duomenys.
3. Verslo projektas - paraiška ES struktūrinių fondų finansinei paramai gauti “SVV paramos sistema diegti naujausias technologijas Mažeikiuose.
4. Viešosios įstaigos Mažeikių mokslo ir technologijų centro nuostatai. 2004-07-30.
5. Mažeikių rajono savivaldybės tarybos sprendimas “dėl Mažeikių rajono plėtros 2002-2007 metų strateginio plano patvirtinimo” dokumentas.
6. MTP plėtros koncepcija. KTU Inovacijų centras. K., 2001.- P. 4- 12.
7. Lundvall B. National Systeems of Innovation: Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning.London, 1992.;
8. http://www.kmtp.lt/galery/_kmtp/apiemus/koncepcija/koncepcija.doc
9. http://www.ktc.lt/old/ktc_istorija.htm ;
10. http://www.lrti.lt/veikla/RP_ValRegVaid.doc
11. <http://www.lsa.lt/ryusiai/tnaujienos/lisabona.htm>
12. <http://www.lpsk.lt/downloads/structure//esrk%20kvedaravicius.doc>
13. http://www.ktu.lt/lt/mokslas/konf05/konf_29/pr_dromantaite.html
14. http://www.lic.lt/get_file.php?file=bGljL20vbV9maWxley93ZmlsZXMvZmlsZTIzLmRvYzswMDIuZG9jOzs=
15. <http://www.tavi.lt/?id=601&nr=7> - prieiga intern.2006 02
16. http://www.lrv.lt/ES_parama/Ekonom_augimo_programa.pdf
17. http://www.ukmin.lt/lt/pramone_ir_verslas/smulkusis_ir_vidutinis/doc/Strateginiu%20krypciu%20iki%202008%20metu%20ataskaita%20uz%202005%20m.doc -2007 01
18. http://eapn.horus.be/module/module_page/images/pdf/pdf_publication/Non-EAPN%20Publications/National%20progress%20reports%202006/Lithuania/LT%20NRP%20Implementation%20report%202006%20LT.pdf - 2007 02
19. European Innovation Scoreboard 2005:Comparative analysis of Innovation Performance.
20. Inovacinės veiklos plėtra, Statistikos departamentas,2006.
21. [http://www.svv.lt/EasyAdmin/sys/files/27%20priedas%20\(technologiju%20platformos\).doc](http://www.svv.lt/EasyAdmin/sys/files/27%20priedas%20(technologiju%20platformos).doc)
22. Buškevičiūtė E., Mačerinskienė I. Finansų analizė. Kaunas: Technologija, 1998.
23. Gaidienė Z. Finansų valdymas. K. Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centras,1995.
24. Įmonės finansų valdymas. Parengė V. Darškuvienė. Kaunas: Technologija, 1997.
25. Įmonių finansinė analizė: rodiklių skaičiavimo metodika. V.: NVPB, 1999. 43 p.

26. Neverauskas Bronius. Projektų rizika. Analizė ir atsakomieji veiksmai / Bronius Neverauskas, Vytautas Stankevičius // Inžinerinė ekonomika. ISSN 1392-2785. Kaunas: Technologija, 2000, nr. 2 (17), p. 75-80
27. Kavaliauskienė V. Ruchovienė D. Investicijų apskaičiavimo ekonominė nauda ir taikymo praktikoje kliūtys. // Inžinerinė ekonomika. ISSN 1392-2785. Kaunas: Technologija, 2000, nr. 4 (19), p. 47-53
28. Martišius S. Elementarūs prognozavimo metodai ir modeliai. V.: Mintis 1974. 157 p.
29. Bivainis J., Griškevičius A., Jakštas V. Investicinių projektų vertinimas. V.: LII 1997. 37 p.
30. Rutkauskas A. V., Tamošiūnienė R. Kaip parengti verslo investicinį projektą. V.: LII 1994. 130p
31. <http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=215711&Condition2=>
32. <http://www.ekm.lt/files/Pramone/inovaciju/mokslo%20ir%20technologiju%20parkai.doc>
33. <http://www.sepc.lt/atacmentai/BPD%2003%2002%2005.pdf>
34. <http://www.ekm.lt/files/Pramone/inovaciju/lrv%202003-07-18%20nutarimas%20nr.%20963.doc>
35. Guide to cost-benefit analysis of investment projects.
36. <http://lt.wikipedia.org>
37. A. Lileikienė, G. Šaparnis, T. Tamošiūnas „Magistro darbo rengimo metodika.“ VšĮ Šiaulių universiteto leidykla. 2004

5.5.	Finansinė grynoji dabartinė vertė investicijoms																-2
-------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	-----------

Lentelė 19. Finansiniai rodikliai nesant finansavimui

	FGDV ir FVGN (investicijoms) paskaičiavimas	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
2.2.	Pardavimai	0	220	220	225	225	230	230	230	230	230	230	230	230	230	
5.1.	Visos įplaukos (2.2)	0	220	220	225	225	230	230	230	230	230	230	230	230	230	
2.1.	Visos veiklos išlaidos	0	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	
1.10.	Visos investicinės išlaidos	0	10	100	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
5.2.	Visos išlaidos (2.1+1.10)	0	230	320	320	220	220	220	220	220	220	220	220	220	220	
5.3.	Grynujų pinigų srautas FGDV ir FVGN investicijoms paskaičiuoti (5.1-5.2)	0	-10	-100	-95	5	10	10	10	10	10	10	10	10	10	
5.4.	Finansinė vidinė gražos norma investicijoms															-11%
5.5.	Finansinė grynoji dabartinė vertė investicijoms															-109